



**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΜΣ «Δημόσια διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

«Ψηφιακή Διακυβέρνηση και Επιχειρηματική Ευφυΐα στο Δημόσιο Τομέα: Μια Μελέτη Περίπτωσης στην Υποστήριξη Αποφάσεων στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου στην Ελλάδα»

“Digital Governance and Business Intelligence in the Public Sector: A case Study in Decision Support at the Greek Ministry of Immigration and Asylum”

Ονοματεπώνυμο φοιτήτριας: Ψυχογιού Μαρία (Α.Μ.: ΔΜ1905)

Επιβλέπων καθηγητής: Νταλιάνης Κλήμης

Αθήνα Απρίλιος 2022

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Αυτή η διπλωματική εργασία υποβάλλεται από την Ψυχογιού Μαρία (ΑΜ: ΔΜ1905), συγγραφέα της, ως μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ» του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Υπεύθυνα δηλώνεται ότι, η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία είναι πρωτότυπη και ότι εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο από την Υπογράφουσα, και μόνο για την απόκτηση του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού τίτλου. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει αξιολογηθεί στο πλαίσιο άλλου μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι μέρος της διπλωματικής εργασίας δεν αποτελεί πρωτότυπη εργασία, αλλά αντιγραφή ήδη δημοσιευμένης εργασίας, η φοιτήτρια θα απορρίπτεται οριστικά από το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών.

Ονοματεπώνυμο / Υπογραφή



Ψυχογιού Μαρία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ABSTRACT.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	4
Ο Ορισμός του Προβλήματος και η Ανάγκη Διαχείρισης Δεδομένων.....	4
Μετανάστης ή Πρόσφυγας;.....	6
Οι Σύγχρονες Αλλαγές στο Φαινόμενο της Μετανάστευσης – Γενικές Παγκόσμιες Τάσεις.....	10
Οι Συνέπειες του Μεταναστευτικού Ζητήματος.....	14
ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ: ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΣΥΛΟ.....	18
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	18
Η Ανάγκη Ενοποίησης των Διαδικασιών.....	21
Ο Νέος Έλεγχος Διαλογής.....	22
Η Διασφάλιση Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η Μέριμνα για Ευάλωτες Ομάδες.....	23
Η Απόκριση σε Καταστάσεις Κρίσεων.....	24
ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	26
Ιστορική Αναδρομή – Μετανάστευση στην Ελλάδα.....	26
Η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	28
Νομοθετικό Πλαίσιο.....	28
Συνεργασία με Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς και την Κοινωνία των Πολιτών.....	31
Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR).....	31
Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης – ΔΟΜ (International Organization for Migration-IOM).....	32
Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο-EASO (European Asylum Support).....	35
Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ).....	37
Χρηματοδοτικά Ταμεία.....	38
ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	41
Τα Στοιχεία του ΔΟΜ.....	42
Τα Στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Eurostat).....	43
Στοιχεία Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου.....	45
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΦΥΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ.....	47
Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	47

Λήψη Αποφάσεων και Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων.....	47
Τα Συστήματα Επιχειρηματικής Ευφυΐας.....	49
Το Microsoft BI.....	51
Εφαρμογές Επιχειρηματικής Ευφυΐας στο Δημόσιο Τομέα.....	53
Οι Εφαρμογές της Επιχειρηματικής Ευφυΐας σε Θέματα Μετανάστευσης και Ασύλου.....	56
Ποια είναι τα συνήθη προβλήματα στη διαχείριση δεδομένων και τη λήψη αποφάσεων;	56
Η διαδικασία του Business Intelligence (BI).....	59
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	65
ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	79

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία μελετά τη συμβολή της σύγχρονης τεχνολογίας και ειδικότερα τη χρήση dashboard στη βέλτιστη διαχείριση του μεταναστευτικού/προσφυγικού φαινομένου. Αναλύει τη σύγχρονη προβληματική της μετανάστευσης και τους βασικούς πυλώνες διαχείρισής της, τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Δίνεται έμφαση στον τρόπο που χειρίστηκε η Ελλάδα την τεράστια μεταναστευτική πίεση που δέχτηκε τα τελευταία χρόνια, μέσα από θεσμικές και διοικητικές αναδιαρθρώσεις, συνεργασίες και χρηματοδοτική στήριξη, και στην πιθανή μελλοντική διακυβέρνηση του μεταναστευτικού/προσφυγικού με ψηφιακά μέσα. Αναδεικνύει τη στήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα διοίκησης του οργανισμού από τα συστήματα επιχειρηματικής ευφυΐας και επιχειρεί την περιγραφή ενός συστήματος επιχειρηματικής ευφυΐας στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου ως εργαλείο για τη συγκέντρωση, ανάλυση, οπτικοποίηση και κοινή χρήση δεδομένων. Με τη διατύπωση σεναρίων εφαρμογής και με την εισαγωγή τυχαίου δείγματος καταγραφής πολιτών τρίτων χωρών στην πλατφόρμα επιχειρηματικής ευφυΐας Microsoft BI, εξήχθησαν dashboards και αναλύθηκαν, προκειμένου να διαπιστωθεί η σημαντικότητα εξόρυξης γνώσης που θα παρείχαν στη λήψη αποφάσεων. Η απεικόνιση των πληροφοριών, ενός τόσο δυναμικού φαινομένου όπως οι μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές, σε dashboard αν εφαρμοζόταν θα μπορούσε να παράξει συσσωρευμένη γνώση στην οποία έχουν άμεση πρόσβαση όλοι οι εμπλεκόμενοι και να διευκολύνει τη χάραξη πολιτικής και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία και τις δεσμεύσεις της χώρας. Τίθενται όμως ζητήματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, προκαταλήψεων που είναι ενσωματωμένες στον σχεδιασμό των αλγορίθμων, καθώς και χρησιμότητας των αλγορίθμων σε αποφάσεις που δεν είναι πάντα ορθολογικές αλλά βασίζονται και σε πολιτικές πιέσεις και σε συχνές αλλαγές κυβερνήσεων οι οποίες χαράσσουν διαφορετικές πολιτικές.

Λέξεις κλειδιά: Μετανάστευση, επιχειρηματική ευφυΐα, βάσεις δεδομένων, διακυβέρνηση, dashboard.

ABSTRACT

This dissertation examines the contribution of modern technology and more specifically the use of dashboards in the optimal management of the migration / refugee phenomenon. It analyses the current problem of migration and its main pillars of management, both at European and national level. Emphasis is given to the way Greece has responded to the immense migratory pressures it has received in recent years, through institutional and administrative restructuring, cooperation, and financial support, and on the possible contribution further application of digital facilities can make to the governance of immigrants / refugees. This study highlights how the introduction of business intelligence systems could support of the decision-making process at all levels of public administration and models a business intelligence implementation in the Ministry of Immigration and Asylum as a tool for the collection, analysis, visualization and sharing of data. By formulating application scenarios and introducing a random sample of third-country nationals to the Microsoft BI Business Intelligence platform, dashboards were exported and analysed to determine the importance of knowledge mining that they would provide in decision-making. Dashboards displaying information as dynamic as migration / refugee flows could generate accumulated knowledge directly accessible to all parties involved and could facilitate policy-making and monitoring compliance with legislation and regulations. However, this study raises issues of personal data protection, prejudices that may be embedded in the design of algorithms, as well as limitations in the usefulness of algorithms in decisions that are not always rational but instead are influenced by political pressures and frequent changes of governments with different policy priorities.

Keywords: migration, business intelligence, databases, governance, dashboard.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ραγδαία αλλαγή των παγκόσμιων σταθερών, η δριμύτατη οικονομική κρίση και γενικότερα η παγκοσμιοποίηση, συνέβαλαν στη διαμόρφωση ενός σύνθετου και αβέβαιου περιβάλλοντος που προκάλεσε την αύξηση των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών παγκοσμίως με αποτέλεσμα την μεταναστευτική/προσφυγική κρίση του 2015. Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της μορφολογίας των συνόρων της βρέθηκε απροετοίμαστη να διαχειριστεί τεράστιους όγκους κυρίως παράτυπα εισερχομένων στη χώρα. Δεδομένου ότι το μεταναστευτικό/προσφυγικό δεν είναι ένα οριοθετημένο πρόβλημα που έχει λύση αλλά ένα διαρκές φαινόμενο που απαιτεί διαχείριση, για την αντιμετώπισή του σημαντικός είναι ο ρόλος μιας ιδιαίτερα αποτελεσματικής διοίκησης. Βασική συνιστώσα για την αναβάθμιση των διοικητικών πρακτικών και τη βελτίωση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, είναι η τροφοδότηση με ποιοτική, δηλαδή ακριβή, σαφή, και έγκαιρη πληροφορία.

Στην παρούσα ερευνητική εργασία εξετάζεται η δυνατότητα χρήσης dashboard για την υποστήριξη λήψης αποφάσεων στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Διερευνάται το θεσμικό πλαίσιο και οι προκλήσεις που προκύπτουν τα τελευταία χρόνια από την έξαρση του μεταναστευτικού/προσφυγικού φαινομένου και πως η σύγχρονη τεχνολογία και ειδικότερα τα συστήματα επιχειρηματικής ευφυΐας μπορούν να καταστούν χρήσιμο εργαλείο για την ανάλυση δεδομένων, την εξαγωγή συμπερασμάτων, την παρουσίαση και μετάδοση της πληροφορίας και τη λήψη αποφάσεων σε ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου. Η καινοτομία της έρευνας έγκειται στο ότι υπάρχει εγνωσμένο βιβλιογραφικό κενό στην πιθανή εφαρμογή της επιχειρηματικής ευφυΐας στη διακυβέρνηση του μεταναστευτικού/προσφυγικού.

Στην πρώτη ενότητα, αρχικά ορίζεται το πρόβλημα, γίνεται η διάκριση των βασικών νομικών κατηγοριών των μετακινούμενων πληθυσμών, αναλύονται οι σύγχρονες παγκόσμιες τάσεις και συνέπειες του μεταναστευτικού/προσφυγικού ζητήματος. Κατόπιν, αναλύεται ο τρόπος αντιμετώπισης του φαινομένου από την ΕΕ μέσα από μια σειρά ψηφισμάτων και το νέο σύμφωνο μετανάστευσης. Τέλος, αναλύεται ο τρόπος που αντιμετώπισε η Ελλάδα το φαινόμενο, θεσπίζοντας νομοθετικές και διοικητικές αναδιαρθρώσεις και εκμεταλλευόμενη τις χρηματοδοτήσεις από την ΕΕ και τις συνεργασίες

με φορείς διεθνείς, ευρωπαϊκούς καθώς και με την Κοινωνία των Πολιτών. Τέλος, παρατίθενται οι βασικοί δείκτες μέτρησης του φαινομένου.

Στη δεύτερη ενότητα, αναλύεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων στους οργανισμούς και η υποστήριξή τους από τα συστήματα σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων και ειδικότερα από τα συστήματα επιχειρηματικής ευφυίας. Στη συνέχεια, αναπτύσσονται οι εφαρμογές της Επιχειρηματικής Ευφυίας στους δημόσιους οργανισμούς. Κατόπιν, εντοπίζονται τα συνήθη προβλήματα στη διαχείριση δεδομένων και λήψη αποφάσεων σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου και περιγράφεται η διαδικασία οργάνωσης και επεξεργασίας των πρωτογενών δεδομένων της μετανάστευσης με τη διαδικασία του business intelligence ώστε η γνώση που θα παραχθεί να υποστηρίζει τους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. Τέλος, αναλύονται παραδείγματα επεξεργασίας δεδομένων επιχειρηματικής ευφυίας με τη βοήθεια του λογισμικού οπτικοποίησης Microsoft BI.

Στην τρίτη ενότητα, παρατίθενται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα και οι πιθανές μελλοντικές επεκτάσεις της.

ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ο Ορισμός του Προβλήματος και η Ανάγκη Διαχείρισης Δεδομένων

Το μεταναστευτικό πρόβλημα είναι πολύπλοκο και πολυεπίπεδο. Αποτελεί χαρακτηριστική ιδιότητα της φύσης του ανθρώπου αλλά και όλων των έμβιων όντων, όταν οι συνθήκες του περιβάλλοντός τους μεταβάλλονται και δεν είναι πλέον ευνοϊκές για την επιβίωσή τους (λ.χ. εναλλαγή εποχών, κλιματική αλλαγή, διαταραχές της τροφικής αλυσίδας). Η μετανάστευση λοιπόν, σχετίζεται με την μετακίνηση, προσωρινά ή μόνιμα, ενός ατόμου ή και μιας ομάδας πληθυσμού που μετακινείται από τον τόπο συνήθους διαμονής της είτε εντός συνόρων είτε διασυνοριακά και για διάφορους λόγους. Το φαινόμενο της μετανάστευσης, περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες όπως αν είναι εκούσια ή ακούσια, αν είναι νόμιμη ή παράτυπη, αν γίνεται για λόγους εκπαίδευσης, οικογενειακής επανένωσης, κλιματικής αλλαγής ή λόγω της παγκοσμιοποίησης της αγοράς εργασίας. Περιλαμβάνει μια σειρά κατηγοριών ατόμων και συγκεκριμένους τύπους μετακινήσεων που είναι νομικά

καθορισμένοι, όπως οι παράτυποι μετανάστες, καθώς και εκείνων των οποίων το καθεστώς ή τα μέσα κίνησης δεν ορίζονται συγκεκριμένα βάσει του διεθνούς δικαίου, όπως οι αλλοδαποί φοιτητές (IOM, 2021). Στη σύγχρονη μεταναστευτική εποχή οι πληθυσμιακές μετακινήσεις είναι πολύ πιο σύνθετες από την απλή κατηγοριοποίηση της μετακίνησης από μια χώρα σε άλλη που αφορά τη διεθνή μετανάστευση. Τέτοιες κατηγορίες είναι η εσωτερική μετανάστευση, οι βραχυχρόνιες μετακινήσεις, οι κυκλικές μετακινήσεις κλπ (Papastergiadis, 2010, King, 2012).

Το σύνολο των διαθέσιμων στοιχείων σχετικά με την παγκόσμια κινητικότητα δείχνει ότι η μετανάστευση σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τους ευρύτερους παγκόσμιους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς και τεχνολογικούς μετασχηματισμούς που επηρεάζουν θέματα υψηλής προτεραιότητας στην πολιτική ατζέντα. Η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη που επήλθε με την εκβιομηχάνιση και την εντατικοποίηση των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης δημιούργησαν πληθώρα προβλημάτων σε όλους τους τομείς της ζωής μας. Οδήγησαν σε ασύμμετρη κατανομή του πλούτου μεταξύ των χωρών, σε πολιτικές κρίσεις, πολέμους και περιβαλλοντικές καταστροφές (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2019). Από την άλλη μεριά η αλματώδης τεχνολογική πρόοδος, συρρίκνωσε τις αποστάσεις και έδωσε τη δυνατότητα όλο και σε περισσότερους ανθρώπους να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες, αγαθά και υπηρεσίες από όλο τον κόσμο. Αυτή η νέα τάξη πραγμάτων σε διεθνές επίπεδο ενίσχυσε σημαντικά την αβεβαιότητα και εκδηλώθηκε τα τελευταία χρόνια με πρωτοφανείς μεταναστευτικές ροές. Πράγματι, πολλοί σχολιαστές αμφισβήτησαν την σταθερότητα των πτυχών της παγκόσμιας πολιτικής τάξης που σφυρηλατήθηκαν αμέσως μετά τους δύο παγκόσμιους πολέμους, συμπεριλαμβανομένων και όσων σχετίζονται με συμμαχίες και κοινά συμφέροντα (Castles, 2010, Goldin, Cameron and Balarajan, 2011, Koser, 2016, Triandafyllidou, 2018). Άλλοι αποκαλούν αυτή την περίοδο ως «εποχή του θυμού», δίνοντας έμφαση στην τρέχουσα αίσθηση της γεωπολιτικής αβεβαιότητας και δυσaréσκειας μέσω μιας κυρίαρχης και αδιάκοπης εστίασης στη «λογική» και στον «φιλελεύθερο ορθολογισμό» εις βάρος της συναισθηματικής ανταπόκρισης (Mishra, 2017).

Σε αυτό το πλαίσιο, και με την παραδοχή ότι η σύγχρονη μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο διαρκές και πολυπαραγοντικό με αυξητικές τάσεις, καθίσταται επείγουσα η

ανάγκη της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, για αξιόπιστα και έγκαιρα δεδομένα και εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων σε πραγματικό χρόνο. Τα δεδομένα που συλλέγονται με παραδοσιακές μεθόδους, ακόμα και σε χώρες της Ευρώπης, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, σε πολλές περιπτώσεις είναι ελλιπή, μη ενημερωμένα και βρίσκονται σε διαφορετικές πηγές που μπορεί να χρησιμοποιούν διαφορετικούς ορισμούς και μεθοδολογίες με αποτέλεσμα οι συγκρίσεις να είναι δύσκολες. Για παράδειγμα άλλες χώρες ορίζουν τη μετανάστευση με βάση τη χώρα προέλευσης και άλλες με βάση την εθνικότητα (Migration Data Portal, 2021α). Είναι προφανής η απαίτηση οι παραδοσιακές πηγές δεδομένων που είναι κατακερματισμένες να μπορέσουν να διαλειτουργήσουν μεταξύ τους και να συνεργαστούν με νέες καινοτόμες πηγές, των οποίων σήμερα τα περισσότερα από τα δεδομένα και πληροφορίες, που θα μπορούσαν να ρίξουν φως στο δυναμικό φαινόμενο της μετανάστευσης, τα επεξεργάζονται ιδιωτικές εταιρείες ή διεθνείς οργανισμοί. Ωστόσο, πολλές προκλήσεις καθιστούν αυτό το πληροφοριακό «κεφάλαιο» σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητο (Big Data for Migration Alliance, 2021). Η καλύτερη κατανόηση της εσωτερικής και διασυνοριακής μετακίνησης που θα βοηθήσει στην σωστή εκτίμηση, παρακολούθηση και πρόβλεψη των μεταναστευτικών ροών και κατά συνέπεια στην ορθή λήψη αποφάσεων ώστε να οδηγηθούμε στην ασφαλή ομαλή και τακτική μετανάστευση, βασισμένη στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ορίζεται στο Παγκόσμιο Σύμφωνο, μπορεί να επιτευχθεί αξιοποιώντας νέες πηγές δεδομένων και μεθοδολογίες.

Με βάση τα παραπάνω, στις επόμενες υποενότητες, θα γίνει προσπάθεια ανάδειξης των σύγχρονων ζητημάτων σχετικά με τη μετανάστευση τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και σε εθνικό, όπως επίσης και κατηγοριοποίησης των ατόμων που μετακινούνται σύμφωνα με την ιδιότητα και την αιτία μετανάστευσής τους και τέλος μια ανασκόπηση των σύγχρονων Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών και της εν δυνάμει χρήσης τους από τον κρατικό μηχανισμό, προκειμένου να ανταποκριθεί στο απαιτητικό έργο της διαχείρισης της μετανάστευσης και της παρακολούθησής της.

Μετανάστης ή Πρόσφυγας;

Η κατανόηση και συνεπής χρήση των όρων στις συζητήσεις και στην εφαρμογή κανόνων για την μετανάστευση, είναι άκρως σημαντική τόσο για την υποδοχή και διαχείριση του

μετακινούμενου πληθυσμού, όσο και για την ορθή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο.

Οι άνθρωποι που βρίσκονται σε «κίνηση», ανάλογα με την κατηγορία και το είδος της μετακίνησης τους διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: τους «μετανάστες», τους «πρόσφυγες» και τους «αιτούντες άσυλο» (Amnesty International, 2021).

Παρά το γεγονός ότι οι όροι «πρόσφυγας» και «μετανάστης» χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι στα μέσα ενημέρωσης και στο δημόσιο λόγο, υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο και η σύγχυση τους οδηγεί σε προβλήματα και για τους δύο πληθυσμούς (UNHCR, 2021α). Η διαφορά τους καθίσταται σημαντική για τις κυβερνήσεις, όταν σε παγκόσμιο επίπεδο περισσότεροι από 65 εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπίζονται βίαια και οι χώρες υποδοχής πρέπει να τους παράσχουν υπηρεσίες ανάλογα με το νομικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται. Η σύγχυση των δυο εννοιών ενέχει τον κίνδυνο να αποπροσανατολίσει από την προσοχή της ειδικής νομικής προστασίας που οι πρόσφυγες την έχουν άμεση και απόλυτη ανάγκη.

Ο όρος «πρόσφυγες», περιλαμβάνει άτομα που διαφεύγουν από ένοπλες συγκρούσεις ή διώξεις και αναζητούν ασφάλεια σε γειτονικές χώρες. Ο όρος χρησιμοποιείται όταν κάποιος έχει εγκαταλείψει τη χώρα του επειδή κινδυνεύει από σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διώξεις λόγω πολιτικών πεποιθήσεων, θρησκείας, φυλής ή εθνικότητας. Επειδή στη χώρα του δεν μπορεί να διασφαλιστεί η ακεραιότητά του ή και η ίδια του η ζωή αναγκάζεται να αναζητήσει άσυλο εκτός της χώρας του. Πρόκειται για άτομα για τα οποία η άρνηση ασύλου έχει δυνητικά θανατηφόρες συνέπειες (UNHCR, 2021).

Οι πρόσφυγες έχουν δικαίωμα στη διεθνή προστασία (Amnesty International, 2021). Η προστασία των προσφύγων είναι σημαντική και πολυεπίπεδη. Περιλαμβάνει την μη επαναπροώθησή τους, την πρόσβαση τους σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου και γενικότερα την εξασφάλιση μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης, έχοντας ως γνώμονα το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα κράτη υποδοχής, φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για την προστασία των προσφύγων στην επικράτειά τους. Αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες μέσω κανόνων που ορίζονται τόσο στην εθνική νομοθεσία όσο και στο διεθνές

δίκαιο. Η Υπατη Αρμοστεία συνεργάζεται στενά με τις κυβερνήσεις, συμβουλευόντας και υποστηρίζοντάς τες ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Οι πρόσφυγες ορίζονται και προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο άρθρο 14, ορίζει ρητά ότι όλοι όσοι καταδιώκονται έχουν το δικαίωμα να ζητούν και να τους παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες, εκτός εάν διώκονται για ποινικό αδίκημα ή ενέργειες που αντιβαίνουν στις αρχές του ΟΗΕ. Η Σύμβαση του 1951, γνωστή ως «Σύμβαση της Γενεύης» αποτελεί το βασικό νομικό κείμενο που ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας, ποια είναι τα δικαιώματά του και ποιες είναι οι νομικές υποχρεώσεις των κρατών απέναντί τους. Τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967, το οποίο αφαίρεσε τους γεωγραφικούς της Σύμβασης και υποχρεώνει τα κράτη να σέβονται και να διαφυλάττουν τα δικαιώματα των προσφύγων και να τους προστατεύουν από την επαναπροώθησή τους σε χώρες όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία τους. Το δικαίωμα του ασύλου έρχονται να επιβεβαιώσουν και περιφερειακά νομικά κείμενα για την προστασία των προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων της σύμβασης του ΟΑΕ του 1969, της δήλωση της Καρθαγένης του 1984, του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και κανονισμού του Δουβλίνου και του Χάρτη της ΕΕ (άρθρο 18).

Ο «αιτών άσυλο» ή «αιτών διεθνούς προστασίας» είναι υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που έχει εγκαταλείψει τη χώρα του και ζητά άσυλο, δηλώνοντας, προφορικά ή γραπτά, ότι στη χώρα καταγωγής του ή της συνήθους διαμονής του διώκεται και αντιμετωπίζει σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και τα άτομα που αιτούνται επικουρική προστασία, δηλαδή δεν έχουν τις προϋποθέσεις να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες, αλλά αν επιστρέψουν στην χώρα που εγκατέλειψαν κινδυνεύουν να υποστούν σημαντική βλάβη (θανατική ποινή, βασανιστήρια κ.λπ.). Οι αιτούντες άσυλο μέχρι να τελεσιδικήσει η αίτηση ασύλου τους δεν είναι «δικαιούχοι διεθνούς προστασίας». Η αναζήτηση ασύλου είναι ανθρώπινο δικαίωμα και επιτρέπεται σε όλους όσους εισέρχονται σε άλλη χώρα να αιτηθούν άσυλο (Amnesty International, 2021, Νόμος 4636/2019).

Τέλος, ο «μετανάστης» εμφανίζεται να έχει ένα διαφορετικό υπόβαθρο σε σχέση με τις προηγούμενες δύο κατηγορίες αποδήμων. Δεν υπάρχει νομικός ορισμός του μετανάστη που να είναι διεθνώς αποδεκτός. Γενικά, οι μετανάστες εκλαμβάνονται ως άτομα που μένουν εκτός της χώρας καταγωγής τους και που δεν είναι αιτούντες άσυλο ή πρόσφυγες (Amnesty International, 2021).

Οι μετανάστες συνήθως εγκαταλείπουν τη χώρα τους είτε για οικονομικούς λόγους, για σπουδές, ή για να επανενωθούν με τις οικογένειές τους, είτε λόγω πολιτικών ταραχών, βίας των συμμοριών και φυσικών καταστροφών. Γενικότερα γιατί αναζητούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ο νομικός ορισμός του πρόσφυγα δεν συμπεριλαμβάνει πάντα τους μετανάστες, παρά το γεγονός ότι εν δυνάμει θα μπορούσαν να διατρέχουν κίνδυνο εάν επαναπατρίζονταν (Amnesty International, 2021).

Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι, αν και οι μετανάστες δεν μετακινούνται επειδή διώκονται στη χώρα καταγωγής τους ή της συνήθους διαμονής τους αλλά επιλέγουν να μετακινηθούν κυρίως για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση ή για οικογενειακούς λόγους, εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα της προστασίας και του σεβασμού του συνόλου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, στη χώρα υποδοχής. Οι κυβερνήσεις δεν πρέπει να τους κρατούν σε κέντρα κράτησης ή να τους επαναπροωθούν στις χώρες τους χωρίς να προβλέπεται ή ορίζεται από το νόμο. Η υποδοχή τους πρέπει να βασίζεται στη «διαρκή προσπάθεια για προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις κυβερνήσεις και στην έμφαση, μέσα από την προστασία αυτή, στη μοναδικότητα του κάθε ατόμου» και σύμφωνα πάντα με το διεθνές νομοθετικό πλαίσιο (Amnesty International, 2021). Κάθε χώρα ορίζει τις διαδικασίες υποδοχής σε εθνικό επίπεδο και διαχειρίζεται τους μετανάστες με βάση το εθνικό δίκαιο, αλλά πάντοτε με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Όπου και όταν υπάρχει ανάγκη η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ προσφέρει τη συνεργασία της (UNHCR, 2021α). Η μεγάλη έκταση του φαινομένου της μετανάστευσης, νόμιμης και παράνομης, οδήγησε στην ανάγκη διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών. Η Διεθνής Σύμβαση του 1990 για τους μετανάστες, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, υιοθετεί κανόνες για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζόμενων μεταναστών και των οικογενειών τους.

Παρά την αποδοχή της σαφής διάκρισης των δυο εννοιών, τα τελευταία χρόνια η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, όταν αναφέρεται στις μετακινήσεις ατόμων κυρίως δια θαλάσσης με προορισμό την Ευρώπη, κάνει λόγο για «πρόσφυγες και μετανάστες» αναγνωρίζοντας ότι συνυπάρχουν και οι δυο ομάδες. Η πλειοψηφία των ατόμων που φτάνουν στην Ιταλία και την Ελλάδα προέρχονται κυρίως από χώρες που θεωρούνται «παραγωγοί μεταναστών». Ωστόσο, ένα μικρότερο ποσοστό ατόμων ανάμεσά τους προέρχεται από τρίτες χώρες (πχ από τη Νοτιοανατολική Ασία) και για πολλά από αυτά τα άτομα, ο όρος «μετανάστης» θα ήταν ορθός (UNHCR, 2021). Από την άλλη τα όρια της αναγκαστικής μετακίνησης από την ηθελημένη, είναι πολλές φορές δυσδιάκριτα ή και μπορεί να μεταβληθούν κατά τη διάρκεια της μετακίνησης.

Ως εκ τούτου ένας νέος όρος έχει εισαχθεί την τελευταία δεκαετία, αυτός της μικτής μετανάστευσης, που περιλαμβάνει όλους όσους μετακινούνται ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται και αποτυπώνει τη σύνθετη εικόνα των πληθυσμιακών μετακινήσεων (van Hear, 2011).

Τα άτομα που μετακινούνται διασυνοριακά, ανεξάρτητα από τον αν εξαναγκάζονται ή μετακινούνται με τη θέλησή τους διάφορων αλληλένδετων παραγόντων ακολουθούν τις ίδιες διαδρομές στο ταξίδι τους και βρίσκονται αντιμέτωποι με τους ίδιους κινδύνους. Κατά συνέπεια χρειάζονται την εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναγκών. Η μελέτη της μικτής μετανάστευσης δεν επιχειρεί απλώς να συμπεριλάβει την συνεχή αλληλοεπικάλυψη μεταξύ εθελούσιας και αναγκαστικής μετανάστευσης αλλά μας δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε πληρέστερα τις πτυχές της σύγχρονης ροής πληθυσμών και να χαράξουμε τις κατάλληλες πολιτικές, διασφαλίζοντας τα ειδικά δικαιώματα που απορρέουν από τα διεθνή νομικά πλαίσια τόσο για την έννοια του μετανάστη, όσο και για αυτήν του πρόσφυγα (Migration Data Portal, 2021β, van Hear, 2011).

Ορισμένοι επιστήμονες διαφωνούν έντονα με τη συστημική κατηγοριοποίηση της μετανάστευσης και τους αντίστοιχους ορισμούς που προτάσσουν κάποιες μορφές κινητικότητας έναντι άλλων (King 2002, Bakewell, 2010), αλλά δεν μπορούν να τους ακυρώσουν γιατί χρησιμεύουν στα κράτη για τη διατήρηση της εθνικής τους κυριαρχίας και για τη ρύθμιση των εθνικών αγορών εργασίας. Παρά τις αρνητικές κριτικές, το κράτος είναι εκείνο που, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη τις ευρωπαϊκές πολιτικές και τα ανθρώπινα

δικαιώματα, οριοθετεί το μεταναστευτικό ζήτημα (Nash, 2015). Κατά συνέπεια, αυτό που ισχύει είναι ότι το νομικό καθεστώς των «προσφύγων» και «μεταναστών» ορίζεται διεθνώς και ο διαχωρισμός τους είναι σαφής.

Οι Σύγχρονες Αλλαγές στο Φαινόμενο της Μετανάστευσης – Γενικές Παγκόσμιες Τάσεις

Τα εκτεταμένα περιστατικά μετανάστευσης και εκτοπισμού πρέπει να τα δει κανείς και κάτω από το πρίσμα της αίσθησης που υπάρχει διεθνώς, ότι διαβιούμε σε συνθήκες έντονης αναταραχής, απογοήτευσης και σύγχυσης. Ο άνευ προηγουμένου ρυθμός αλλαγής στη (γεω)πολιτική, κοινωνική, περιβαλλοντική και τεχνολογική σφαίρα (McAuliffe, 2018) οδήγησε ορισμένους αναλυτές και σχολιαστές να εφεύρουν ή να χρησιμοποιούν φράσεις όπως «η εποχή των επιταχύνσεων» (Friedman, 2016), η «τέταρτη βιομηχανική επανάσταση» (Schwab, 2016) και «εποχή αλλαγής» (Mauldin, 2018). Ο ρυθμός της αλλαγής του κόσμου φαίνεται να επιταχύνεται πέρα από όλες τις προσδοκίες και τις προβλέψεις. Οι εντεινόμενες γεωπολιτικές εντάσεις μετασχηματίζουν τις διεθνείς σχέσεις και ο πολιτικός φυλετισμός αποκαλύπτει βαθιές ρωγμές εντός των χωρών. Η εκθετικού ρυθμού εξάπλωση των τεχνολογιών υποστηρίζει μακροχρόνιες παραδοχές που αφορούν την ασφάλεια, την πολιτική, τα οικονομικά και άλλες εκφάνσεις της καθημερινής ζωής (Goldin and Muggah 2019).

Οι βασικές αξίες που στηρίζουν την παγκόσμια διακυβέρνηση αμφισβητούνται. Οι αξίες της δικαιοσύνης, της λογοδοσίας, της αμεροληψίας, της δικαιοσύνης, και των ίσων ευκαιριών υπονομεύονται ενεργά (McAuliffe, 2018). Οι συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών εθνοτικών ή/και θρησκευτικών ομάδων για την εξουσία, η διαφθορά και η ρατσιστική πρακτική αρκετών καθεστώτων, αλλά και η εγγενής αδυναμία λειτουργίας πολλών δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων εγείρουν ζητήματα ασφάλειας. Η έλλειψη ασφάλειας των ανθρώπων των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών λόγω διαφθοράς, φτώχειας, ανεργίας, πολιτικών διώξεων, συγκρούσεων, χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών κλπ αυξάνει τις προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές. Ταυτόχρονα οι ακολουθούμενες μεταναστευτικές πολιτικές που βασίζονται στη διαρκή προσπάθεια των αναπτυγμένων χωρών να ελέγξουν τις ροές για τη δική τους ασφάλεια, ενδυναμώνουν την ανασφάλεια των μετακινούμενων

και ευνοούν φαινόμενα όπως αυτά της παράτυπης μετανάστευσης, της εμπορίας ανθρώπων, και της παράνομης διακίνησής τους (Paradopoulos, 2011, Bigo, 2002).

Κάτω από αυτό το πρίσμα, τα τελευταία χρόνια έλαβαν χώρα εκτεταμένα περιστατικά μετανάστευσης και εκτοπισμού με έντονα φαινόμενα λαθραίας διακίνησης και απώλεια ζωνών. Κυρίως επρόκειτο για εκτοπισμούς εκατομμυρίων ανθρώπων λόγω συγκρούσεων (όπως εντός της Αραβικής Δημοκρατίας της Συρίας, την Υεμένη, την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και το Νότιο Σουδάν), ακραίας βία (όπως επιβλήθηκε στους Ροχίνγκια να αναζητήσουν ασφάλεια στο Μπαγκλαντές) ή σοβαρής οικονομικής και πολιτικής αστάθειας (όπως αντιμετωπίζουν εκατομμύρια άνθρωπων στη Βενεζουέλα). Υπήρξε επίσης αυξανόμενη ανθρώπινη κινητικότητα (όπως η προγραμματισμένη μετανάστευση/μετεγκατάσταση και εκτοπισμός), υποκινούμενη από τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής και κλιματικής αλλαγής. Μια μετατόπιση μεγάλης κλίμακας που προκλήθηκε από κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα σημειώθηκε σε πολλά μέρη του κόσμου το 2018 και το 2019, συμπεριλαμβανομένης της Μοζαμβίκης, των Φιλιππίνων, της Κίνας, της Ινδίας και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Η κλίμακα της διεθνούς μετανάστευσης αυξήθηκε μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2020, σύμφωνα με τις πρόσφατες μετρήσεις (un.org, 2021). Με βάση τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR, 2021β), στα τέλη του 2020, σε όλο τον κόσμο υπήρχαν 26,4 εκατομμύρια πρόσφυγες και 48,0 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένοι (λόγω συγκρούσεων). Ο αριθμός των διεθνών μεταναστών εκτιμάται ότι είναι σχεδόν 272 εκατομμύρια παγκοσμίως, με σχεδόν τα δύο τρίτα να είναι μετανάστες εργασίας (UN DESA, 2019a, ILO, 2018). Αυτός ο αριθμός παραμένει ένα πολύ μικρό ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού (στο 3,5%), που σημαίνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων παγκοσμίως (96,5%) εκτιμάται ότι κατοικούν σε άλλες χώρες στην περιοχή την οποία γεννήθηκαν. Ο εκτιμώμενος αριθμός και το ποσοστό των διεθνών μεταναστών βαίνει συνεχώς αυξανόμενος τόσο σε αναπτυγμένες όσο και σε αναπτυσσόμενες περιφέρειες και ξεπερνά ήδη κάποιες προβλέψεις που έγιναν για το έτος 2050, οι οποίες ήταν της τάξης του 2,6 τοις εκατό ή 230 εκατομμύρια (IOM, 2003). Ωστόσο, είναι ευρέως αναγνωρισμένο ότι η κλίμακα και ο ρυθμός της διεθνούς μετανάστευσης είναι εξαιρετικά δύσκολο να προβλεφθεί με ακρίβεια, διότι συνδέεται στενά με οξέα

γεγονότα (όπως σοβαρή πολιτική αστάθεια, οικονομική κρίση ή σύγκρουση), καθώς και μακροπρόθεσμες τάσεις (όπως δημογραφική αλλαγή, οικονομική ανάπτυξη, πρόοδο τεχνολογίας και επικοινωνιών, πρόσβαση στις μεταφορές κ.λπ.) (WEF, 2019, UN DESA, 2003).

Επίσης, η διεθνής μετανάστευση δεν είναι ομοιόμορφη σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά διαμορφώνεται από οικονομικούς, γεωγραφικούς, δημογραφικούς και άλλους παράγοντες που οδηγούν σε ξεχωριστά μοτίβα μετανάστευσης, όπως οι «διάδρομοι» μετανάστευσης που αναπτύχθηκαν για πολλά χρόνια.

Σύμφωνα με στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών, παρά το γεγονός ότι η μετανάστευση είναι παγκόσμιο φαινόμενο, οι μετακινήσεις αφορούν ένα περιορισμένο αριθμό χωρών. Μόλις δέκα χώρες φιλοξενούν το 50% όλων των διεθνών μεταναστών, αφού οι μεγαλύτεροι διάδρομοι τείνουν να είναι από αναπτυσσόμενες χώρες προς τις μεγαλύτερες οικονομίες. Το 2019 κορυφαία χώρα προορισμού είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες (19% του συνόλου του κόσμου) και ακολουθούν η Γερμανία και η Σαουδική Αραβία, η Ρωσική Ομοσπονδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Γαλλία, ο Καναδάς, η Αυστραλία και η Ιταλία. Αυτό το μοτίβο είναι πιθανό να παραμείνει το ίδιο για πολλά χρόνια στο μέλλον, ειδικά καθώς οι πληθυσμοί σε ορισμένες αναπτυσσόμενες περιφέρειες και χώρες αναμένεται να αυξηθούν τις επόμενες δεκαετίες, ασκώντας μεταναστευτική πίεση στις μελλοντικές γενιές (UN DESA 2019α, 2019β).

Είναι προφανές ότι κάθε κράτος αντιμετωπίζει διαφορετικές και μοναδικές προκλήσεις από τη μετανάστευση και κατά συνέπεια αντιμετωπίζει το φαινόμενο με διαφορετικό τρόπο. Όλοι όμως συμφωνούν ότι πρέπει να αναπτυχθούν μέτρα πολιτικής σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες, την προώθηση της ένταξης των μεταναστών στις κοινωνίες αλλά και για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης. Επίσης, έχει αναγνωριστεί ως κοινός στόχος η λήψη κυβερνητικών μέτρων για την διευκόλυνση της ομαλής, ασφαλούς, τακτικής και υπεύθυνης μετανάστευσης, την επιστροφή των παράτυπων μεταναστών, τις αναπτυξιακές επιπτώσεις και την υποστήριξη των επενδύσεων της διασποράς καθώς και για την καλή διαχείριση πιθανών κρίσεων.

Κατά τα χρόνια που μεσολάβησαν έως ότου τα κράτη να δεσμευθούν να αναπτύξουν κανονιστικά σώματα κατόπιν σύναψης συνθήκης (βλ. 2016 New York Declaration for Refugees and Migrants [UNGA, 2016]) έγιναν πολυάριθμοι διάλογοι και εκτενείς διαβουλεύσεις σε διεθνές, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Οι νομικές πράξεις που σχετίζονται με τη διεθνή μετανάστευση έχουν επικυρωθεί σε διάφορους βαθμούς από τα Κράτη Μέλη των Ηνωμένων Εθνών. Η εξέλιξη των εθνικών μεταναστευτικών πιέσεων τα τελευταία πέντε χρόνια κατέδειξε την ανάγκη τα κράτη να προσπαθήσουν να συμβιβάσουν τις αποκλίνουσες απόψεις και να συνεργαστούν εκ νέου για να βρουν κοινές λύσεις και να θέσουν σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο σύστημα καλής διαχείρισης της μετανάστευσης. Στο πλαίσιο αυτό τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών, συνέταξαν δύο παγκόσμια Συμβόλαια:

Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για την ασφαλή, τακτική και τακτική μετανάστευση, το οποίο εγκρίθηκε από 164 χώρες στο Μαρακές στις 10 Δεκεμβρίου 2018 και κυρώθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 19 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους (EESC-2019-01355-00-02-AC-TRA-EL). Το παγκόσμιο Σύμφωνο αποτελεί σταθμό στην ιστορία του παγκόσμιου διαλόγου για την για τη διεθνή συνεργασία όλων των παραγόντων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και έχει βασικό σκοπό να βελτιστοποιήσει τις θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης βελτιώνοντας τη διακυβέρνησή της (UN DESA 2019β).

Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες, ψηφίστηκε από 181 χώρες, αναγνωρίζει ως κρίσιμο στοιχείο για την επίλυση του μεταναστευτικού προβλήματος τη διεθνή συνεργασία και περιλαμβάνει τις κατευθυντήριες αρχές, το πρόγραμμα δράσης και το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Αντίδρασης για τους Πρόσφυγες (UN DESA 2019β).

Το ζήτημα της μετανάστευσης συχνά παρουσιάζεται στρεβλωμένο, πολλές φορές χρησιμοποιείται ως μέσο διαίρεσης και πόλωσης, και συνήθως ανάγεται σε πρόβλημα το οποίο φαντάζει σχεδόν αδύνατον ότι μπορεί να είναι αποτελεσματικά διαχειρίσιμο. Εξαιτίας των μεταβαλλόμενων απεικονίσεων της μετανάστευσης και της αναγνωρισμένης πολυπλοκότητας της μεταναστευτικής διαδικασίας οι μεταναστευτικές πολιτικές θα πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα. Αξιόπιστα και έγκυρα δεδομένα, μέσω της υιοθέτησης της τεχνολογικής καινοτομίας, ιδίως της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ),

μπορούν να βοηθήσουν στην κατανόηση των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών και να αυξήσουν το δείκτη ασφάλειας τόσο των κρατών όσο και των μετακινούμενων.

Οι Συνέπειες του Μεταναστευτικού Ζητήματος

Ο αριθμός των διεθνών μεταναστών-προσφύγων σε ολόκληρο τον κόσμο αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς με αποτέλεσμα το ζήτημα να ανεβαίνει όλο και πιο ψηλά στη διεθνή πολιτική ατζέντα και να αποτελεί υψίστης σημασίας προτεραιότητα κυρίως για τις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής. Σημαντικές είναι οι συνέπειες του φαινομένου τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στους μετακινούμενους. Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο της μετακίνησης των πληθυσμών γίνεται όλο και πιο σύνθετο και αναδεικνύονται όλο και περισσότερο οι αρνητικές συνέπειές του.

Οι τεράστιες οικονομικές ανισότητες μεταξύ των χωρών, τα πολιτικά προβλήματα, η αστάθεια των χωρών του Τρίτου Κόσμου, ωθούν όλο και περισσότερους ανθρώπους να προσπαθούν να εισέλθουν έστω και παράτυπα ρισκάροντας να χάσουν ακόμα και τη ζωή τους. Σύμφωνα με έκθεση του ΔΟΜ οι θάνατοι υπερδιπλασιάστηκαν το πρώτο εξάμηνο του 2021, ενώ ο αριθμός των ατόμων που προσπαθούν να διασχίσουν την Ευρώπη μέσω της Μεσογείου αυξήθηκε κατά 58% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2020 (Το Βήμα, 2021).

Η μεγάλη αύξηση των παράτυπων μεταναστευτικών ροών έχει δώσει μια νέα διάσταση στις κοινωνικοπολιτικές συζητήσεις σχετικά με ζητήματα απειλής της δημόσιας τάξης και ασφάλειας και γενικότερα της εθνικής ταυτότητας των χωρών υποδοχής. Οι πολεμικές συρράξεις στην Αφρική και τη μέση Ανατολή εντείνουν την παράνομη διακίνηση ανθρώπων η οποία συνδέεται και άμεσα ή έμμεσα με εγκληματικές δραστηριότητες (διακίνηση όπλων, ναρκωτικών, τρομοκρατία, trafficking). Αυτή η διάσταση δημιούργησε την αίσθηση απειλής της κοινωνικής σταθερότητας. Οι κοινωνίες στέκονται αρνητικά στην χορήγηση ασύλου και αναπτύσσονται φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού, γεγονός που δεν διευκολύνει την ένταξή τους και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οδηγεί σε κοινωνικές αναταραχές και σε καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών.

Η ανεξέλεγκτη ροή μεταναστών στην Ελλάδα τη διετία 2015-2016 σηματοδότησε μια ριζική αλλαγή στην έκφραση του φαινομένου της μετανάστευσης στη χώρα. Η συντριπτική πλειονότητα των αιτούντων/αιτουσών διεθνούς προστασίας, που κατά κανόνα δεν διαθέτει τα απαιτούμενα έγγραφα εισόδου σε μια χώρα, παραμένει στη χώρα σε συνέχεια του κλεισίματος των συνόρων από τις γειτονικές βαλκανικές και κεντροευρωπαϊκές χώρες, καθώς και της απροθυμίας ορισμένων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υλοποιήσουν τις δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο του Προγράμματος Μετεγκατάστασης (European Commission, 2017).

Λαμβάνοντας υπόψη και την οικονομική ύφεση της χώρας σε συνδυασμό με την εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού ζητήματος, η οποία αποτελεί διαχρονικά έναν μοχλό πίεσης εκ μέρους γειτονικών χωρών σε περιόδους γενικευμένης διπλωματικής πίεσης και τεταμένων διμερών σχέσεων, μπορούμε να κατανοήσουμε τις σοβαρές επιπτώσεις του φαινομένου στη χώρα σε κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό επίπεδο.

Οι μετανάστες ή πρόσφυγες, ιδιαίτερα όταν εισέρχονται παράτυπα σε μία χώρα, δημιουργούν δυσκολία στην συγκέντρωση στοιχείων και στην ταυτοποίησή τους και κατά συνέπεια στην έκδοση αποφάσεων. Η έλλειψη προσωπικών στοιχείων, και ο αυξανόμενος χρόνος διεκπεραίωσης των αιτημάτων εντείνουν τις δυσμενείς συνθήκες στις οποίες ευρίσκονται οι εισερχόμενοι πολίτες τρίτων, την πιθανή καταπάτηση των δικαιωμάτων τους αλλά και τις εντάσεις στις τοπικές κοινωνίες.

Στην Ελλάδα ο κύριος όγκος των πολιτών τρίτων χωρών συσσωρεύτηκε στα αστικά κέντρα και στα νησιά. Πολλοί από αυτούς φιλοξενήθηκαν σε στρατόπεδα και σε υπαίθριους χώρους χωρίς καμία υποδομή. Και ενώ πολλοί μετανάστες ζούσαν σε άθλιες συνθήκες σε αρκετά νησιά δημιουργήθηκαν εντάσεις με τους κατοίκους, γιατί από ορισμένους η παρουσία θεωρήθηκε ότι μπορεί να πλήξει τον τουρισμό. Επιπρόσθετα, σε σημεία διέλευσης και διαμονής μεταναστών και προσφύγων παρατηρήθηκαν κρούσματα εκμετάλλευσης σε βάρος τους, ενώ δεν έλειψαν οργανωμένες αντιδράσεις των κατοίκων, προκειμένου να ακυρώσουν την εγκατάστασή τους σε οργανωμένα αλλά και μη-οργανωμένα κέντρα υποδοχής, στις περιοχές τους. Επιπρόσθετα το ποσοστό της παραοικονομίας, με τους εργοδότες να προτιμούν τους ανασφάλιστους παράτυπους μετανάστες, αυξήθηκε κυρίως στους κλάδους της γεωργίας, της οικοδομής, των εποχικών

επαγγελματών και των υπηρεσιών φροντίδας ηλικιωμένων. Εκτός από τις επαγγελματικές ευκαιρίες και τους πόρους, οι πολιτισμικές και οι θρησκευτικές διαφορές θεωρούνται σημαντικοί παράγοντες που προκαλούν διχόνοια ανάμεσα στους μετακινούμενους και τους Έλληνες. Επιπρόσθετα, η ελληνική κοινωνία δεν έχει θετική στάση στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Σύμφωνα με έρευνα του γερμανικού ιδρύματος Seidel και της εταιρείας ερευνών Marc τον Φεβρουάριο του 2019 σε πανελλαδικό δείγμα 1.000 ατόμων, το «56% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι ο αντίκτυπος της ύπαρξης μεταναστών στην ελληνική οικονομία είναι αρνητικός». Το 58% θεωρούν ότι η παρουσία μεταναστών στην Ελλάδα «αποτελεί κίνδυνο αλλοίωσης της εθνικής μας ταυτότητας». Το 79% πιστεύουν ότι η παρουσία των μεταναστών δεν συμβάλλει στην επίλυση του δημογραφικού. Το 53% πιστεύουν ότι η παρουσία τους αυξάνει την εγκληματικότητα» (Γεωργακόπουλος, 2020).

Από την άλλη μεριά οι παράτυποι μετανάστες δεν απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα στην παιδεία στην υγεία, στην εργασία και γενικότερα στις κρατικές δομές με αποτέλεσμα ακραία φαινόμενα φτώχειας, εγκληματικότητας και καταπάτησης δικαιωμάτων που απειλούν την κοινωνική συνοχή.

Παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι πολίτες τρίτων χωρών έφτασαν στη χώρα μας η πρόθεσή τους δεν είναι να παραμείνουν αλλά να μεταβούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. οι ισχύουσες πολιτικές όμως και το πολιτικό κλίμα στην Ευρώπη δεν το επιτρέπουν οπότε αναγκαστικά θα παραμείνουν στην Ελλάδα. Αυτή η αντιστροφή της μεταναστευτικής ροής δημιούργησε στη χώρα μας μια νέα κοινωνική πραγματικότητα που επέβαλλε την ανάγκη να διαμορφωθεί μια θεσμικά διαρθρωμένη μεταναστευτική πολιτική.

Με τη χρηματοδότηση από την ΕΕ προχώρησε στην αποσυμφόρηση των νησιών, στη μεταφορά στην ενδοχώρα όσων δικαιούνται άσυλο και στην προσπάθεια κατανομής τους ισοβαρώς σε όλη τη χώρα. Προχώρησε στην δημιουργία κλειστών κέντρων για καλύτερες παροχές υπηρεσιών και συνθηκών διαβίωσης, στήριξη των τοπικών κοινωνιών, συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση για την ένταξη και επιτάχυνση των διαδικασιών.

Κατά συνέπεια, το νέο στοίχημα για την Ελλάδα είναι από τη μια να διαχειριστεί το μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών και να τους εντάξει επιτυχώς ώστε να αποτελέσουν σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό πόρο με τρόπο ώστε όλοι να είναι αμοιβαία

ωφελημένοι και από την άλλη να υλοποιήσει τις επαναπροωθήσεις και μετεγκαταστάσεις. Σαφώς κανένα κράτος - μέλος της ΕΕ δεν μπορεί να διαχειριστεί από μόνο του το μεταναστευτικό φαινόμενο και ειδικότερα την παράτυπη εκδοχή του, τη στιγμή που η διακίνηση προσώπων διενεργείται ελεύθερα. Χρειάζεται διακρατική συνεργασία και ίσως σημαντικές πολιτικές αποφάσεις που σχετίζονται με αναπτυξιακά προγράμματα για τις οικονομικά υπανάπτυκτες περιοχές, δράσεις για την κλιματική αλλαγή και αποκλιμάκωση των συγκρούσεων στις εμπόλεμες ζώνες. Βραχυπρόθεσμα όμως απαιτείται μια πολιτική θα λαμβάνει υπόψη τη διεθνή δυναμική της παράτυπης μετανάστευσης και των αιτήσεων ασύλου, καθώς και την εσωτερική δυναμική της αγοράς εργασίας αλλά και τους τομείς ασφάλειας και τέλος θα προωθεί τη νόμιμη μετανάστευση.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ αποδεχόμενα ότι η διαχείριση του μεταναστευτικού αν γίνει μονομερώς δημιουργεί άνισες μεταναστευτικές πιέσεις και συγκρούσεις έκαναν αλληπάλληλες διαβουλεύσεις για να συγκεράσουν τα αντικρουόμενα συμφέροντα και προέβησαν σε ψηφίσματα για μια από κοινού αντιμετώπιση του μεταναστευτικού/προσφυγικού ζητήματος.

ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ: ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΣΥΛΟ

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις¹

Η Ευρώπη ήταν πάντα στο επίκεντρο του μεταναστευτικού φαινομένου και ως τροφοδότης μεταναστών αλλά την τελευταία δεκαετία και κυρίως από το 2015 και μετά ως πόλος έλξης προσφύγων και παράτυπων μεταναστών. Μεγάλες κρίσεις όπως το ξέσπασμα της συριακής σύγκρουσης, η άφιξη προσφύγων και μεταναστών στην Ευρώπη δια θαλάσσης, η μαζική ροή απάτριδων προσφύγων από τη Μιανμάρ στο Μπαγκλαντές, η μεγάλη ανθρωπιστική κρίση και η κρίση εκτοπισμού στην Υεμένη, η ανανέωση των συγκρούσεων και οι ανησυχίες για την ασφάλεια στο Αφγανιστάν, το Ιράκ, τη Λιβύη και τη Σομαλία και αλλού, αλλά και η κλιματική αλλαγή και οι ανισότητες που δημιούργησε η παγκοσμιοποίηση μεταξύ των χωρών και εντός αυτών, συνέβαλαν στον μαζικό εκτοπισμό. Τουλάχιστον 100 εκατομμύρια

¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019α).
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019β).
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019γ).

άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους τα τελευταία 10 χρόνια, αναζητώντας καταφύγιο είτε εντός είτε εκτός των συνόρων της χώρας τους (UNHCR, 2020).

Ένα μεγάλο ποσοστό κατέφυγε νόμιμα ή παράτυπα στην Ευρώπη. Το 2019 2,7 εκατομμύρια άτομα μετανάστευσαν στην Ε.Ε εκ των οποίων το 1,5 εκατομμύριο μετανάστευσε προς την ΕΕ, ενώ τα 1,2 εκατομμύρια από την ΕΕ. Μεγάλο μέρος αυτών εισήλθαν από παράνομες διελεύσεις συνόρων κυρίως θαλάσσιες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Το 2015 και το 2016 οι πρωτοφανείς ροές προσφύγων και παράτυπων μεταναστών στην ΕΕ, την ανάγκασε να ξεκινήσει μια διαδικασία εκ νέου οικοδόμησης των πολιτικών της για το άσυλο και τη μετανάστευση για να καλυφθούν οι αδυναμίες και τα κενά που διαπιστώθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης. Κύριοι άξονες της πολιτικής ατζέντας ήταν η προστασία των εξωτερικών συνόρων, η δραστική αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, η επιστροφή και η επανεισδοχή τους καθώς και η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών. Σε συμφωνία με τη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΣΕ), τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Χάρτη Θεμελιωδών δικαιωμάτων και συμμορφούμενη με τη συνθήκη της Γενεύης καθώς και άλλες σχετικές συνθήκες εξέδωσε μια σειρά από σχέδια δράσης και ψηφίσματα. Σκοπός τους ήταν να μπορέσει η ΕΕ να διαχειριστεί τις πιέσεις που δέχτηκε το σύστημα ασύλου ώστε να επιμεριστούν οι ευθύνες μεταξύ των κρατών μελών και να γίνει πιο δίκαιο και αποτελεσματικό, αλλά και να αναπτυχθούν πολιτικές για την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της, την συνεργασία με τρίτες χώρες, την αλληλεγγύη μεταξύ των μελών, την επιστροφή και επανεισδοχή των παράτυπων μεταναστών και τη μείωση της παράτυπης μετανάστευσης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019α).

Παρά το γεγονός της μείωσης των ροών από τα τέλη του 2017 και των μεταρρυθμίσεων που έγιναν την τελευταία πενταετία είναι σαφές ότι η ΕΕ δεν κατόρθωσε να διορθώσει τα καίρια ζητήματα του μεταναστευτικού. Τα Κράτη μέλη δεν αντιμετωπίζουν το μεταναστευτικό με τον ίδιο τρόπο που σημαίνει ότι δεν ήταν πρόθυμα να συμμετέχουν στα νέα προγράμματα ή να ακολουθήσουν τις οδηγίες. Το σύστημα δεν λειτούργησε όπως φάνηκε από τις μεγάλες μεταναστευτικές πιέσεις σε ορισμένα κράτη τα οποία μη μπορώντας να αντιμετωπίσουν τον όγκο των μεταναστευτικών ροών κράτησαν τους αιτούντες άσυλο για μακρό χρονικό διάστημα σε καθεστώς αβεβαιότητας, αντιμετώπισαν

εσωτερικές κοινωνικές αναταραχές, και βίαιες συγκρούσεις στα σύνορά τους, καθώς και από τα μικρά ποσοστά μετεγκατάστασης και επιστροφών.

Η διαπίστωση αυτή καθώς και το γεγονός ότι οι τάσεις δείχνουν ότι η Ευρώπη θα εξακολουθήσει να είναι πόλος έλξης για πρόσφυγες και μετανάστες κράτησε το μεταναστευτικό ζήτημα ψηλά στην πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά από μια σειρά εκτεταμένων διαβουλεύσεων και αξιολόγησης της κατάστασης το Σεπτέμβριο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε το «Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο» (ec.europa.eu, 2021). Αναγνωρίζοντας ότι καμία λύση δεν θα ικανοποιήσει επαρκώς τις απαιτήσεις όλων των μερών, το σύμφωνο με γνώμονα τη συνεργασία «καλύπτει όλα τα διαφορετικά στοιχεία που απαιτούνται για μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή προσέγγιση για τη μετανάστευση». Παρέχει τη βάση για την προώθηση της συνεργασίας με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης, τη λήψη μέτρων για αποτελεσματικές διαδικασίες, την επιτυχή ένταξη και τις πολιτικές επιστροφών μέσω μιας δίκαιης κατανομής ευθύνης και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Αποτελεί μια κοινή ευρωπαϊκή λύση για ένα αξιόπιστο σύστημα διαχείρισης της μετανάστευσης, με πρωταρχικό κριτήριο τη διασφάλιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με μακροπρόθεσμη προοπτική την ετοιμότητα ανταπόκρισης των εθνικών συστημάτων ασύλου σε περίπτωση μελλοντικών ανεξέλεγκτων μεταναστευτικών ροών και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης (ec.europa.eu, 2021).

Το νέο σύμφωνο αποτελεί αναθεώρηση του κανονισμού Δουβλίνο, που καθορίζει τη χώρα που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των αιτήσεων ασύλου. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019γ).

Οι βασικοί άξονες του νέου συμφώνου είναι δύο:

Καλύτερες και εκσυγχρονισμένες διαδικασίες με ανάληψη νέων αρμοδιοτήτων.

Με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό των ψηφιακών υποδομών, ο συνολικός έλεγχος διαλογής θα γίνεται πλέον στα σύνορα. Κατόπιν ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν θα παραπέμπονται με γρήγορες αποφάσεις στη διαδικασία ασύλου ή την

επιστροφή. Με τις αποτελεσματικότερες διαδικασίες ασύλου θα ενισχυθεί η εμπιστοσύνη τόσο μεταξύ των κρατών όσο και μεταξύ των κρατών και των αιτούντων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Μηχανισμός αλληλεγγύης και ευθύνης σε ειδικές καταστάσεις

Τα κράτη μέλη, χωρίς καμία εξαίρεση, θα πρέπει να συμβάλλουν με αλληλεγγύη σε περιόδους κρίσεως και να στηρίζουν τα κράτη που υφίστανται πίεση, με ευέλικτη συνεισφορά κυρίως σε θέματα μετεγκατάστασης και επιστροφών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Η εφαρμογή του νέου συμφώνου με τη στήριξη των εθνικών κοινοβουλίων, της ΕΕ, της κοινωνίας των πολιτών, των επιχειρήσεων αλλά και με την εξατομικευμένη συνεργασία και τις εταιρικές σχέσεις προσέλκυσης ταλέντων τρίτων χωρών, φιλοδοξεί να συμβάλει στη μείωση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, στην ανάπτυξη νόμιμων οδών με αποτέλεσμα να ωφεληθούν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη- κράτη μέλη, χώρες εταίροι, μετανάστες.²

Προκειμένου να εφαρμοστεί το σύμφωνο και τα κράτη να ανταποκριθούν στις δεσμεύσεις τους και να εξασφαλιστεί η ασφάλεια των συνόρων η ΕΕ προσφέρει χρηματοδοτική στήριξη μέσω Ταμείων. «Τα ταμεία αυτά βελτίωσαν τα συστήματα ασύλου και ενίσχυσαν την ικανότητα υποδοχής των κρατών μελών, καθώς και την ικανότητα διαχείρισης των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Τα ταμεία παράγουν σημαντική προστιθέμενη αξία για την ΕΕ, υποστηρίζοντας δράσεις με διακρατική διάσταση, την κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών, την αύξηση των εθνικών ικανοτήτων, την κατάρτιση του προσωπικού και άλλα μέτρα» (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019α).

Η Ανάγκη Ενοποίησης των Διαδικασιών

Ο κατακερματισμός των διαδικασιών προκάλεσε τόσο στα κράτη όσο και στους μετανάστες τεράστιες δυσκολίες. Η ανεπάρκεια των εθνικών χρηματοδοτήσεων των κρατών υποδοχής οδήγησε σε δημιουργία στοιχειωδών δομών που δεν ικανοποιούσαν πάντα τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις αδυναμίας εντοπισμού

² Για τα περιεχόμενα του Νέου Συμφώνου αναλυτικά, βλ. Παράρτημα.

πολιτών από τις αρμόδιες αρχές για να τους επιδοθεί η αρνητική απόφαση ασύλου και να επαναπροωθηθούν. Αντίστοιχες δυσκολίες αντιμετώπιζαν και οι πρόσφατα χαρακτηρισμένοι ως πρόσφυγες μέχρι να ενταχθούν πλήρως κοινωνικά και οικονομικά.

Για να διασφαλιστεί η εφαρμογή των κανονισμών, απαιτούνται μεταρρυθμίσεις στη νομοθεσία και στη διοίκηση των υπηρεσιών, και επαρκής χρηματοδότηση. Ο μόνος τρόπος να καμφθούν τα προβλήματα και να εξασφαλιστούν ταχύτερες και αξιόπιστες διαδικασίες με σεβασμό ανθρωπίνων δικαιώματα ήταν να ενοποιηθούν οι διαδικασίες (ec.europa.eu, 2021).

Ο Νέος Έλεγχος Διαλογής

Ο νέος κανονισμός της ΕΕ για τον έλεγχο διαλογής ισχύει για τους πολίτες τρίτων χωρών δηλαδή για όσους εισέρχονται παράτυπα. Συγκεκριμένα, για:

«Πρόσωπα τα οποία, μολονότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου στην ΕΕ, ζητούν διεθνή προστασία κατά τη διάρκεια των συνοριακών ελέγχων.

Πρόσωπα που μεταφέρονται στην ξηρά στο πλαίσιο επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα.

Πρόσωπα που συλλαμβάνονται εντός της επικράτειας, αν έχουν αποφύγει κατ' αρχάς τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα.» (ec.europa.eu, 2021).

Ο έλεγχος θα γίνεται κοντά στα σύνορα και τα στοιχεία που θα προκύπτουν (ταυτοποίηση, υγεία και ασφάλεια, δακτυλικά αποτυπώματα) θα καταχωρούνται στη βάση δεδομένων Eurodac (Ec.Europa.eu (2022)). Τα αποτελέσματα του ελέγχου θα είναι διαθέσιμα το πολύ σε πέντε ημέρες. Αίτηση θα εξετάζεται ξεχωριστά και αναλόγως κάθε πολίτης τρίτης χώρας θα παραπέμπεται, είτε σε διαδικασίες παροχής ασύλου είτε σε επαναπροώθηση αν αποδεδειγμένα υπάρχουν ανεπαρκή στοιχεία αναγνώρισης διεθνούς προστασίας, ή και στην περίπτωση που το ως άνω αίτημα θεωρηθεί δόλιο ή καταχρηστικό ή εάν συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια. Όσοι δεν αιτηθούν άσυλο μετά τον έλεγχο θα επαναπροωθούνται στις χώρες προέλευσής τους. Η διαδικασία δεν θα έχει εφαρμογή σε ασυνόδευτα τέκνα και οικογένειες με παιδιά κάτω των 12 ετών. Τα ευάλωτα άτομα, θα

αξιολογούνται ατομικά και σύμφωνα με τις ειδικές τους ανάγκες. Ο μηχανισμός θα λειτουργεί ανεξάρτητα από τον όγκο των εισερχόμενων ροών. Η άμεση λήψη αποφάσεων διασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικά όσων ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες (ec.europa.eu, 2021).

Κάθε κράτος μέλος θα διενεργεί τον έλεγχο με «ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης», σύμφωνα με τις προτάσεις του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος θα παρέχει σε ιδιαίτερες περιπτώσεις τη βοήθειά του. Θα ελέγχεται όμως ως προς την τήρηση της αρχής «της μη επαναπροώθησης» και ως προς την εφαρμογή των εθνικών κανόνων κράτησης (ec.europa.eu, 2021).

Ο νέος Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο θα εποπτεύει τα συστήματα ασύλου ανά την Ευρώπη και η Επιτροπή θα κινεί διαδικασίες επί παραβάσει στα κράτη που δεν εφαρμόζουν τους κανόνες-υφιστάμενους και νέους. Παράλληλα θα υφίσταται μηχανισμός αξιολόγησης Σένγκεν και αποτελεσματικότητας Frontex. Δηλαδή ένα «σύστημα ελέγχου και διαχείρισης ολικής ποιότητας αναφορικά με τη θωράκιση των συνόρων». Στο τέλος κάθε έτους η Επιτροπή θα συντάσσει έκθεση σχετικά με τη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος, με σκοπό την αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και την υποβολή προτάσεων για επιμέρους βελτιώσεις (ec.europa.eu, 2021).

Η Διασφάλιση Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η Μέριμνα για Ευάλωτες Ομάδες

Η προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί προτεραιότητα σε όλες τις δράσεις της ΕΕ. Τα όμως τελευταία χρόνια αποδεδειγμένα παρατηρήθηκαν στα σύνορα παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως παρεμπόδιση αιτήματος ασύλου, κακή διαχείριση υποδοχής και παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης, παραβιάσεις κατά συνέπεια του δικαιώματος στη ζωή και την ασφάλεια (Refugee Rights Europe).

Ο νέος μηχανισμός εξασφαλίζει μια διαχείριση ευρωπαϊκών συνόρων τόσο σε πολιτικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο έτσι ώστε για όλα τα άτομα που ταξιδεύουν στην Ευρώπη με ή χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα να διασφαλίζεται το δικαίωμα στη διεθνή προστασία και το δικαίωμα της πραγματικής προσφυγής.

Οι αιτούντες άσυλο θα εξετάζονται εξατομικευμένα επί της ουσίας με γρήγορες και διαφανείς διαδικασίες. Εξατομικευμένες θα είναι και οι προθεσμίες υποβολής προσφυγής επί της απόφασης ασύλου. Οι αιτούντες στη μεθόριο θα έχουν δικαίωμα μιας μόνο προσφυγής και η διαδικασία προσφυγής θα περιορίζεται σε μια και μόνο δικαστική πράξη ή ακρόαση ώστε να αποφεύγονται αβάσιμες ή μεταγενέστερες αιτήσεις με σκοπό την αποφυγή της απομάκρυνσής τους από τη χώρα διέλευσης. Η χρονική διάρκεια επεξεργασίας της αίτησης θα καθορίζεται με σαφήνεια από τα κράτη και πάντως η ολοκλήρωσή της δεν θα ξεπερνάει τις 12 εβδομάδες. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης ασύλου η έκδοση πράξης άρνησης ασύλου και η πράξη επαναπροώθησης είτε θα εκδίδονται ταυτόχρονα, είτε σε μια πράξη (ec.europa.eu, 2021).

Οι αναγνωρισμένοι ως πρόσφυγες θα αποκτούν το καθεστώς του επί μακρός διαμένοντος σε τρία αντί για πέντε⁵ έτη ώστε να διευκολυνθεί η κοινωνική ένταξή τους ή και να μπορούν να ζουν και να εργάζονται σε άλλο κράτος της ευρωπαϊκής ένωσης. Το κράτος υποδοχής θα είναι υπεύθυνο για τις υλικές συνθήκες υποδοχής (στέγαση, τροφή, ρουχισμό, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση ανηλίκων κ.λπ.). Η μετατόπιση ευθύνης σε άλλο κράτος μέλος θα υποδεικνύεται από την αναβαθμισμένη βάση δεδομένων Eurodac μέσω της οποίας θα παρακολουθούνται οι μετακινήσεις από ένα κράτος σε άλλο των παράνομα εισερχομένων στην ΕΕ καθώς και οι μετεγκαταστάσεις (ec.europa.eu, 2021).

Η εποπτεία των διαδικασιών όσον αφορά τα ανήλικα παιδιά και γενικότερα τις ευάλωτες ομάδες θα είναι ενισχυμένη. Οι περιπτώσεις των οικογενειών με τέκνα που δεν έχουν συμπληρώσει τα δώδεκα έτη και των ασυνόδευτων ανηλίκων δεν θα εξετάζονται στα σύνορα. Ειδικά οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δικαιούνται άμεσα τον ορισμό αντιπροσώπου που θα διαχειρίζεται την υπόθεσή τους. Ο ορισμός της οικογένειας θα είναι διευρυμένος ώστε να περιλαμβάνει και τα αδέρφια και τις νέες οικογένειες που δημιουργούνται κατά τη διέλευση, με σκοπό την διευκόλυνση της οικογενειακής επανένωσης. Υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου θα είναι το κράτος που έχει εκδώσει άδεια παραμονής σε ένα μέλος της οικογένειας (ec.europa.eu, 2021).

Για την διαχείριση και τα δικαιώματα στα σύνορα με βάση τις αξίες και τους κανόνες της ΕΕ νέο Σύμφωνο προβλέπει την αύξηση της χρηματοδότησης ώστε ο μηχανισμός αλληλεγγύης να είναι συστηματικός και αξιόπιστος. Η μετεγκατάσταση των παιδιών από τα κράτη

υποδοχής θα γίνεται από τον αυξημένο προϋπολογισμό της ΕΕ και ενίοτε σε περιπτώσεις υψηλής ευαλωτότητας από χρηματοδότηση επιχειρήσεων search & rescue (ec.europa.eu, 2021).

Οι νέοι κανόνες συμβάλλουν στην καλύτερη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης της μετανάστευσης της ΕΕ, αφού οι γρήγορες και δίκαιες αποφάσεις, μετριάζουν τις καταστάσεις αβεβαιότητας των αιτούντων και ενισχύουν την εμπιστοσύνη μεταξύ των εμπλεκόμενων (ec.europa.eu, 2021).

Η Απόκριση σε Καταστάσεις Κρίσεων

Ένας από τους στόχους του νέου μηχανισμού είναι η υποχρέωση των κρατών μελών να δρουν με αλληλεγγύη σε καταστάσεις κρίσεων, ή άλλων ειδικών περιστάσεων. Στις περιπτώσεις αυτές θα απαιτούνται αυστηρότερες συνεισφορές και κατ' εξαίρεση αποκλίσεις κανόνων. Οι ειδικοί αυτοί κανόνες θα ενεργοποιούνται άμεσα για κράτος μέλος ή κράτη μέλη που δέχονται μεταναστευτικές πιέσεις έκτασης ώστε ακόμα και ένα καλά προετοιμασμένο σύστημα ασύλου να μην μπορεί να ανταποκριθεί στις κανονιστικές και νόμιμες υποχρεώσεις του. Για τη ακρίβεια, τα κράτη υποδοχής θα αιτούνται ευρεία ερμηνεία των κανονισμών και των νόμων ή και παράταση για την αίτηση, επεξεργασία και χορήγηση ασύλου (ec.europa.eu, 2021).

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι εγγυημένη η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε αυτά τα δικαιώματα υπάγεται και το ατομικής ελευθερίας και της ελεύθερης διακίνησης. Κατά συνέπεια η κράτηση ακόμα και σε περιόδους κρίσεων θα πρέπει να είναι ελεγχόμενη και βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Ομοίως τα ασυνόδευτα ανήλικα και τα ανήλικα τέκνα προστατεύονται ακόμα και σε περιόδους κρίσεων και δύναται να μπου σε καθεστώς κράτησης μόνο αν αποδεδειγμένα απειλείται η δημόσια ασφάλεια του κράτους-μέλους υποδοχής (ec.europa.eu, 2021).

Σε περιόδους μεγάλου όγκου μεταναστευτικών ροών, Ευρωπαϊκή επιτροπή αξιολόγησης, επιλέγει εκείνους τους πολίτες τρίτων χωρών που διατρέχουν κίνδυνο αδιάκριτης βίας ή και δεν δύνανται να επιστρέψουν στις πατρίδες τους λόγω συγκρούσεων και ενόπλων συρράξεων προστατεύονται με εκτελεστική πράξη και παραπέμπονται σε ταχείες

διαδικασίες ασύλου. Απαραίτητη προϋπόθεση τα άτομα αυτά να μην έχουν ποινικό μητρώο και να μην αποτελούν απειλή για τη δημόσια ασφάλεια. Για να αποφορτιστούν τα διοικητικά τμήματα επεξεργασίας ασύλου, δίνεται η δυνατότητα στα άτομα που χρήζουν άμεσης προστασίας η αίτησή τους να παραμένει σε εκκρεμότητα για ένα ημερολογιακό έτος και να εκκινείται η διαδικασία μετά το πέρας αυτού. Στο μεταξύ τους παρέχονται πλήρως τα νόμιμα δικαιώματά τους (ec.europa.eu, 2021).

Συμπερασματικά το νέο Σύμφωνο επιδιώκει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του μεταναστευτικού ζητήματος. Στοχεύει στην κοινή διακυβέρνηση για τη μετανάστευση, με καλύτερο στρατηγικό σχεδιασμό, ώστε να μην υπάρχουν αποκλίσεις των εθνικών πολιτικών από τις ενωσιακές. Περιλαμβάνει ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο, για την ενίσχυση των επιστροφών και μετεγκαταστάσεων και την διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Η ενίσχυση των συνόρων με το μόνιμο σώμα της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και με το συντονιστή επιστροφών, καθώς και οι αποτελεσματικότερες διαδικασίες υποδοχής και ασύλου, μακροπρόθεσμα θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη και θα συμβάλλουν στη μείωση των παράνομων διελεύσεων και στην αξιόπιστη πολιτική της νόμιμης μετανάστευσης και ένταξης, με απώτερο στόχο να ωφεληθούν τόσο οι ευρωπαϊκές κοινωνίες και οικονομίες όσο και τα άτομα που μετακινούνται (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ³

Ιστορική Αναδρομή – Μετανάστευση στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει επηρεαστεί διαχρονικά από το μεταναστευτικό ζήτημα. Μεγάλο κύμα μεταναστευτικών ροών το δέχτηκε με την ανταλλαγή πληθυσμών, μετά την καταστροφή της Σμύρνης το 1922. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, λόγω φτώχειας, ανεργίας και ανασφάλειας, η Ελλάδα έγινε χώρα αποστολής σε περισσότερο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες κυρίως στη Γερμανία, την Αμερική, τον Καναδά, την Αυστραλία και το Βέλγιο. Από το 1980 και έπειτα η οικονομική της άνοδος τη μετέτρεψε σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Ειδικά με την κατάρρευση των κουμμουνιστικών καθεστώτων και τη διάλυση της Ένωσης των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών το 1991, πραγματοποιήθηκε μεγάλη εισροή

³ Παπαδόπουλος, 2017

Σουλτάνη, 2018, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019α

μεταναστών στη χώρα από την Αλβανία, το Πακιστάν, τη Ρωσία και τη Ρουμανία. Την ίδια δεκαετία η Ελλάδα δέχτηκε πλήθος μεταναστών από την πρώην Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Σοβιετικής Ένωσης.

Η οικονομική κρίση του 2009 και τα μέτρα λιτότητας άλλαξαν τα δεδομένα και άρχισε να τίθεται θέμα ένταξης των μεταναστών. Η πολεμική σύρραξη στη Συρία το 2011 ήταν η απαρχή της λεγόμενης μεταναστευτικής-προσφυγικής κρίσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Το συνεχιζόμενο πρόβλημα στη Μέση Ανατολή οδήγησε σε μια εξαιρετικά δυσάρεστη εξέλιξη του φαινομένου στην Ελλάδα, με αποκορύφωμα τη διετία 2015-2016. Από τον Απρίλιο του 2015 η Ελλάδα δέχτηκε μαζική ροή παράτυπων μεταναστών/ιών από τη Μέση Ανατολή, την Ασία και την Αφρική μέσω της Τουρκίας. Ο κύριος όγκος διέλευσής τους είναι από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας μέσω των νησιών και των χερσαίων ελληνοτουρκικών συνόρων της περιοχής του Έβρου. Το 2016 η κατάσταση δεν άλλαξε ουσιαστικά. Το πρώτο τρίμηνο του 2016 είχαν καταγραφεί στην Ελλάδα 151.716 άτομα, που αντιστοιχούν στο 87% του συνόλου των αφίξεων μεταναστών και προσφύγων συνολικά στην Ευρώπη (IOM 2016: 1-5) Η Ελλάδα σε δύσκολη οικονομική κατάσταση και χωρίς τους μηχανισμούς να αντιμετωπίσει το πρωτοφανές αυτό φαινόμενο βρέθηκε σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Και ενώ κάθε χώρα αντιμετώπιζε το μεταναστευτικό με βάση τα στενά εθνικά της συμφέροντα, το κλείσιμο των βόρειων συνόρων βρίσκει ένα τεράστιο αριθμό ατόμων να παραμένουν στα νησιά και στην ενδοχώρα ακόμα και σε υπαίθριους χώρους υποδοχής χωρίς καμία υποδομή. Παρά το γεγονός ότι πολλοί από τους αιτούντες διεθνούς προστασίας μετακινήθηκαν προς τη Δυτική και Βόρεια Ευρώπη, ένας μεγάλος αριθμός ατόμων παρέμεινε στη χώρα σε συνέχεια του κλεισίματος των συνόρων από τις γειτονικές βαλκανικές και κεντροευρωπαϊκές χώρες, καθώς και της απροθυμίας ορισμένων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ενταχθούν στο Πρόγραμμα Μετεγκατάστασης, παρά τις προσπάθειες της Κυβέρνησης, των διεθνών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι παράτυπα εισερχόμενοι να εγκλωβιστούν στη χώρα, γεγονός που δυσκόλεψε ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Η Ελλάδα από χώρα διέλευσης με σκοπό την διαφυγή σε άλλες χώρες της Ευρώπης, μετατράπηκε σε χώρα μόνιμης παραμονής.

Ο φόβος της απέλασης ή της παραμονής στη χώρα κάτω από αβέβαιες συνθήκες, πολλαπλασίασε τον αριθμό των αιτημάτων ασύλου. Η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με τη διαχείριση ενός τεράστιου και δυσανάλογου όγκου διαχείρισης μεταναστευτικών ροών. Το Κράτος με την οικονομική ενίσχυση της Ευρώπης, τη δραστηριοποίηση διεθνών οργανισμών, μη κυβερνητικών οργανώσεων, εθελοντικών οργανώσεων και πολλές φορές της τοπικής κοινωνίας ανταποκρίθηκε στις αυξημένες ανάγκες. Από το 2018 μέχρι σήμερα οι αφίξεις είναι χαμηλές και η κατάσταση βρίσκεται υπό έλεγχο, το σύστημα υποδοχής έχει αποσυμφορηθεί σημαντικά, αλλά ο κίνδυνος νέων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης είναι ορατός (πχ. η νέα κατάσταση ασφάλειας στο Αφγανιστάν και στην Ουκρανία). Επίσης, παρά την βοήθεια που δέχτηκε κυρίως οικονομική από την ΕΕ, το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα την ξεπερνά και παραμένει άλυτο. Η νέα πραγματικότητα αναδεικνύει την ανάγκη μιας εθνικής στρατηγικής, όσον αφορά τη φύλαξη των συνόρων, τη συνεργασία με τις άλλες χώρες, την ένταξη, τη μετεγκατάσταση και την αποτελεσματική διαχείριση των χρηματοδοτήσεων, που θα λαμβάνει υπόψη τη διεθνή δυναμική της παράτυπης μετανάστευσης και των αιτήσεων ασύλου, τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική.

Η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου έχει αναπτύξει ποικίλες δράσεις, συνεργασίες καθώς και νομοθετικά/κανονιστικά πλαίσια και ακολουθεί τις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ελλάδα, ως μέλος της ΕΕ ακολούθησε στενά όλες τις νομικές εξελίξεις σχετικά με την μετανάστευση και τη διαδικασία ασύλου. Στο πλαίσιο αυτό τα τελευταία χρόνια ένωσε τη φωνή της με τις μεσογειακές χώρες που δέχονται τις μεγαλύτερες αφίξεις- Ισπανία, Ιταλία, Κύπρο και Μάλτα- και δημιουργήθηκε η ομάδα MED-5. Στόχος τους να επηρεάσουν τη διαπραγματευτική τους ικανότητα στη σύνταξη του νέου Ευρωπαϊκού Συμφώνου Μετανάστευσης και Ασύλου αλλά και σε τυχόν νέες μελλοντικές προκλήσεις (Ε.Υ.ΣΥ.Δ.- Μ.Ε.Υ, 2021).

Νομοθετικό Πλαίσιο⁴

⁴ <https://migration.gov.gr/nomothesia-1-2/>

Μέχρι το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, το ελληνικό κράτος αντιμετώπισε το ζήτημα με μέτρα νομιμοποίησης και συνοριακούς ελέγχους.

Το 1990 υπέγραψε τη Σύμβαση του Δουβλίνου ανάμεσα σε δώδεκα συμβαλλόμενα κράτη μέλη της ΕΕ, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό νομικό πλαίσιο τον νόμο Ν.1975/1991. Η Σύμβαση αναγνώριζε το δικαίωμα ασύλου, αλλά όχι την επιλογή της χώρας που θα αιτηθεί άσυλο, με στόχο να αντιμετωπιστεί ταυτόχρονα άσυλο και παράτυπη μετανάστευση.

Το 2011 με το Ν. 3907/2011, συστάθηκε η Υπηρεσία Ασύλου που ασχολείται με την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και άρχισε να λειτουργεί από το 2013. Αποστολή της είναι η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας και των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, για την παροχή διεθνούς προστασίας στα άτομα που δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Με τον ίδιο νόμο συστάθηκε και η Αρχή Προσφυγών που εξετάζει τις προσφυγές κατά των απορριπτικών αποφάσεων ασύλου (α' βαθμού), σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν.4375/2016.

Με το Ν.4375/2016, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (με τους Ν.4399/2016, την ΚΥΑ αριθμ. 13257/ΦΕΚ 3455/Β/26.10.2016 και το ν. 4485/2017) αναδιοργανώθηκε η Υπηρεσία Ασύλου, ανασυγκροτήθηκε η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της αναδιατυπωμένης Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αναφορικά με τις κοινές διαδικασίες χορήγησης ή και ανάκλησης διεθνούς προστασίας, ενώ επίσης αναθεωρήθηκαν οι διατάξεις για το εργασιακό καθεστώς δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Βελτίωση των διατάξεων της μεταναστευτικής νομοθεσίας αποτελεί ο Ν.4686/2020 (τροποποίηση των διατάξεων των νόμων 4636/2019, 4375/2016, 4251/2014 και άλλες διατάξεις), ο οποίος εκτός των παραπάνω προβλέπει Σύσταση Μητρώου Εισηγητών – βοηθών χειριστών Ασύλου, Σύσταση διεύθυνσης νομικής Υποστήριξης Ασύλου και Υποδοχής στο Υπουργείο, Σύσταση Μητρώου Ελληνικών και ξένων Μη Κυβερνητικών οργανώσεων και Συμβάσεις Πληροφοριακών Συστημάτων. Επίσης εισαγάγει τις νομικές προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία των Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών Νήσου στα πέντε νησιά του Ανατολικού Αιγαίου (Σάμο, Λέσβο, Χίο, Κω, Λέρο), στα οποία συνυπάρχουν -διαχωρισμένα σε ασφαλείς ζώνες- Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης,

Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης της Αστυνομίας και δομές με τις κατάλληλες προδιαγραφές για την διαμονή ευάλωτων ομάδων (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019β, Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας, 2020). Ο Κώδικας Κοινωνικής Ένταξης (Ν.4251/2014), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, συγκέντρωσε όλη την μεταναστευτική νομοθεσία, την εναρμόνισε με την ενωσιακή και αντιμετώπισε τις δυσλειτουργίες της προϋπάρχουσας νομοθεσίας. Αφορά τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο της ενδοεταιρικής μετάθεσης καθώς και στις διαδικασίες ασύλου. Η τροποποίησή του από τον Ν.4540/2018 με μια σειρά νομικών ρυθμίσεων θέσπισε ένα σύνολο δικαιωμάτων για τους πολίτες τρίτων χωρών. Καθόρισε εκ νέου τα ζητήματα σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, την πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα καθώς και στην εργασία. Προβλέπει μέτρα σχετικά με την παροχή στέγασης έτσι ώστε να διατηρείται η οικογενειακή ενότητα. Κάνει ειδική αναφορά για την ελεύθερη πρόσβαση σε δημόσιες δομές υγείας και σε νοσηλευτική και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επίσης εξασφαλίζει την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων και ορίζει αρμόδια αρχή προστασίας τους την Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας. Τέλος προβλέπει κατ' εξαίρεση και για ανθρωπιστικούς λόγους σε πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν στην χώρα για τουλάχιστον επτά συνεχή έτη, να χορηγείται άπαξ άδεια παραμονής τριών ετών, καθώς και το δικαίωμα τους στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, την ασφάλιση κλπ (Σουλτάνη, 2018).

Για καλύτερες συνθήκες υποδοχής, συστάθηκε η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής (Ν. 3907/2011), που μετονομάστηκε σε Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠ.Υ.Τ) και επανασυστάθηκε με το Ν4375/2016 (ΦΕΚ51/τεύχος Α' /03-04-2016). Η ΥΠ.Υ.Τ με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι υπεύθυνη για τις διαδικασίες υποδοχής. Οι εν λόγω διαδικασίες ολοκληρώνονται στα ΚΥΤ ή σε Δομές και περιλαμβάνουν την καταγραφή, την εξακρίβωση της ταυτότητας και ιθαγένειας, τον ιατρικό έλεγχο και την ψυχοκοινωνική υποστήριξη αλλά και την ενημέρωση των πολιτών τρίτων χωρών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Όσοι αιτηθούν άσυλο παραπέμπονται σε κλιμάκιο της Υπηρεσίας Ασύλου ή στην αρμόδια Περιφερειακή Υπηρεσία Ασύλου. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία υποδοχής κατηγοριοποιούνται και αναλόγως μπαίνουν σε καθεστώς επανεισοχής ή επιστροφής ή απέλασης, ή κρατούνται σε Κλειστά Κέντρα Υποδοχής ή να μεταφέρονται σε Δομές Φιλοξενίας στην ενδοχώρα (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου).

Παράλληλα, στην προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το μεταναστευτικό-προσφυγικό φαινόμενο με το Π.Δ. 123/2016 συστήνεται το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, το οποίο καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (Π.Δ. 4/2020,ΦΕΚ 4/Α/15-1-2020). Σκοπός της ανασύστασης του Υπουργείου ήταν να ενοποιηθούν οι διοικητικές διαδικασίες, με σκοπό την καλύτερη διαχείριση των ροών, των διαδικασιών ασύλου και της ένταξης, τη διεθνή προβολή των προβλημάτων και ενίσχυση της χώρας και γενικότερα την επίτευξη των στόχων της κυβερνητικής πολιτικής (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021ε).

Στην πορεία των χρόνων μέχρι και σήμερα η ελληνική πολιτεία με μια σειρά νομοθετημάτων, ενίσχυσε το θεσμικό της πλαίσιο, ενέτεινε τις προσπάθειές της για μια αποτελεσματική και ασφαλή ευρωπαϊκή πολιτική του μεταναστευτικού ζητήματος και προέβη σε σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές αξιοποιώντας τη βοήθεια της Ε.Ε, γεγονός που άλλαξε σημαντικά την εικόνα της χώρας.

Συνεργασία με Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς και την Κοινωνία των Πολιτών

Το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, για την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών συνεργάζεται με Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς και συγκεκριμένα, με την Ύπατη Αρμοστεία Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες, με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.), με τη διακυβερνητική οργάνωση Intergovernmental Consultations on Migration, Asylum and Refugees (IGC), με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (European Asylum Support Office – EASO), καθώς και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR)

Σημαντικός εδώ και δεκαετίες είναι ο ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας στην αντιμετώπιση του προσφυγικού. Ιδρύθηκε το 1950, όταν μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο εκατομμύρια Ευρωπαίων εκτοπίστηκαν από τις εστίες τους, με σκοπό να βοηθήσει σε όλο τον κόσμο τους ανθρώπους που τρέπονται σε φυγή να διασφαλίσουν τα δικαιώματά τους, να έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, σε αγαθά πρώτης ανάγκης (στέγη, τρόφιμα, ρουχισμό, είδη ατομικής υγιεινής) και στην εκπαίδευση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στην παροχή βοήθειας στις ευάλωτες ομάδες. Παράλληλα, στηρίζει την επαναπροώθηση και τη μετεγκατάσταση και υλοποιεί προγράμματα οικονομικής βοήθειας ώστε να μπορέσουν οι

άνθρωποι αυτοί να ξεκινήσουν ξανά τη ζωή τους με αξιοπρέπεια. Οι πόροι που απαιτούνται για τη δράση της προέρχονται αποκλειστικά από δωρεές ιδιωτών, κυβερνήσεων, διακρατικών οργανώσεων και των Ηνωμένων Εθνών.

Από το 1952 ασκεί τη δράση της και στην Ελλάδα. Συνεργάζεται με την κυβέρνηση, με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και με μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ο ρόλος της υπό κανονικές συνθήκες είναι συμβουλευτικός και ενισχυτικός ως προς την εφαρμογή των διεθνών κανόνων για την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, καθώς και στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με το προσφυγικό. Οι μεταναστευτικές ροές όμως το 2015 ήταν τεράστιες και συνεχόμενες. Το Κράτος βρισκόμενο ήδη σε οικονομική ύφεση και χωρίς τους απαιτούμενους μηχανισμούς και υποδομές δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες ενός τόσο μεγάλου αριθμού ατόμων. Για να αντιμετωπιστεί η έκρυθμη αυτή κατάσταση η ελληνική πολιτεία και η ΕΕ ζήτησε τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας και στο επιχειρησιακό επίπεδο. Έτσι ενίσχυσε την παρουσία της στα σημεία εισόδου των παράτυπα εισερχομένων και λειτούργησε συμπληρωματικά με τις κρατικές υπηρεσίες, στην παροχή διερμηνείας, ειδών πρώτης ανάγκης, ενημέρωσης, ψυχοκοινωνικής στήριξης, στέγασης σε διαμερίσματα, προστασίας στις ευάλωτες ομάδες, αλλά και στην βελτίωση των υποδομών. Από το 2017 και έπειτα οι ροές μειώνονταν και σήμερα έχουμε ουσιαστικά διαχειρήσιμες ροές. Η παροχή υπηρεσιών στους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο έχει περιέλθει στο κράτος, οπότε και ο ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας στο επιχειρησιακό πεδίο έχει περιοριστεί. Συνεχίζει όμως να συνεργάζεται με τις ελληνικές αρχές και να προσφέρει την εμπειρία της και την τεχνογνωσία της για αποτελεσματικές λύσεις στα ζητήματα των προσφύγων (UNHCR Greece).

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης – ΔΟΜ (International Organization for Migration- IOM)

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης του ΟΗΕ ιδρύθηκε το 1951 και ξεκίνησε τη λειτουργία του στις αρχές του 1952 ως Διακυβερνητική Επιτροπή για τη Μετανάστευση στην Ευρώπη. Από το 1989 ο Οργανισμός μετονομάστηκε σε Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και από το Σεπτέμβριο του 2016 ενσωματώθηκε επίσημα στην υπηρεσία του ΟΗΕ ως ειδικευμένη οργάνωση μετανάστευσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Σήμερα *«αποτελεί τον κορυφαίο στον κόσμο διακυβερνητικό οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών για*

τη μετανάστευση» (IOM, 2021α). Η δράση του αφορά κυρίως παροχή υπηρεσιών και συμβουλευτική τόσο σε κυβερνήσεις όσο και σε μετανάστες με γνώμονα πάντα το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια. Παράλληλα σημαντική είναι η συμβολή του σε στην έρευνα για την κατανόηση των αιτιών της μετανάστευσης και τη συμβολή της στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών. Επίσης, προσφέρει τεχνική συνεργασία, βοηθά στην ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων, στη διάδοση των καλών πρακτικών και στην ενίσχυση του Διεθνούς διαλόγου, με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση της μετανάστευσης και την εξεύρεση λύσεων ώστε να αποκομιστούν τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για όλους τους συμμετέχοντες. Για την επίτευξη των στόχων του συνεργάζεται με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, με μη κυβερνητικές οργανώσεις και με κρατικούς φορείς. Τα προγράμματά του χρηματοδοτούνται κυρίως από την ΕΕ και τα κράτη-μέλη. Το Καταστατικό του αναγνωρίζει τη διασύνδεση της μετανάστευσης με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, καθώς και το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Η Ελλάδα αποτελεί ιδρυτικό μέλος του ΔΟΜ. Σε όλη την ιστορική πορεία της μετανάστευσης στην Ελλάδα, ο ρόλος του ήταν καθοριστικός κυρίως σε ζητήματα ένταξης μεταναστών και μετεγκατάστασής τους σε τρίτες χώρες. Σήμερα τα προγράμματα που υλοποιεί αφορούν:

- Την κοινωνική ένταξη των ατόμων που έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες. Στόχος είναι η ομαλή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία και η ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Με το πρόγραμμα HELIOS, παρέχει σε διαμένοντες σε δομές προσωρινής φιλοξενίας μαθήματα ένταξης, οικονομική βοήθεια για ανεξάρτητη στέγαση σε διαμερίσματα, στήριξη της απασχόλησης και παρακολούθηση της διαδικασίας υποδοχής. Επίσης, διοργανώνει εκστρατείες ενημέρωσης για να ευαισθητοποιήσει τις κοινωνίες υποδοχής. Στο πλαίσιο αυτό το πρόγραμμα «Δίκτυο Πόλεων για την Ένταξη» υποστηρίζει τη συνεργασία των δήμων σε θέματα κοινωνικής ένταξης και συνοχής. Παράλληλα σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από τον Ιούλιο του 2021, παρέχει Τεχνική Υποστήριξη για την Υλοποίηση Πολιτικών και Προγραμμάτων Ένταξης (ΤΥΠΕ). Το έργο υποστηρίζει στην υλοποίηση των δράσεων ένταξης της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης (ΔΚΕ) του Υπουργείου

Μετανάστευσης και Ασύλου. Με το πέρας του Έργου θα πρέπει να έχει εκπονηθεί ένα Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη και το νομικό πλαίσιο που θα το καθιστά λειτουργικό (IOM, 2021α).

- Τις Εθελούσιες Επιστροφές και Επανένταξη. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ΔΟΜ από το 2010 έχει βοηθήσει να επιστρέψουν στην πατρίδα τους πάνω από 53.798 πολίτες τρίτων χωρών να επιστέψουν στην πατρίδα τους και περισσότερους από 10.073 να επανενταχτούν ομαλά, καταλαβαίνουμε το σημαντικό ρόλο που έχει διαδραματίσει σε αυτό το πεδίο. Το πρόγραμμα αποτελεί βασική δραστηριότητα του ΔΟΜ και αφορά όσους θέλουν να επιστρέψουν εθελοντικά στις χώρες προέλευσής τους. Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για τις ευάλωτες ομάδες. Για τους επωφελούμενους του προγράμματος που είναι μονογονεϊκές οικογένειες, έγκυες γυναίκες, μετανάστες με ιατρικές ανάγκες, ηλικιωμένοι μετανάστες, και άστεγοι, ίδρυσε ανοιχτό Κέντρο Φιλοξενίας για την ασφαλή διαμονή τους και κάλυψη των βασικών αναγκών μέχρι την επιστροφή στη χώρα τους (IOM, 2021α).
- Τη Μετεγκατάσταση σε άλλα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωση. Σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), την Ύπατη Αρμοστεία, μη κυβερνητικές οργανώσεις και τις κρατικές υπηρεσίες παρέχει εξατομικευμένη βοήθεια (ιατρική νομική και ψυχολογική υποστήριξη, υπηρεσίες διερμηνείας) και αναλαμβάνει την εκτέλεση όλων των απαραίτητων διαδικασιών για την επιστροφή τους και την ένταξή τους στη χώρα υποδοχής (IOM, 2021α).
- Την Υποστήριξη στη διαχείριση των ανοικτών δομών φιλοξενίας. Ο ΔΟΜ υποστηρίζει το συντονισμό και τη διοίκηση των δομών παρέχοντας υπηρεσίες διαχείρισης δεδομένων, συντήρησης, υποδοχής, ανακατανομής και φροντίδας των επωφελούμενων. Επίσης, σημαντική είναι η συμβολή του στη βελτίωση σε καταστάσεις έκτακτων αναγκών στις δομές. Το έργο του στον τομέα αυτό προσφέρει τεχνική υποστήριξη στις Ελληνικές Αρχές κυρίως με στοχευμένη εκπαίδευση προσωπικού και λειτουργική υποστήριξη και αποβλέπει στην βελτίωση της ικανότητας της ΥΠ.Υ.Τ να αξιολογεί τους κινδύνους και να βρίσκεται σε επιχειρησιακή ετοιμότητα σε καταστάσεις κρίσεων (IOM, 2021α).

- Την δημιουργία Ασφαλών ζωνών και μέριμνα για ασυνόδευτους ανήλικους. Μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου 2021, ο αριθμός των ασυνόδευτων παιδιών που διαμένουν στην Ελλάδα ανέρχεται σε περίπου 4.000. Η δημιουργία Ασφαλών Ζωνών είναι η προσπάθεια της Ελλάδας να εξασφαλίσει την προστασία τους και ένα κλίμα ασφάλειάς από τη στιγμή της άφιξής τους. Με το πρόγραμμα του ΔΟΜ που υλοποιείται από το 2018, από τις αρχές του 2020 τουλάχιστον 1000 ασυνόδευτοι ανήλικοι επωφελήθηκαν. Σε συντονισμό με την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) και την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, και σε συνεργασία με τους εταίρους, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μεταφέρονται στις ασφαλείς ζώνες όπου τους παρέχονται τα είδη πρώτης ανάγκης, βασικές υπηρεσίες (ψυχοκοινωνικές, ιατρικές, νομικές), εκπαίδευση και ψυχαγωγία με μια σειρά δραστηριοτήτων, μέχρι τη μεταφορά τους σε πιο μόνιμες δομές (IOM, 2021β).
- Την υποστήριξη των Εθνικών Φορέων στην Παροχή Ιατρικών Υπηρεσιών στους μετανάστες. Η δράση του αφορά στη δημιουργία εγκαταστάσεων στα ΚΥΤ και στις Δομές Φιλοξενίας, τη στελέχωσή τους με εξειδικευμένο προσωπικό, την παροχή ιατρικού εξοπλισμού και ιατροφαρμακευτικού φαρμακευτικού υλικού, για τον ιατρικό έλεγχο και την πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα των μεταναστών.
- Τέλος σημαντική είναι η συμβολή του στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τις οδούς μετανάστευσης, το προφίλ των μετακινούμενων και των γενικών μεταναστευτικών τάσεων μέσω του Συστήματος Παρακολούθησης Ροών στη Μεσόγειο. Οι κυβερνήσεις με τα στοιχεία αυτά είναι σε θέση να κατανοήσουν τις μεταναστευτικές ροές και να υποστηρίξουν αποτελεσματικότερα τους αιτούντες άσυλο (IOM, 2021α).

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο-EASO (European Asylum Support)

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Το πρώτο τρίμηνο του 2010, συμφώνησαν για τη δημιουργία της EASO, με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών μελών της ΕΕ για το Άσυλο για την εφαρμογή ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και

την υποστήριξη των κρατών υπό ιδιαίτερη πίεση. Από το Φεβρουάριο του 2011 άρχισε να λειτουργεί ως οργανισμός της ΕΕ (EASO).

Εκτός από την επιχειρησιακή της δράση, υποστηρίζει και τομείς πληροφοριών και ανάλυσης. Με το έργο Σύστημα Πληροφοριών και Τεκμηρίωσης (IDS), που παρέχει μια κεντρική πηγή πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (CEAS) στις χώρες που συμμετέχουν. Το σύστημα δίνει πληροφορίες για τη νομοθεσία, τα στατιστικά δεδομένα, ακόμα και για το φόρτο εργασίας σε κάθε χώρα. Επίσης, «καλύπτει πληροφορίες σχετικά με: Πρόσβαση σε διαδικασίες, Διαδικασία Δουβλίνου, Πρωτοβάθμιο Προσδιορισμό, Υποδοχή, Κράτηση, Μορφές Προστασίας, Επιστροφή και, ως πιο πρόσφατη προσθήκη, προγράμματα επανεγκατάστασης και ανθρωπιστικής εισδοχής». Οι εθνικές διοικήσεις και οι εθνικοί εμπειρογνώμονες των 30 χωρών που συμμετέχουν στο δίκτυο, μπορούν να αναλύουν και να συγκρίνουν τις εκάστοτε πρακτικές και να αξιολογούνται σε επίπεδο ΕΕ.

Επίσης, ως κέντρο που διαθέτει εμπειρία και βαθιά γνώση της μετανάστευσης, διαχειρίζεται ένα πολυετές Ερευνητικό Πρόγραμμα, που μελετά τους παράγοντες της αναγκαστικής μετανάστευσης στην Ευρώπη, με στόχο να αναπτύξει ένα μοντέλο ανάλυσης που να προβλέπει τη μετανάστευση που σχετίζεται με το άσυλο σε επίπεδο ΕΕ.

Η EASO από το 2011, με αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης που αντιμετώπιζε πίεση στο σύστημα ασύλου και αυξημένη είσοδο παράτυπων μεταναστών, καθιερώνει τη συνεργασία με την Ελλάδα σε πολλούς τομείς. Με Ομάδες Υποστήριξης για το Άσυλο και εμπειρογνώμονες βοήθησε στη ανασυγκρότηση της διαδικασίας Ασύλου και Υποδοχής, στην αντιμετώπιση εκκρεμών υποθέσεων και στη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής. Η μεταναστευτική κρίση που ξεκίνησε το 2015 με την πρωτοφανή εισροή μεταναστών στην Ελλάδα μέσω Τουρκίας (873.179 αφίξεις), οι αρμοδιότητες της EASO αυξήθηκαν. Με το νόμο 4375/2016 θεσπίστηκε το νομικό πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και η παρουσία της είναι σημαντική σε όλη την επικράτεια. Το επιχειρησιακό σχέδιο κατά την περίοδο 2017-2021 επεκτάθηκε σε διάφορους τομείς. Το προσωπικό της EASO παρέχει διοικητική υποστήριξη στις επιτροπές εκκρεμών υποθέσεων ασύλου σε α' και β' βαθμό και διεξάγει συνεντεύξεις δύσκολων υποθέσεων. Από το 2017 μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων και δραστηριοτήτων, παρέχει εκπαίδευση του προσωπικού για περαιτέρω ενίσχυση της

τεχνογνωσίας του προσωπικού σε θέματα υποδοχής και ασύλου. Υποστηρίζει τη λειτουργία των Δομών με προσωπικό διερμηνείας και συντονιστές ομάδων αξιολόγησης ευαλωτότητας, καθώς και ομάδων ψυχοκοινωνικής στήριξης. Επίσης, βοηθάει στην αποτελεσματική διεκπεραίωση των υποθέσεων μετεγκατάστασης του κανονισμού του Δουβλίνου και συντάσσει συμπερασματικές παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας των συνόρων. Τέλος, η EASO, διαθέτει προσωπικό με τεχνογνωσία στις υπηρεσίες του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για την υποστήριξη των υπαλλήλων στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση έργων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ (EASO, 2017).

Τον Ιούνιο του 2020, η ολομέλεια της Βουλής κύρωσε Σύμβαση που ενισχύει ακόμα περισσότερο την επιχειρησιακή παρουσία της Υπηρεσίας στη Χώρα. Η Σύμβαση ορίζει ότι η Υπηρεσία Ασύλου, η Εθνική Μονάδα Δουβλίνου, η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης και η Αρχή Προσφυγών θα ενισχυθούν κατ' αναλογία με χειριστές υποθέσεων, προσωπικό υποστήριξης πεδίου, προσωπικό υποδοχής, υπαλλήλους έρευνας της Αρχής Προσφυγών, διερμηνείς και διοικητικό προσωπικό που θα διαθέσει η EASO. Μεταξύ άλλων, ο αριθμός των χειριστών υποθέσεων στα νησιά θα διπλασιαστεί, ενώ στην ενδοχώρα, λόγω της αύξησης των Δομών που διαχειρίζεται πλέον το Υπουργείο, θα τριπλασιαστεί (nouliwatch, 2020).

Ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου, αναγνωρίζοντας την τεράστια συμβολή της Υπηρεσίας στη διαχείριση του μεταναστευτικού-προσφυγικού, υπέγραψε το νέο Επιχειρησιακό Σχέδιο του EASO για τα έτη 2022 – 2024. Το νέο σχέδιο προβλέπει τη διάθεση τεχνικών και επιστημονικών ομάδων του Οργανισμού σε όλες τις σχετιζόμενες υπηρεσίες του Υπουργείου και προσανατολίζεται στην υποστήριξη της ευρωπαϊκής συνεργασίας και του συντονισμού των κρατών για την εφαρμογή του νέου συμφώνου μετανάστευσης, ώστε να αποφευχθεί μια νέα μεταναστευτική κρίση (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021β).

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

Από τη στιγμή που ξεκίνησε η μεταναστευτική κρίση, κινητοποιήθηκαν πλήθος, ελληνικών και ξένων, μη κυβερνητικών οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών στον

ελλαδικό χώρο, για να καλύψουν τις αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Σε συνεργασία με το κράτος και τους διεθνείς οργανισμούς αλλά και αυτόνομα σε συνθήκες επείγοντος, συνέβαλαν τα μέγιστα στη διαμόρφωση ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής και στις δομές φιλοξενίας μεταναστών-προσφύγων. Συμμετείχαν στη διάσωση, παρείχαν στέγη, τροφή, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, υπηρεσίες διερμηνείας, νομική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Σημαντική είναι η συνδρομή τους και σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης, και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης. Η ανταπόκρισή τους είναι άμεση και ταχύτατη σε σχέση με τις γραφειοκρατικές κρατικές δομές. Η διοίκηση κάποιων δομών γινόταν από ΜΚΟ, μέχρι το 2020 όπου ο διοικητικός έλεγχος των δομών της ηπειρωτικής Ελλάδας περιήλθε στην ελληνική πολιτεία.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι ο ρόλος των ΜΚΟ στα θέματα διεθνούς προστασίας υπήρξε σημαντικός και αναντικατάστατος. Ωστόσο, πολλά δημοσιεύματα, απόψεις ατόμων των τοπικών κοινωνιών και εκπροσώπων της πολιτείας χαρακτήρισαν ύποπτη τη δραστηριότητά τους. Κατηγορήθηκαν για διάδοση ψευδών ειδήσεων, για κακή διαχείριση της χρηματοδότησής τους, για υποκίνηση ταραχών, για συνεργασία με τους διακινητές και γενικότερα εκμετάλλευση της μεταναστευτικής κρίσης. Και ενώ οι φωνές αυτές αυξάνονταν το Σεπτέμβριο του 2020 σχηματίστηκε δικογραφία για κατασκοπεία, παραβίαση μυστικών της Πολιτείας, καθώς και παραβάσεων του Κώδικα Μετανάστευσης, σε 33 μέλη ΜΚΟ που δραστηριοποιούνταν στη Μετανάστευση (Αλήθεια, 2020).

Οι ελληνικές Αρχές για να αυστηροποιήσει το πλαίσιο ελέγχου των ΜΚΟ που αναλαμβάνουν δράσεις διεθνούς προστασίας, με κοινή Υπουργική απόφαση (10616/2020) ίδρυσε το Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), καθώς και το «Μητρώο των Μελών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ). Η εγγραφή στο Μητρώο σημαίνει ότι ο φορέας *«διαθέτει συγχρόνως κατάλληλη νομική προσωπικότητα, τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά και εμπειρία, καθώς και τις προϋποθέσεις τήρησης των προδιαγραφών ποιότητας, που υπαγορεύονται από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο»* και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη δραστηριοποίηση του φορέα σε κάθε είδους δομές, Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και μονάδες στέγασης, καθώς και για τη λήψη

χρηματοδότησης τόσο από εθνικούς, όσο και από ενωσιακούς ή άλλους πόρους» (Lawspot, 2020).

Με αυτό τον τρόπο η πολιτική ηγεσία επιδιώκει να κατοχυρώσει την πολύτιμη συνεργασία των ΜΚΟ στο ευαίσθητο πεδίο της διαχείρισης της μεταναστευτικής κρίσης, αλλά απομονώνοντας όσες δεν πληρούν κανόνες διαφάνειας, ώστε να διασφαλιστούν θέματα ασφάλειας, η προστασία της ανθρώπινης ζωής και των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικότερα στην κοινωνική ηρεμία και συνοχή (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020α).

Χρηματοδοτικά Ταμεία

Η Ευρώπη για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ενισχύσουν την ικανότητά τους στη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της έχει καταβάλει τεράστια χρηματικά ποσά μέσω του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ). Οι κυριότερες πηγές χρηματοδότησης, κατά την περίοδο 2014-2020, είναι το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME-AMIF), που αποσκοπεί στη βελτίωση των δομών υποδοχής, στην ανάπτυξη του κοινού Ευρωπαϊκού συστήματος Ασύλου και στην προώθηση της αποτελεσματικής ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA-ISF), το οποίο στηρίζει τις δράσεις ελέγχου των εξωτερικών συνόρων και της κοινής πολιτικής θεωρήσεων (TEA - Σύνορα και Θεωρήσεις), καταπολέμησης του διασυνοριακού εγκλήματος συμπεριλαμβανομένης της παράνομης διακίνησης μεταναστών, καθώς και τη συνεργασία με τις αστυνομικές αρχές. Εκτός από τα δύο αυτά ταμεία που αποτελούν τα βασικότερα εργαλεία αντιμετώπισης του μεταναστευτικού κονδύλια διατίθενται και από άλλα μέσα όπως το Μέσο Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης (ESI) για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ώστε να χρηματοδοτούνται άμεσα δράσεις από ΜΚΟ, οργανώσεις του ΟΗΕ και διεθνείς οργανισμούς, το Ευρωπαϊκό κοινοτικό ταμείο για την ενίσχυση πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης των προσφύγων-μεταναστών που έχουν άδεια παραμονής κ.α. Επείγουσα βοήθεια για ορισμένες δράσεις μπορεί να διατεθεί και από τα EMAS, χρήματα από τα ταμεία TAME και TEA. Επίσης, χρηματοδοτεί άμεσα τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), που διαχειρίζεται και ελέγχει τα εξωτερικά σύνορα, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO),

και τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Επιβολή του Νόμου (Ευρωπόλ), που βοηθά στην αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

Στο νέο ΠΔΠ (2021-2027) «η Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση της στήριξης για ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων μας, ώστε να βελτιωθεί το σύστημα ασύλου εντός της Ένωσης και να ενισχυθούν η διαχείριση και η μακροπρόθεσμη ένταξη των μεταναστών» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME), ενισχύεται περισσότερο και περιλαμβάνει επιπλέον και τις αρμοδιότητες της συνεργασίας με τις χώρες καταγωγής ή διέλευσης των μεταναστών, των γρήγορων και συχνότερων επιστροφών, καθώς και τη γρήγορη ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που δικαιούνται νόμιμη βραχυπρόθεσμη παραμονή στην ΕΕ. Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA), αφορά πλέον τον Τομέα μόνο της Αστυνομικής Συνεργασίας. Για την τη διαχείριση των συνόρων, τις θεωρήσεις και τον εξοπλισμό τελωνειακού ελέγχου, δημιουργείται ένα νέο ταμείο, το Ταμείο ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων (BMVI). Επίσης, αυξάνεται και ο προϋπολογισμός για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή (FRONTEX), με στόχο την αναβάθμιση της επιχειρησιακής ικανότητας της. Η ενίσχυση της ΕΕ με το πολυετές 2021-2027 ανέρχεται σε 3333 δισ. EUR, έναντι 12,4 δισ. EUR του 2014-2020.

Σημαντική ήταν η χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ στην Ελλάδα, για τη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης. Η Ελλάδα εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα της του πρωτοφανούς αυτού φαινομένου. Το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών καλύφθηκε από επείγουσες χρηματοδοτήσεις των ταμείων AMIF, ISF, και ESI, 100% χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ. «Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δαπάνησε για δράσεις στην Ελλάδα πάνω από 3,7 δις συμπεριλαμβανομένων των Εθνικών Προγραμμάτων TAME και TEA, των EMAS και του ESI» (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021γ).

Ειδικότερα, 224,2 εκ. δόθηκαν σε φορείς του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, 240 εκ. σε άλλους φορείς του Δημοσίου, 939,9 εκ στην Ύπατη Αρμοστεία, 623,3 εκ. στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και 440,8 εκ. άλλους φορείς, εκ των οποίων τα 819 με ποσοστό

εθνικής συμμετοχής χρηματοδότησης 25% και 10% για ειδικές δράσεις (Ε.Υ.ΣΥ.Δ.-Μ.Ε.Υ, 2021).

Στο Εθνικό Πρόγραμμα του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης την περίοδο 2014-2020, εντάχθηκαν 92 προγράμματα με 42 δικαιούχους από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και Διεθνείς Οργανισμούς. Οι στόχοι των προγραμμάτων αφορούν τις διαδικασίες Ασύλου και Υποδοχής, την ένταξη και προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης, την πραγματοποίηση αναγκαστικών και εθελούσιων επιστροφών και τη μετεγκατάσταση σε άλλα κράτη μέλη. Αντίστοιχα στο Εθνικό Πρόγραμμα του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας εντάχθηκαν 89 δράσεις με 13 δικαιούχους. Στόχος των δράσεων στον τομέα Σύνορα και Θεωρήσεις ήταν η παρακολούθηση των διελεύσεων από τα σύνορα, η υποστήριξη των κοινών πολιτικών θεωρήσεων εισόδου και αδειών διαμονής σύντομης διάρκειας, καθώς και η ενίσχυση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Ο Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας, μέσω της ανάπτυξης εργαλείων που ενισχύουν την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων και γενικότερα την συνεργασία των εθνικών και ευρωπαϊκών αρμόδιων αρχών (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021δ).

Σημαντική ήταν και η χρηματοδότηση των κοινοτικών ταμείων για την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης όσων έχουν αποκτήσει δικαίωμα παραμονής στην Ελλάδα. Την προγραμματική περίοδο 2014-2020 διατέθηκαν «περίπου 220 εκατ. ευρώ μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Δια Βίου Μάθησης, του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μεταρρύθμισης Δημοσίου Τομέα και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)». Οι δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν αφορούσαν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση των προσφύγων και μεταναστών, την ψηφιακή αναβάθμιση των υπηρεσιών στις οποίες απευθύνονται, την υποστήριξη γυναικών θυμάτων βίας, κλπ (Ε.Υ.ΣΥ.Δ.-Μ.Ε.Υ, 2021)

Η ΕΕ διέθεσε, μαζί με τις έκτακτες επιχορηγήσεις και τις κατ' εξαίρεση ενισχύσεις των προϋπολογισμών, πρωτοφανή ποσά για να μπορέσει η Ελλάδα να αντιμετωπίσει τις μαζικές ροές μεταναστών κυρίως στα ελληνικά νησιά μέσω Τουρκίας, αλλά και στην ηπειρωτική χώρα. Τα χρήματα αυτά κάλυψαν δράσεις που αφορούν κυρίως ανάγκες υποδοχής και διαχείρισης ροών όπως εγκαταστάσεις υποδοχής, δημιουργία νέων κέντρων,

βελτίωση συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων/μεταναστών, κάλυψη των βασικών αναγκών. Το ποσοστό απορρόφησης των Ταμείων λόγω γραφειοκρατικών εμποδίων δεν είναι εξαιρετικά υψηλό αλλά βαίνει κατά μέσο όρο αυξητικό τα τελευταία έτη. Με την αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων και τη μείωση του μεγάλου όγκου ροών η κατάσταση ομαλοποιήθηκε, οπότε η βοήθεια έκτακτης ανάγκης στη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 θα είναι μειωμένη. Στη νέα προγραμματική περίοδο θα δοθεί έμφαση στον τομέα της ένταξης. Οι δράσεις θα αφορούν τόσο άμεσα εξατομικευμένα μέτρα κατά τη διαδικασία υποδοχής όσο και μακροπρόθεσμες δραστηριότητες ένταξης. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι η νέα προγραμματική περίοδος 2021-2027 έχει πολύ πιο περιορισμένους πόρους, καθώς θα χρηματοδοτηθούν από τα τρία ταμεία δράσεις ύψους μόλις 1,15 δις, που αντιστοιχούν περίπου στο 15% των αναγκών (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021γ) Αυτό δυσχεραίνει τις προσπάθειες της χώρας να πετύχει τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους. Εκτός από την εύρεση συμπληρωματικών πόρων, απαιτείται πολύ καλός σχεδιασμός δράσεων, συντονισμός των συνεργαζόμενων φορέων και μέγιστη και άμεση απορρόφηση των διατιθέμενων κονδυλίων.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Για την υποστήριξη των προγραμμάτων δράσης τους για τη μετανάστευση οι εμπλεκόμενοι φορείς συντάσσουν αναφορές με στατιστικά στοιχεία για τη μετανάστευση και τη διεθνή προστασία. Η ΕΕ για την εξασφάλιση αξιόπιστων στατιστικών με σκοπό να κατανοήσει το φαινόμενο και να καθορίσει τις δράσεις της έχει θεσπίσει με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 862/2007 και την τροποποίηση αυτού τους κανόνες συλλογής και τήρησής τους.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I14508>

Οι δείκτες μέτρησης μετανάστευσης μπορούν, να γίνουν αντιληπτοί κυρίως μέσω των συνολικών στατιστικών και εποπτικών υλικών που εξάγουν. Αναφορικά με την Ελλάδα, υπάρχουν πολλοί φορείς εθνικοί, διεθνείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί, που συντάσσουν αναφορές για τις μεταναστευτικές ροές εντός τη επικράτειάς της, όπως ο ΔΟΜ, η Ύπατη Αρμοστεία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Εξαιτίας του γεγονότος ότι το μεταναστευτικό έχει αντίκτυπο

σε όλους τους τομείς της ζωής οι δείκτες μέτρησης του φαινομένου είναι πολυάριθμοι (Migration Data Portal, 2021α).

Τα Στοιχεία του ΔΟΜ

Ο ΔΟΜ συλλέγει δεδομένα και συντάσσει εκθέσεις με στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη διεθνή μετανάστευση. Οι κύριες πηγές δεδομένων είναι οι απογραφές πληθυσμού, τα διοικητικά μητρώα και οι δειγματοληπτικές έρευνες, όπως έρευνες εργατικού δυναμικού και έρευνες εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης, καταγραφές από τη συμμετοχή του στα διάφορα εθνικά προγράμματα αλλά και από καινοτόμες πηγές δεδομένων (Migration Data Portal, 2021γ). Οι αναφορές του για το φαινόμενο της μετανάστευσης γίνονται σε εθνικό, περιφερειακό επίπεδο, ενώ μεγάλη έμφαση δίνεται στην κατηγοριοποίηση ανά φύλο και ευαλωτότητα.

Χρησιμοποιεί πολλαπλούς παγκόσμιους δείκτες μετανάστευσης όπως:

- Δείκτες Μεταναστευτικής Διακυβέρνησης(MGI): είναι ποιοτικά δεδομένα που αφορούν α) τα δικαιώματα των μεταναστών (πρόσβαση των μεταναστών σε βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνική ασφάλιση οικογενειακή επανένωση, δικαίωμα στην εργασία, διμερές συμφωνίες) β) Προσέγγιση της κυβέρνησης(στρατηγική για τη μετανάστευση, νομικό πλαίσιο, δεδομένα μετανάστευσης), γ) Συνεργασίες (περιφερειακή/παγκόσμια), δ) ευημερία μεταναστών(Διαχείριση εργατικής μετανάστευσης, σχέδια αναγνώρισης δεξιοτήτων και προσόντων, διμερείς συμβάσεις εργασίας, εμβάσματα μεταναστών) ε) διαστάσεις κινητικότητας κρίσεων (ετοιμότητα στην κρίση, ενσωμάτωση μεταναστών) στ) ασφαλή, ομαλή και τακτική μετανάστευση (Έλεγχος των συνόρων, πολιτικές επιστροφής και επανένταξης, μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων) (Migration Data Portal, 2021α).
- Δείκτες για την διαχείριση της περιβαλλοντικής μετανάστευσης: Αφορά τη διασύνδεση της περιβαλλοντικής αλλαγής και της ανθρώπινης κινητικότητας, με δεδομένα που συλλέγονται από ποιοτικές διεθνείς έρευνες (IOM).

- Δείκτες για τις μεταναστευτικές ροές και τα αποθέματα των μεταναστών: αφορούν εξαφανισμένους μετανάστες (μετανάστες που έχουν πεθάνει ή χαθεί στις μεταναστευτικές διαδρομές), θύματα εμπορίας ανθρώπων και κακοποίηση, εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα από συγκρούσεις, φυσικές καταστροφές, πολιτικούς ή οικονομικούς λόγους, και παράτυπες μεταναστευτικές ροές (Migration Data Portal, 2020, 2021δ, 2021ε, 2021στ).
- Δείκτες για τη μετανάστευση και τη σωματική και ψυχική υγεία: αφορά δεδομένα που συλλέγονται κατά την αναχώρηση των μεταναστών για επανεγκατάσταση λόγω απασχόλησης ή για απόκτηση βίζας (Migration Data Portal, 2022).

Από τις δράσεις του ο ΔΟΜ, συλλέγει στοιχεία για την εκπαίδευση των μεταναστών /προσφύγων όλων των κατηγοριών (εργαζόμενων, ευάλωτων, ασυνόδευτων ανηλίκων, κλπ). Μεγάλη έμφαση δίνει στη συλλογή στοιχείων από την προσωρινή ή μόνιμη επανεγκατάσταση ατόμων σε ασφαλής χώρες, καθώς επίσης και στην υποβοηθούμενη εθελοντική επιστροφή και επανένταξη ευάλωτων ομάδων (Migration Data Portal, 2021ζ).

Τα Στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Eurostat)

Η Eurostat δημοσιεύει δεδομένα και δείκτες μετανάστευσης σε εθνικό επίπεδο. Τα δεδομένα συλλέγονται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο από τις Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες (ΕΣΥ) των κρατών μελών της ΕΕ και από όλα σχεδόν τα κράτη μέλη εκτός ΕΕ, καθώς και από υπουργεία Εσωτερικών ή σχετικούς φορείς μετανάστευσης στα κράτη μέλη της ΕΕ και βασίζονται σε διοικητικές πηγές και κάποιες φορές όταν τα δεδομένα είναι ποιοτικά σε έρευνες. Οι δείκτες μετανάστευσης αφορούν πέντε κυρίως θέματα (Eurostat (α)):

- Δείκτες για τη διεθνή μετανάστευση και υπηκοότητα: Αφορούν τη διεθνή μετανάστευση και τις μεταναστευτικές ροές, την απόκτηση και απώλεια ιθαγένειας μέσα από παραμέτρους όπως το φύλο, η χώρα γέννησης κ.λπ (Eurostat (β))
- Δείκτες για το άσυλο: Αφορούν α) τον αριθμό των αιτούντων άσυλο (αιτούντων για πρώτη φορά, των εκκρεμών υποθέσεων ανά φύλο, ηλικία, υπηκοότητα, των ασυνόδευτων ανηλίκων ανά φύλο, ηλικία, υπηκοότητα, των απορριφθέντων, των

αναγνωρισμένων ανά κατηγορία(πρόσφυγες, επικουρική προστασία, ανθρωπιστικούς λόγους)). β)Αποφάσεις αιτήσεων για επανεγκατάσταση(πρωτόδικες/τελικές ανά ηλικία, φύλο, υπηκοότητα), επανεγκατεστημένα άτομα ανά χώρα διαμονής, ηλικία φύλο, υπηκοότητα. γ) Τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού του Δουβλίνου (αριθμός εξερχόμενων και εισερχόμενων αιτημάτων ανάληψης ευθύνης αλλά και απαντήσεών τους, καθώς και μεταφορές που είναι απόρροια του Δουβλίνου(κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013). Eurostat (γ))

- Δείκτες για την διαχειριζόμενη μετανάστευση: Αφορούν α) τις άδειες διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών και αναλύονται ανά υπηκοότητα, φύλο, ηλικία, λόγο έκδοσης άδειας και διάρκεια ισχύος της άδειας και τύπο άδειας σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ (μπλε κάρτα της ΕΕ, ενιαία άδεια, εποχικοί εργαζόμενοι, ενδοεταιρικές μεταβιβάσεις, φοιτητές και ερευνητές). β) την επιβολή της νομοθεσίας για τη μετανάστευση όπως την απαγόρευση εισόδου σε υπηκόους τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, διαπίστωση παράνομης εισόδου, την επιστροφή των παράνομα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (τον τύπο της επιστροφής, το είδος της συμφωνίας, τη χώρα προορισμού κλπ.). Τα δεδομένα αυτά αναλύονται ανάλογα με το είδος ανά ιθαγένεια, ανά τύπο συνόρων και ανά ηλικιακές ομάδες. Eurostat (δ)).
- Δείκτες για τα παιδιά μεταναστών και τα ασυνόδευτα ανήλικα ηλικίας κάτω των 18 ετών: Αφορούν το άσυλο, τις άδειες παραμονής και την εφαρμογή της μεταναστευτικής νομοθεσίας για τους ανήλικους. Μετά την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο για την προστασία των παιδιών στη μετανάστευση, (European Commission, 2017β) οι δείκτες αυτοί θεωρούνται πλέον σημαντικοί για την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού και την εγγύηση των δικαιωμάτων τους ισότιμα με τα παιδιά των μη μεταναστών. Στο πλαίσιο αυτό τον Ιούνιο του 2020 τροποποιήθηκε και η νομική βάση(Κανονισμός 862/2007) συλλογής δεδομένων, πρόσθεσε επιπλέον δείκτες και αναλύσεις για τα παιδιά και συχνότερη συλλογή τους. Eurostat (ε)).

- Δείκτες για την ένταξη των μεταναστών: Αφορούν α) την εργασία (ποσοστό απασχόλησης, ποσοστό ανεργίας, προσόντα), β) την εκπαίδευση (επίπεδο μόρφωσης, συμμετοχή στη δια βίου μάθηση), γ) την κοινωνική ένταξη (εισόδημα, ποσοστό φτώχειας, ιδιοκτησία) δ) την υγεία (πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, χρόνιες ασθένειες) ε) την ενεργό ιθαγένεια (ποσοστό πολιτογράφησης, μερίδιο μακράς διαμονής). Eurostat (στ)).

Στοιχεία Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου

Το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου αναλύει απογραφικά στοιχεία που τα συλλέγει από επίσημους φορείς των Ελληνικών Αρχών, από τις Διευθύνσεις του Υπουργείου και από τους οργανισμούς με τους οποίους αναλαμβάνει δράσεις από κοινού. Παρουσιάζει εκθέσεις, σε ημερήσια, μηνιαία, τριμηνιαία εξαμηνιαία και ετήσια βάση, που εξετάζουν παραμέτρους όπως αφίξεις, διαμένοντες, αιτήσεις ασύλου, εθνικότητες, ευαλωτότητα κλπ.

Πιο συγκεκριμένα εξετάζει

- Δείκτες που αφορούν τη διεθνή προστασία: Ροές αφίξεων, μεταφορές στην ενδοχώρα από τα νησιά, διαμένοντες στα νησιά, επιστροφές-αποχωρήσεις, εκκρεμότητες και ροή αιτήσεων ασύλου και προσφυγών, επιδόσεις ασύλου, αναγνώριση ασύλου, εγγεγραμμένους στο πρόγραμμα ένταξης ΗΛΙΟΣ, λαμβάνοντας επίδομα ενοικίου.
- Δείκτες που αφορούν τη Νόμιμη μετανάστευση: Άδειες διαμονής πολιτών τρίτων χωρών, συνολικά ανά κατηγορία (απασχόληση, οικογενειακή επανένωση, σπουδές, άδεια διαμονής επενδυτή, οικονομικά ανεξάρτητα άτομα κλπ), αλλά και ανά φύλο, ηλικία και ιθαγένεια.
- Δείκτες που αφορούν τα αιτήματα στέγασης: Αιτήματα στέγασης των αιτούντων άσυλο ανά φύλο, τύπο οικογένειας, υπηκοότητα και γεωγραφική κατανομή ατόμων ανά νομό.

- Δείκτες υποδοχής και ταυτοποίησης: Καταγραφές ανά τόπο, ανά υπηκοότητα, ανά φύλο, ανά ηλικιακή ομάδα, ανά ηλικιακό εύρος ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ομάδων.
- Δείκτες υπηρεσίας ασύλου: Θετικές/αρνητικές αποφάσεις α΄ βαθμού, απορριφθείσες, καταληκτικές κλπ, ανά έτος, φύλο, ηλικία, ιθαγένεια και ασυνόδευτα ανήλικα.
- Δείκτες εθνικής κατάστασης για το μεταναστευτικό/προσφυγικό: ημερήσια στοιχεία, σε μορφή πίνακα, για την κατάσταση στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, που αφορούν ασυνόδευτους ανήλικους, νέες αφίξεις, μετακινήσεις προς την ενδοχώρα, επιστροφές βάση κοινής δήλωσης, εθελούσιες επιστροφές μέσω ΔΟΜ (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου).

Η μέτρηση των παραπάνω δεικτών δεν γνωστοποιείται, αλλά έρχεται στη δημοσιότητα μέσα από τις στατιστικές αναφορές των φορέων και κυρίως αφορά ποσοστά διαμενόντων στα νησιά, ροών αφίξεων, μετεγκαταστάσεων, εκκρεμών αποφάσεων ασύλου, αδειών παραμονής. Η Ελλάδα όπως και όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεούται, από τη νομοθεσία της ΕΕ, να ακολουθεί για την εξαγωγή στατιστικών συμφωνημένες έννοιες, ορισμούς και αναλύσεις και τεχνικές έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συγκρισιμότητα των δεδομένων. Για παράδειγμα, ως στατιστική μονάδα για τις στατιστικές ασύλου λαμβάνεται το άτομο και όχι ο αριθμός των διοικητικών πράξεων. Στα στατιστικά των αιτήσεων ασύλου και των αποφάσεων υπολογίζεται ο αριθμός των αιτούντων άσυλο κατά τη διάρκεια της περιόδου που μελετάμε. Στις στατιστικές αναφορές που αναφέρονται στον κανονισμό του Δουβλίνου, μονάδα μέτρησης είναι ο αριθμός των αιτημάτων/αποφάσεων/μεταφορών του κάθε ατόμου κατά τη χρονική περίοδο αναφοράς (Eurostat (ζ)).

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΦΥΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο δημόσιος τομέας είναι ένα πολυσύνθετο σύστημα από κυβερνητικούς φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, επιχειρήσεις, ενώσεις πολιτών και ιδιώτες που αλληλοεπιδρούν και χαρακτηρίζεται τόσο από τις πολιτικές όσο και από τις διοικητικές του διαστάσεις. Η επίτευξη των θεμάτων που διαχειρίζεται(εξασφάλιση χρηματοδότησης, μείωση κόστους λειτουργίας, εξυπηρέτηση πολιτών, κλπ), των πολιτικών στόχων και ο βέλτιστος στρατηγικός σχεδιασμός των δημόσιων οργανισμών, επηρεάζεται από τις διαδικασίες λήψης απόφασης (McAdam & Reid, 2000).

Λήψη Αποφάσεων και Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων

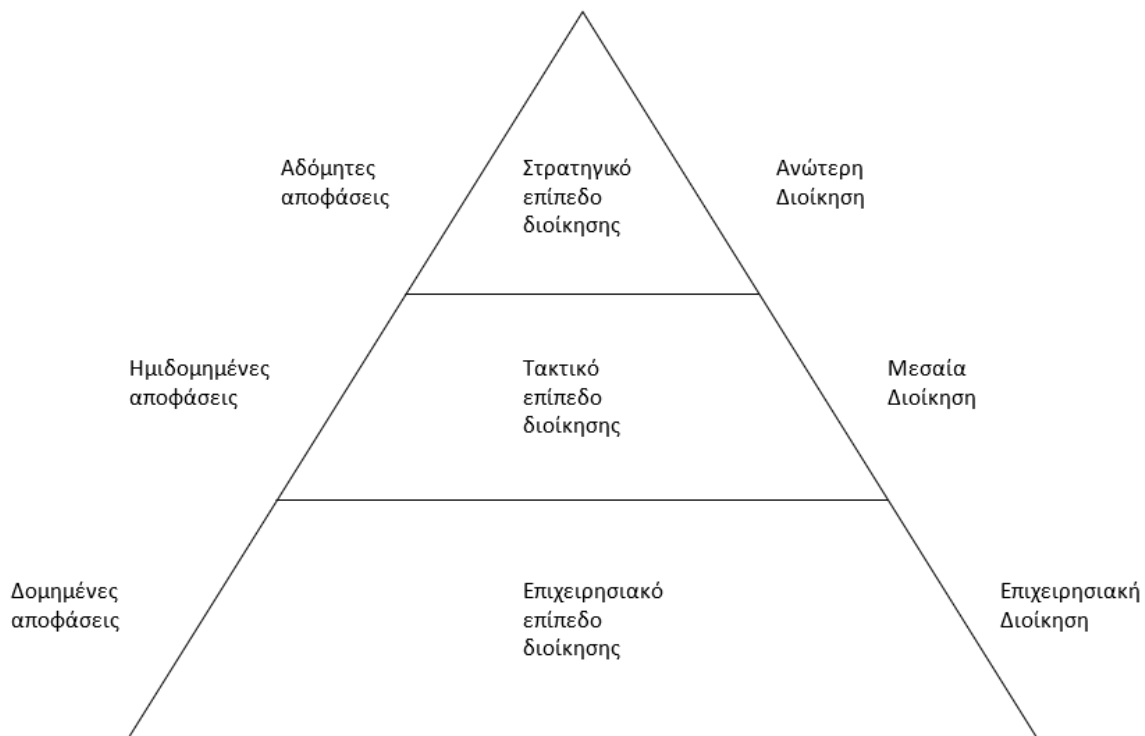
Η λήψη απόφασης είναι μια σύνθετη διαδικασία που πρέπει να συμπεριλάβει πολλούς παράγοντες, είναι συνήθως δομημένη διαδικασία και πρέπει να ολοκληρωθεί σε συγκεκριμένο χρόνο.

Σύμφωνα με τον Anthony (1965), σε έναν οργανισμό ορίζονται τρεις βασικές κατηγορίες αποφάσεων: οι αποφάσεις στρατηγικού σχεδιασμού, οι αποφάσεις διοικητικού ελέγχου και οι αποφάσεις επιχειρησιακού ελέγχου. Με τις αποφάσεις στρατηγικού σχεδιασμού, τίθενται μακροπρόθεσμοι στόχοι και ορίζονται πολιτικές για την επίτευξή τους. Οι αποφάσεις διοικητικού ελέγχου, αφορούν την απόκτηση και αποδοτική χρήση των πόρων για την επίτευξη των οργανωσιακών στόχων που τέθηκαν κατά το στρατηγικό σχεδιασμό. Οι αποφάσεις επιχειρησιακού ελέγχου, σχετίζονται με την αποδοτική και αποτελεσματική εκτέλεση συγκεκριμένων εργασιών, στην καθημερινή λειτουργία του οργανισμού.

Σύμφωνα με τον Simon (1960), οι αποφάσεις διακρίνονται σε:

- Δομημένες αποφάσεις: είναι λειτουργικές αποφάσεις σχετικά απλές, επαναλαμβανόμενες και συνήθεις.
- Αδόμητες αποφάσεις: Στρατηγικές αποφάσεις από κορυφαία στελέχη, πρωτότυπες και σημαντικές.
- Ημιδομημένες αποφάσεις: είναι τακτικές αποφάσεις για την υλοποίηση στρατηγικών στόχων που έχουν στοιχεία και από τα δύο προηγούμενα είδη

αποφάσεων (Laudon & Laudon, 2012, Turban & Volonino, 2012, Gorry & Scott Morton, 1971).



Εικόνα 2: Είδη αποφάσεων (Προσαρμοσμένο από Laudon & Laudon, 2012, σελ. 480, με αφαίρεση παραδειγμάτων αποφάσεων και προσθήκη των επιπέδων του οργανισμού).

Η λήψη αποφάσεων περιλαμβάνει τέσσερα στάδια σύμφωνα με τον Simon (1977):

- Πληροφόρηση: Συλλογή πληροφοριών και καθορισμός του προβλήματος
- Σχεδιασμός: Αναγνώριση και εξερεύνηση διαφόρων λύσεων στο πρόβλημα, συνήθως με χρήση μοντέλων.
- Επιλογή: Επιλογή της πιο συμφέρουσας λύσης μεταξύ των εναλλακτικών λύσεων.
- Υλοποίηση: Εφαρμογή της απόφασης και παρακολούθησης της πορείας της.

Στη σημερινή εποχή, που ο όγκος της παρεχόμενης πληροφόρησης είναι τεράστιος τα διοικητικά στελέχη κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αξιοποιούν τις δυνατότητες της τεχνολογίας της πληροφορικής και λαμβάνουν αποφάσεις με τη χρήση εξειδικευμένων εργαλείων των πληροφοριακών συστημάτων. Ένα πληροφοριακό σύστημα είναι συνδυασμός τεχνολογίας, δεδομένων, ανθρώπων και διαδικασιών για τη συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση, οργάνωση, ανάκτηση και επικοινωνία πληροφοριών, με στόχο την υποστήριξη της διοίκησης των οργανισμών (Bélanger, van Slyke & Crossler, 2016, Lee, 2001).

Τα συστήματα υποστήριξης αποφάσεων είναι πληροφοριακά συστήματα ειδικά σχεδιασμένα, ώστε να παρέχουν υποστήριξη σε ανθρώπους που λαμβάνουν αποφάσεις. Στη βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα από διαφορετικούς ορισμούς για τα συστήματα στήριξης αποφάσεων, χωρίς να υπάρχει ομοφωνία, αφού ο κάθε άνθρωπος ερμηνεύει διαφορετικά τη σημασία τους (Turban et al. 2005).

Χρήστες και σύστημα αλληλοεπιδρούν στο πλαίσιο της διοίκησης του οργανισμού και συμβάλλουν στην εξέλιξη του συστήματος (Keen 1980). Ο βασικός σκοπός ενός συστήματος στήριξης αποφάσεων είναι να υποστηρίξει και να βελτιώσει τη λήψη αποφάσεων. Χρησιμοποιεί δεδομένα από εσωτερικές βάσεις δεδομένων και εξωτερικές πηγές, μοντέλα ανάλυσης, παρέχει μια εύκολη διεπαφή χρήστη και μπορεί να ενσωματώσει τις ιδέες του λήπτη αποφάσεων (Turban et al., 2005).

Παρέχει πληροφορίες σχετικά με ζητήματα που έχουν συμβεί στο παρελθόν, με αυτά που συμβαίνουν στο παρόν και με το τι είναι πιθανόν να συμβεί στο μέλλον. Τα στελέχη παίρνουν εξειδικευμένες πληροφορίες σε μορφή αναφορών και τις χρησιμοποιούν για να πάρουν αποφάσεις, για να προβλέψουν τα αποτελέσματα της απόφασής τους ή και για να συγκρίνουν τις εναλλακτικές λύσεις (McLeod, 1990).

Τα Συστήματα Επιχειρηματικής Ευφυΐας

Τα συστήματα Επιχειρηματικής Ευφυΐας είναι ίσως τα πιο εξελιγμένα συστήματα υποστήριξης αποφάσεων. Η Επιχειρηματική Ευφυΐα (business intelligence) αναφέρεται σε ένα σύνολο πληροφοριακών συστημάτων και τεχνολογιών που υποστηρίζουν τη λήψη

αποφάσεων της διοίκησης ή τον επιχειρησιακό έλεγχο παρέχοντας πληροφορίες για εσωτερικές και εξωτερικές λειτουργίες (Turban & Volonino, 2012).

Τα συστήματα Επιχειρηματικής Ευφυΐας δεν περιορίζονται στη μεσαία διοίκηση αλλά χρησιμοποιούνται από όλα τα επίπεδα του οργανισμού. Η επιχειρηματική ευφυΐα συνδυάζει λογισμικό, βάσεις δεδομένων, αναλυτικά εργαλεία, εφαρμογές, γραφικές απεικονίσεις και μεθοδολογίες λήψης αποφάσεων. Ο κύριος σκοπός της είναι να επιτρέπει έγκαιρη και διαδραστική πρόσβαση σε δεδομένα και να παρέχει στους διευθυντές και τους αναλυτές τη δυνατότητα να διεξάγουν τις κατάλληλες αναλύσεις (Turban & Volonino, 2012). Αναλύοντας ιστορικά και τρέχοντα δεδομένα, συνθήκες και επιδόσεις με υψηλές μεθόδους επεξεργασίας τεράστιων όγκων δεδομένων από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές την κατάλληλη χρονική στιγμή, οι λήπτες αποφάσεων αποκτούν πολύτιμη πληροφόρηση που τους επιτρέπει να παίρνουν τεκμηριωμένες και καλύτερες αποφάσεις.

Ένα σύστημα επιχειρηματικής ευφυΐας έχει τέσσερα βασικά στοιχεία (Turban & Volonino, 2012):

- Ένα αποθετήριο ή μία βάση δεδομένων με τα πηγαία δεδομένα.
- Εργαλεία επιχειρηματικής ανάλυσης (business analytics), μία συλλογή εργαλείων για χειρισμό, εξόρυξη και ανάλυση των δεδομένων που βρίσκονται στο αποθετήριο δεδομένων.
- Εργαλεία διαχείρισης επιχειρηματικής επίδοσης για την παρακολούθηση και την ανάλυση της επίδοσης.
- Μία διεπαφή χρήστη και απεικόνιση όπως π.χ. σε πίνακα (dashboard), δηλ. οπτικοποιημένη παρουσίαση δεδομένων η οποία επιτρέπει στους χρήστες να δουν κρίσιμα στοιχεία εύκολα και γρήγορα, με μια ματιά.

Οι τρεις βασικές λειτουργίες της επιχειρηματικής ευφυΐας είναι οι επερωτήσεις, οι αναφορές και η επιχειρηματική αναλυτική (Turban & Volonino, 2012).

- Επερωτήσεις. Οι επερωτήσεις (queries) αποτελούν τρόπο πρόσβασης στα δεδομένα και ανάλυσης του τι συμβαίνει ή του τι συνέβη.
- Αναφορές. Οι αναφορές αποτελούν τρόπο πρόσβασης ή διανομής των δεδομένων κυρίως για διαχείριση καθημερινών λειτουργιών.
- Επιχειρηματική αναλυτική. Η επιχειρηματική αναλυτική παρέχεται με τα αναλυτικά εργαλεία προβλέψεων που χρησιμοποιούν διάφορους αλγόριθμους για την πρόβλεψη αποτελεσμάτων και σχέσεων ανάμεσα σε μεταβλητές καθώς και για την αναγνώριση προτύπων (pattern) στα δεδομένα. Η εξόρυξη δεδομένων (datamining) αποτελεί βασικό αναλυτικό εργαλείο της επιχειρηματικής ευφυΐας. Είναι μία μηχανογραφημένη διαδικασία για τη διεξαγωγή αναζητήσεων σε μεγάλο όγκο δεδομένων και πληροφοριών σε μια προσπάθεια να ανακαλυφθούν άγνωστες σχέσεις στα δεδομένα (π.χ. μεταξύ μεταβλητών) οι οποίες έχουν αξία. Η εξόρυξη δεδομένων βοηθά στην πραγματοποίηση προβλέψεων και στη λήψη αποφάσεων.

Εξαιτίας της ολοένα και αυξανόμενης ζήτησης χρήσης της επιχειρηματικής ευφυΐας δημιουργήθηκαν στην αγορά μια σειρά εφαρμογών επιχειρηματικής ευφυΐας, όπως τα Zoho Analytics, SAP BI, Big Eval, Oracle NetSuite, Microsoft Power BI, IBM Cognos Analytics.

To Microsoft BI

Ένα από τα πιο αναγνωρισμένα λογισμικά στην επιχειρηματική ευφυΐα, διεθνώς, είναι το Microsoft Power BI. Το λογισμικό αυτό είναι από τα καλύτερα στο είδος σύμφωνα με ανεξάρτητους αξιολογητές και καλύπτει το φάσμα επιχειρήσεων όλων των μεγεθών. Έχει τη δυνατότητα να αντλεί δεδομένα από το υπολογιστικό νέφος διαφόρων παρόχων, καθώς και από τοπικά εγκατεστημένες πηγές και βάσεις δεδομένων. Ολοκληρώνεται με τα εργαλεία Microsoft Office όπως το Excel.

Η εφαρμογή Microsoft Power BI ανήκει στην οικογένεια λογισμικών επιχειρηματικής ανάλυσης. Στοχεύει στην παροχή επιχειρηματικής ευφυΐας και οπτικοποίησης επιχειρηματικών δεδομένων μέσω διαδραστικής διεπαφής χρήστη. Το λογισμικό, που είναι της οικογένειας Microsoft Power Platform, προσφέρει δυνατότητες δημιουργίας αναφορών και ταμπλό, με εύκολο τρόπο.

Βασικά συστατικά στοιχεία του Power BI αποτελούνται από:

Power BI Desktop

Έκδοση για υπολογιστές γραφείου Windows με κύριο σκοπό τη σχεδίαση κι δημοσίευση αναφορών στη βασική υπηρεσία.

Power BI Service

Είναι η βασική υπηρεσία βασισμένη στο υπολογιστικό νέφος (SaaS). Γνωστό και σαν Power BI 365, σήμερα είναι γνωστό και σαν 'PowerBI.com'.

Power BI Mobile Apps

Εφαρμογές σχεδιασμένες να τρέχουν σε συσκευές κινητών Android και iOS (Apple) όπως επίσης και σε ταμπλέτες.

Power BI Gateway

Πύλες που χρησιμοποιούνται για να συγχρονίσουν εξωτερικά δεδομένα κι απαιτούνται για αυτόματες ενημερώσεις

Power BI Report Server

Λύση εφαρμογών για επιχειρήσεις που δεν θέλουν να αποθηκεύουν δεδομένα στο υπολογιστικό νέφος, και μένουν στους εξυπηρετητές της επιχείρησης.

Το Power BI μπορεί να βοηθήσει στη σύνδεση διαφορετικών συνόλων δεδομένων, να μετατρέψει και να ταξινομήσει τα δεδομένα σε μοντέλο δεδομένων και να δημιουργήσει γραφήματα ή διαγράμματα για να παρέχει εποπτική πληροφόρηση και να βοηθήσει έτσι στη σωρευτική απόθεση γνώσης μέσα σε έναν οργανισμό. Όλα τα δεδομένα, καθώς και οι εξαχθείσες πληροφορίες και γνώσεις, μπορούν δυνητικά να κοινοποιηθούν σε άλλους χρήστες του Power BI εντός του οργανισμού (Turban & Volonino, 2012, Microsoft.com, 2021).

Τα μοντέλα δεδομένων που δημιουργούνται από το Power BI μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους για οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής διαδικασιών μέσω γραφημάτων, οπτικοποιήσεων δεδομένων και εξέτασης σεναρίων τι θα γινόταν (what-if) χρησιμοποιώντας τα συλλεχθέντα δεδομένα. Οι αναφορές του Power BI μπορούν επίσης να απαντήσουν σε ερωτήσεις σε πραγματικό χρόνο και να βοηθήσουν στην δημιουργία προβλέψεων σχετικά με την επιχειρησιακή απόδοση των τμημάτων ενός οργανισμού ή της εξαγωγής KPIs (Microsoft.com, 2021).

Το Power BI μπορεί επίσης να παρέχει πίνακες ελέγχου (dashboards/control panels) για διαχειριστές ή απλούς χειριστές με διαβάθμιση αδειοδότησης πρόσβασης και αρμοδιοτήτων, δίνοντας στη διοίκηση του εκάστοτε οργανισμού μια πληρέστερη εικόνα για την κατάσταση των επιμέρους τμημάτων του (Microsoft.com, 2021).

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η διεθνής τάση, είναι η μετάβαση στη χρήση νοημοσύνης ανοιχτού κώδικα, από δημόσιους φορείς πολλών αναπτυγμένων χωρών. Κατά συνέπεια υπάρχει και η εναλλακτική υποδομής ανοιχτού κώδικα BI που έχει πολλά πλεονεκτήματα όπως χαμηλότερο κόστος, διαφάνεια και ασφάλεια στη λειτουργία, ευκολία στη συντήρηση, επέκταση και προσαρμογή στις απαιτήσεις κάθε οργανισμού και ανεξαρτητοποίησης από τους καθιερωμένους προμηθευτές λογισμικού. Κατ'επέκταση δεν διακινδυνεύεται να μείνει η υποδομή χωρίς υποστήριξη. Επιπλέον, αυτά τα λογισμικά επιχειρηματικής ευφυΐας ανοιχτού κώδικα παρέχουν ένα πιο ασφαλές περιβάλλον για ευαίσθητα δεδομένα. Αξιόπιστες εναλλακτικές εργαλείων ανοιχτού κώδικα BI θα μπορούσε να είναι: RapidMiner, Pentaho, JasperReports, Talend Open Studio, Report Server, Metabase, Metabase, Knowage, Apache Superset, Orange Data Mining, SQL Power Wabbit, Knowage κ.λπ (AIS Electronic Library (AISeL) - AMCIS (2012), Mehedi Hasan (2021)).

Εφαρμογές Επιχειρηματικής Ευφυΐας στο Δημόσιο Τομέα

Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα έγκειται στο πως θα ισχυροποιήσει την πληροφορία που διαθέτει, πως θα έχει εύκολη πρόσβαση σε αυτή και πως θα την αναλύσει, ώστε να μετατραπεί σε γνώση για λήψη αποφάσεων τόσο σε λειτουργικό όσο και σε στρατηγικό επίπεδο. Οι βάσεις δεδομένων του δημόσιου τομέα είναι πολυάριθμες και ο όγκος των δεδομένων τεράστιος και μάλιστα σε πληροφοριακά

συστήματα που είναι ελάχιστα ή καθόλου δια λειτουργικά. Η επιχειρηματική ευφυΐα είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει την προτυποποίηση της πληροφορίας και παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε δεδομένα τα οποία συλλέγονται από ετερογενή συστήματα και τεχνολογίες. Κατά αυτό τον τρόπο, μπορούν να αναλυθούν τεράστιες ποσότητες δεδομένων, να γίνει αποκρυπτογράφηση της πληροφορίας ώστε να ερμηνευτούν οι πληροφορίες με προηγμένες μεθόδους ανάλυσης και να οδηγηθούμε σε πολύτιμη γνώση.

Σύμφωνα με τον Emekkaoui (2008), ο ρόλος της κυβέρνησης εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι υπηρεσίες δεν χρησιμεύουν πλέον ως απλά διοικητικά όργανα που θέτουν και επιβάλλουν κανονισμούς ή συλλέγουν, επεξεργάζονται και αποθηκεύουν πληροφορίες. Οι πολίτες απαιτούν βελτιστοποιημένες υπηρεσίες και προγράμματα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο πολλές κυβερνητικές οργανώσεις υιοθετούν εργαλεία επιχειρηματικής ευφυΐας, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα και να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες των κοινοτήτων που εξυπηρετούν, ενώ ταυτοχρόνως έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν πιο παραγωγικά και οικονομικά αποδοτικά.

Ο Emekkaoui (2008) αναφέρει επίσης πως οι τρόποι με τους οποίους η Επιχειρηματική Ευφυΐα μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη διακυβέρνηση είναι σχεδόν απεριόριστοι, αλλά μερικοί από τους πιο επιτυχημένους τρόπους περιλαμβάνουν:

Ανταλλαγή πληροφοριών: Στη σημερινή εποχή των αυξημένων κινδύνων εθνικής ασφάλειας, πρέπει να είναι σε θέση να μοιράζονται στιγμιαία ζωτικής σημασίας, έγκυρες πληροφορίες μέσω ποικίλων συστημάτων δεδομένων back-end – όχι μόνο μεταξύ των υπαλλήλων τους, αλλά και με τους ομολόγους αυτών σε άλλες υπηρεσίες. Η επιχειρηματική ευφυΐα το καθιστά εφικτό, επιτρέποντας την εύκολη πρόσβαση, ενοποίηση και ανάλυση δεδομένων από τις διαφορετικές και κατακερματισμένες πηγές που υπάρχουν σε μεμονωμένους οργανισμούς, καθώς και σε πολλές κυβερνητικές οντότητες.

«Πελατοκεντρική» Νοημοσύνη: Παρόλο που πολλές επιχειρήσεις πρέπει να γνωρίζουν περισσότερα για τους πελάτες τους, προκειμένου να αυξήσουν τις πωλήσεις τους, οι κυβερνητικές υπηρεσίες ακολουθούν την ίδια προσέγγιση με τους πολίτες που εξυπηρετούν. Αυτό γίνεται όλο και πιο κρίσιμο, καθώς οι πολίτες παγκοσμίως συνεχίζουν να απαιτούν υψηλότερο επίπεδο λογοδοσίας και διαφάνειας από την κυβέρνησή τους.

Αυτή η συνεχιζόμενη αλλαγή είναι η κινητήρια δύναμη πίσω από την αυξημένη υιοθέτηση τεχνολογιών όπως Customer Relationship Management (CRM), Supply Chain Management (SCM) και εργαλείων επιχειρησιακής νοημοσύνης από κυβερνητικές υπηρεσίες σε όλα τα επίπεδα.

Διαχείριση Οικονομικών και Προϋπολογισμών: Κανένας οργανισμός δεν λειτουργεί με αυστηρότερο προϋπολογισμό από έναν κυβερνητικό οργανισμό. Όμως, η αποτελεσματική διαχείριση της κατανομής και της χρήσης των πόρων απαιτεί βαθιά γνώση των προτύπων δαπανών, καθώς και την ικανότητα πρόβλεψης μελλοντικών δαπανών και δαπανών. Τα συστήματα Επιχειρηματικής Ευφυΐας παρέχουν αυτές τις δυνατότητες, ενδυναμώνοντας τις κυβερνητικές οντότητες αναφορικά με τον καλύτερο δυνατό έλεγχο και διαχείριση των προϋπολογισμών τους.

Ηλεκτρονική διακυβέρνηση: Τα τελευταία χρόνια, επικεντρώθηκε η προσοχή στις πρωτοβουλίες για την ηλεκτρονική/ψηφιακή διακυβέρνηση ή την αυτοεξυπηρέτηση των πολιτών (self-service). Αυτά τα έργα καθιστούν τις υπηρεσίες μιας συστάδας φορέων προσβάσιμες στους πολίτες μέσω του Διαδικτύου. Όλο και περισσότερες κυβερνήσεις υιοθετούν πολιτικές και πρωτοβουλίες για το μοντέλο Open Government Data. Στόχος η ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της ακεραιότητας και των επιδόσεων του δημοσίου τομέα, αλλά και η δημιουργία οικονομικής και κοινωνικής προστιθέμενης αξίας. Με τη χρήση του μοντέλου OGD οι κυβερνήσεις, έχουν τη δυνατότητα να βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών, που εφαρμόζουν στους διάφορους τομείς δημόσιας διοίκησης όπως εκπαίδευση, δημόσιες μεταφορές και τη μετανάστευση. Ωστόσο, για να λειτουργήσουν αυτά τα προγράμματα, απαιτούν την υποστήριξη μιας ολοκληρωμένης υποδομής Επιχειρηματικής Ευφυΐας.

Επίσης, στη δημόσια διοίκηση, το BI μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μέτρηση των επιδόσεων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, για οικονομικές αναλύσεις, προγραμματισμό εργασιών, αλλά και τη διαμόρφωση αποτελεσματικών στρατηγικών και πολιτικών βάση μετρήσεων και δεδομένων (Hartley and Seymour (2015)).

Συστήματα επιχειρηματικής ευφυΐας έχουν υιοθετηθεί στην επιβολή του νόμου, για την πρόληψη του εγκλήματος και τη βελτιστοποίηση των πόρων. Ειδικότερα, η μοντελοποίηση

πρόβλεψης και η ταξινόμηση έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές για την πρόληψη ή τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής και των δόλιων οικονομικών καταστάσεων (Barbieri, 2012).

Γενικότερα, η επιχειρηματική ευφυΐα θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε πολλούς τομείς της δημόσιας διοίκησης όπως στην κεντρική κυβέρνηση, στην τοπική αυτοδιοίκηση, τον τουρισμό, τις μεταφορές, την εκπαίδευση, αλλά και σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής σε θέματα μετανάστευσης είναι περίπτωση υιοθέτησης συστήματος Επιχειρηματικής Ευφυΐας από τη Βρετανική κυβέρνηση, στα πλαίσια του EU Settlement Scheme. Το Ηνωμένο Βασίλειο, ενόψει Brexit, χορηγεί σχεδόν αυτοματοποιημένα και ηλεκτρονικά άδειες παραμονής διαφόρων διαβαθμίσεων σε πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διέμεναν στο ΗΒ πριν την 31η Δεκεμβρίου 2020. Οι αλγόριθμοι του «EU Settlement Scheme» δημοσιοποιήθηκαν σε πρωτοφανή βαθμό και οι αποφάσεις βγαίνουν χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. Μόνο σε περιπτώσεις όπου υπάρχει αμφισβήτηση της απόφασης από τον αιτούντα, υπάρχει η δυνατότητα παρέμβασης εξειδικευμένου προσωπικού, ώστε να αναθεωρηθεί ή να τροποποιηθεί κατάλληλα η αίτηση (EU Settlement Scheme, 2021).

Οι Εφαρμογές της Επιχειρηματικής Ευφυΐας σε Θέματα Μετανάστευσης και Ασύλου

Όπως αναλύθηκε σε προηγούμενες ενότητες, η μεταναστευτική πολιτική και το άσυλο αποτελούν κοινή ευθύνη όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), και βασίζεται σε ενιαίες πολιτικές που στηρίζονται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών και των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. με σκοπό να αντιμετωπιστούν ζητήματα όπως: α) η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών που εισέρχονται στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, β) ο σεβασμός των δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία και άσυλο και γ) η προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Συγκεκριμένα, η Ελλάδα, ως πρώτη χώρα υποδοχής μετακινούμενων πληθυσμών καλείται να διαχειριστεί άμεσα και αποτελεσματικά τεράστιο όγκο μεταναστευτικών / προσφυγικών ροών, εφαρμόζοντας διεθνείς και ευρωπαϊκές συνθήκες. Παρουσιάζεται, λοιπόν, η ανάγκη οργάνωσης με χρήση ψηφιακών τεχνολογιών για τη διαχείριση υποδοχής, ταυτοποίησης, μετεγκατάστασης ή ενσωμάτωσης των μεταναστών/προσφύγων και λήψης μέτρων για την

απλούστευση και συντόμευση της διαδικασίας ασύλου αλλά και στρατηγικών και πολιτικών αποφάσεων.

Ποια είναι τα συνήθη προβλήματα στη διαχείριση δεδομένων και τη λήψη αποφάσεων;

Το ελληνικό κράτος, μέσα από τις Υπηρεσίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης, διαχειρίζεται τους υπηκόους τρίτων χωρών που εισέρχονται στη χώρα, με την καταγραφή τους, τον ιατρικό έλεγχο και την παραπομπή τους σε διαδικασίες ασύλου ή την μετακίνησή τους εντός ή εκτός της χώρας, αναλόγως του νομικού καθεστώτος που τους διέπει (ασουνόδευτοι ανήλικοι, οικογενειακή επανένωση κλπ). Η όλη διαχείριση γίνεται ακόμη δυσκολότερη λόγω της έλλειψης έγκυρων ταυτοποιητικών στοιχείων και εγγράφων από τις χώρες προέλευσής τους. Εντονότερα εμφανίζονται να είναι τα προβλήματα διαχείρισης δεδομένων και λήψης συναφών αποφάσεων σε περιπτώσεις ανιθαγένειας. Παρά τις προσπάθειες εξάλειψης αυτών των φαινομένων, το πρόβλημα εξακολουθεί να υφίσταται.

Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών παγκοσμίως και την ύπαρξη διαφόρων νομοθετικών πλαισίων ανά κράτος υποδοχής και ανά νομική κατηγορία αιτούντος αναφορικά με τη μεταναστευτική πολιτική, η λήψη αποφάσεων που αφορούν στη χορήγηση εγγράφων, αδειών παραμονής, ασύλου κ.α. με σκοπό τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ατόμου γίνονται ολοένα και πιο δύσκολες, απαιτώντας διακρατική συνεργασία, σε μία εποχή όπου η εσωστρέφεια στα κράτη υποδοχής κυριαρχεί (University of Bristol, 2021).

Η έλλειψη ενιαίου συστήματος καταγραφής, η αδυναμία διαχείρισης των δεδομένων κυρίως σε περιόδους κρίσεων, η πληθώρα οργανισμών, διακρατικών, κυβερνητικών και μη, δίνει συχνά αντιφατικά και ελλιπή δεδομένα με αποτέλεσμα να δημιουργείται ακόμη μεγαλύτερη δυσπραγία στη συγκέντρωση, ταυτοποίηση και διασταύρωση των δεδομένων που είναι απαραίτητα για την έκδοση αποφάσεων που διασφαλίζουν με οποιοδήποτε τρόπο τα δικαιώματα των πολιτών τρίτων χωρών. Οι μετανάστες ή πρόσφυγες, βρίσκονται αυτομάτως σε μία θέση υψηλής ευαλωτότητας και ο αυξανόμενος χρόνος διεκπεραίωσης των αιτημάτων εντείνουν τις δυσμενείς συνθήκες στις οποίες ευρίσκονται οι εισερχόμενοι πολίτες τρίτων χωρών. Από την άλλη μεριά οι μετρήσεις των δεικτών της μετανάστευσης δεν είναι ποιοτικές, με αποτέλεσμα να οδηγούν σε λανθασμένα συμπεράσματα και να μην

παίρνονται οι βέλτιστες αποφάσεις, τόσο σε λειτουργικό όσο και σε στρατηγικό επίπεδο για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η διαμόρφωση κοινών κανόνων και προτύπων για την αποδοχή και διαχείριση των στοιχείων και εγγράφων, ειδικά στις περιπτώσεις που οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να προωθηθούν είτε σε άλλα κέντρα και σε άλλες χώρες της Ε.Ε. είτε στη χώρα από την οποία εισήλθαν είναι απολύτως απαραίτητες. Η χρήση διαλειτουργικών συστημάτων για την ανταλλαγή πληροφοριών με βάση ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα μεταξύ διαφορετικών υπηρεσιών, φορέων, ΜΚΟ, διεθνών οργανισμών και κρατών-μελών κρίνεται απολύτως αναγκαία.

Με βάση τα παραπάνω, ένα σύστημα Επιχειρηματικής Ευφυΐας δύναται να επιλύσει προβλήματα σχετικά με την έγκυρη και έγκαιρη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρέχοντας εξατομικευμένες αποφάσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα. Τοιουτοτρόπως, οι πρόσφυγες, μετανάστες ή αιτούντες άσυλο θα έχουν την ευκαιρία της γρήγορης και αποτελεσματικής μετακίνησης τους, επανένταξής τους στο κοινωνικό σύνολο και εισόδου τους στην αγορά εργασίας, όπου αυτό είναι δυνατόν. Λ.χ. η πρόβλεψη χορήγησης αδειών παραμονής με βάση την επιστημονική ή τεχνική ειδίκευση του εκάστοτε πολίτη τρίτης χώρας, θα μπορούσε να καλύψει τυχόν ελλείψεις που παρατηρούνται στο κράτος, διασφαλίζοντας μια εύρυθμη καθημερινότητα για όλους, τόσο για τους εισερχόμενους πολίτες που εγγυημένα θα απασχοληθούν, όσο και για τους ήδη διαμένοντες πολίτες του κράτους, οι οποίοι θα δύνανται να εξυπηρετηθούν σχετικά με στοιχειώδεις καθημερινές τους ανάγκες. Έτσι, τυχόν φαινόμενα εγκληματικότητας, κοινωνικού αποκλεισμού και ακραίας φτώχειας που μπορεί να προκύψουν από την καταπάτηση των δικαιωμάτων και την αποτυχία ένταξης των ατόμων στο κοινωνικό σύνολο θα ελαχιστοποιηθούν.

Από την άλλη πλευρά, βεβαίως, δεν μπορεί να παραβλεφθεί και η εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού ζητήματος, η οποία αποτελεί διαχρονικά έναν μοχλό πίεσης εκ μέρους γειτονικών χωρών σε περιόδους γενικευμένης διπλωματικής πίεσης και τεταμένων διμερών σχέσεων. Ένα σύστημα επιχειρηματικής ευφυΐας, μέσω της γνώσης που παράγει, μπορεί να παράσχει εις το διηνεκές τη δυνατότητα γρήγορων και εύστοχων αποφάσεων σε διπλωματικό, διακρατικό επίπεδο. Τοιουτοτρόπως, τα σύνορα της Ελλάδος δύνανται να

προστατευθούν άμεσα και αποτελεσματικά με ανάλογο προγραμματισμό κατά παράτυπων εισροών, ενώ τα εξαχθέντα στοιχεία εκ του συστήματος επιχειρηματικής ευφυΐας μπορούν να χρησιμεύσουν για την αποφυγή κυρώσεων στο κράτος υποδοχής και τη δίκαιη επιβολή αυτών σε τρίτα κράτη, τόσο από την ΕΕ όσο και από διεθνείς οργανισμούς, σε περιπτώσεις παραβιάσεων εθνικής κυριαρχίας ή ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Ελλάδα έχει προβεί στις απαραίτητες θεσμικές αναδιαρθρώσεις έχει βελτιώσει τις διαδικασίες υποδοχής και ασύλου, οι ροές είναι υπό έλεγχο, οπότε τώρα είναι ίσως η κατάλληλη στιγμή να προχωρήσει στην ψηφιοποίηση του μεταναστευτικού. Για τον καλύτερο συντονισμό της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων εθνικών φορέων και των κρατών με σκοπό τον αποτελεσματικότερο και πιο ολοκληρωμένο τρόπο αντιμετώπισης του ζητήματος χρειάζεται η παροχή έγκυρης, επεξεργασμένης, εξειδικευμένης και επίκαιρης πληροφόρησης. Πληροφοριακά συστήματα που θα δίνουν ασφαλή και έγκυρη αυτοματοποίηση του συνόλου των διαδικασιών από την πρώτη υποδοχή ως και την τελική απόφαση ασύλου, την ταυτοποίηση όσων μπαίνουν στη χώρα, την ιχνηλάτησή τους κατά την παραμονή τους στη χώρα, την ενημέρωση για θέματα που τους αφορούν και της πρόσβασή τους σε ιατρική περίθαλψη, συσσίτια, επιδόματα, εκπαίδευση, εργασία. Κατά αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται ο έλεγχος των μεταναστευτικών ροών, η εσωτερική ασφάλεια και δημόσια τάξη, η βέλτιστη διαχείριση των κοινοτικών και εθνικών πόρων τόσο προς όφελος των προσφύγων όσο και των τοπικών κοινωνιών και ενισχύεται η νόμιμη μετανάστευση.

Η πολυσυνθετότητα του φαινομένου, καθιστά καθοριστικό παράγοντα στη λήψη αποφάσεων την παροχή σωστής πληροφορίας, τη σωστή στιγμή. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται η συγκέντρωση, ενοποίηση και επεξεργασία πολλών δεδομένων και η παραγωγή κατάλληλης πληροφορίας.

Η διαδικασία του Business Intelligence (BI)

Τα συστήματα Επιχειρηματικής Ευφυΐας στοχεύουν ακριβώς στη συγχώνευση και επεξεργασία, τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών δεδομένων, και στην ανακάλυψη πολύτιμης πληροφορίας που θα χρησιμοποιηθεί για τη λήψη αποφάσεων. Τα δεδομένα ανακτώνται, εξάγονται, φιλτράρονται και αναλύονται προκειμένου να

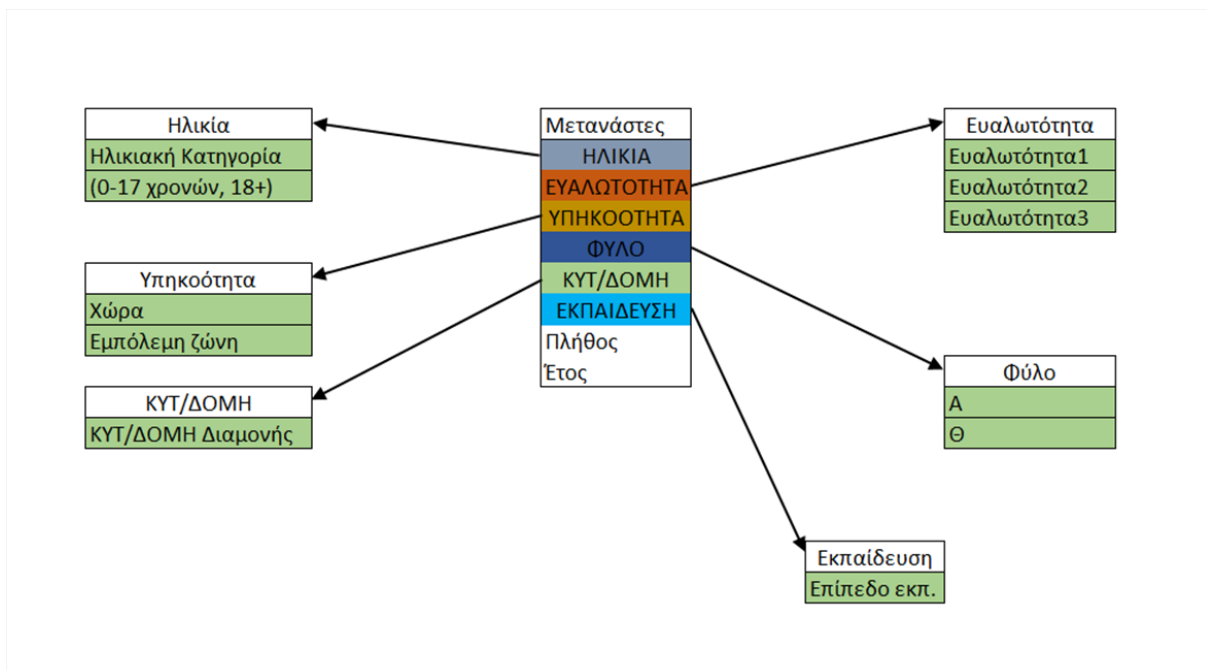
παραχθούν συνοπτικές και ουσιαστικές πληροφορίες για υποστήριξη αποφάσεων. Οι πληροφορίες αυτές δίνονται συνήθως με τη μορφή γραπτής αναφοράς, περίληψης ή παρουσίασης με διαγράμματα.

Σύμφωνα με τον Κύρκο (2015) η διαδικασία του Business Intelligence ακολουθεί τα παρακάτω βασικά βήματα:

Αρχικά δεδομένα: Τα αρχικά δεδομένα των πολιτών τρίτων χωρών, αποθηκεύονται σε υπολογιστικά φύλλα Excel, email, Word, έγγραφα κ.λπ. και αφορούν ατομικά στοιχεία όπως φύλο, ηλικία, ευαλωτότητα, χώρα προέλευσης, ιατρικά και βιομετρικά δεδομένα, αποφάσεις ασύλου. Αυτό που ενδιαφέρει τη διοίκηση είναι οι συγκεντρωτικές καταγραφές. Επομένως, πριν ξεκινήσει η πραγματική διαδικασία ανακάλυψης γνώσης, οι σύμβουλοι BI και επιχειρηματικοί αναλυτές (ή ειδικοί τομέα), συνεργάζονται με το προσωπικό της Πληροφορικής, προκειμένου να διασφαλιστεί μια ολοκληρωμένη δομή δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων όλων των δεδομένων που ενδιαφέρουν τον οργανισμό. Το κύριο καθήκον τους θα είναι η «κανονικοποίηση» των δεδομένων, η μείωση του πλεονασμού, η εξάλειψη ασυνεπειών και η παροχή μοναδικών αναγνωριστικών για όλες τις οντότητες που εκπροσωπούνται στη βάση δεδομένων. Στη συνέχεια, οι σύμβουλοι BI συνήθως εφαρμόζουν τις ακόλουθες λειτουργίες:

Εξαγωγή, Μετασχηματισμός και Φόρτωση (ETL): Οι εργασίες αυτές εκτελούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, με σκοπό να επιλεγούν καταρχήν τα λειτουργικά δεδομένα που είναι σχετικά με την ανάλυση που πρέπει να πραγματοποιηθεί. Το πρώτο μέρος της διαδικασίας, η εξαγωγή, αφορά στην ανάγνωση των δεδομένων από τις διάφορες πηγές δεδομένων και στην αντιγραφή τους στην περιοχή αποθήκευσης της αποθήκης δεδομένων. Το δεύτερο βήμα, ο Μετασχηματισμός, περιλαμβάνει, τον καθαρισμό δεδομένων, τη διόρθωση ορθογραφικών σφαλμάτων και μορφών, επίλυση αντιφάσεων, κ.λπ. από ειδικευμένους επαγγελματίες. Αυτή η διαδικασία οδηγεί συνήθως στη δημιουργία υπερκύβων, δομών αποθήκης δεδομένων, ν- διαστάσεων που μπορούν να αναζητηθούν και να αναλυθούν, ανάλογα με το ερώτημα.

Αποθήκευση δεδομένων (Data warehousing): Οι Αποθήκες Δεδομένων είναι θεματικά προσανατολισμένες (Inmon 1996), επικεντρώνονται δηλαδή σε θεματικές περιοχές, που ενδιαφέρουν τη διοίκηση όπως πχ. Ροές, ασυνόδευτοι ανήλικοι, άτομα που προέρχονται από χώρες ασφαλούς προέλευσης, ροές ανά γεωγραφική περιοχή ή ανά χρονική περίοδο ή ανά κατηγορία ηλικίας ή φύλου, καθώς επίσης και ανά ορισμό του βαθμού λεπτομέρειας ή γενίκευσης, όπως πχ ροές ανά εβδομάδα ή ανά μήνα ή ανά τρίμηνο. Οι σχεσιακές βάσεις δεδομένων είναι συνήθως οργανωμένες σε πίνακες, που ο καθένας αναφέρεται σε μια οντότητα ή αντικείμενο ή γεγονός ή κατάσταση, και αποτελείται από στήλες. Σε κάθε πίνακα υπάρχει μια στήλη που αποτελεί το λεγόμενο πρωτεύων κλειδί και η τιμή σε κάθε γραμμή είναι μοναδική. Για παράδειγμα, τα στοιχεία των πολιτών τρίτων χωρών θα τηρούνται σε πίνακες όπου οι στήλες θα ανέγραφαν, επωνυμία, ηλικία, το ΚΥΤ/ΚΕΔ ή η Δομή που διαμένει, το κλπ. και ο μοναδικός κωδικός του, το πρωτεύων κλειδί. Οι πίνακες αυτοί σχετίζονται μεταξύ τους και οι σχέσεις καταγράφονται με τη βοήθεια των πρωτευόντων κλειδιών κάθε πίνακα σε έναν άλλο πίνακα. Η συνηθέστερη εκδοχή σχήματος μιας Αποθήκης Δεδομένων είναι το Σχήμα Αστέρα (Star Schema).

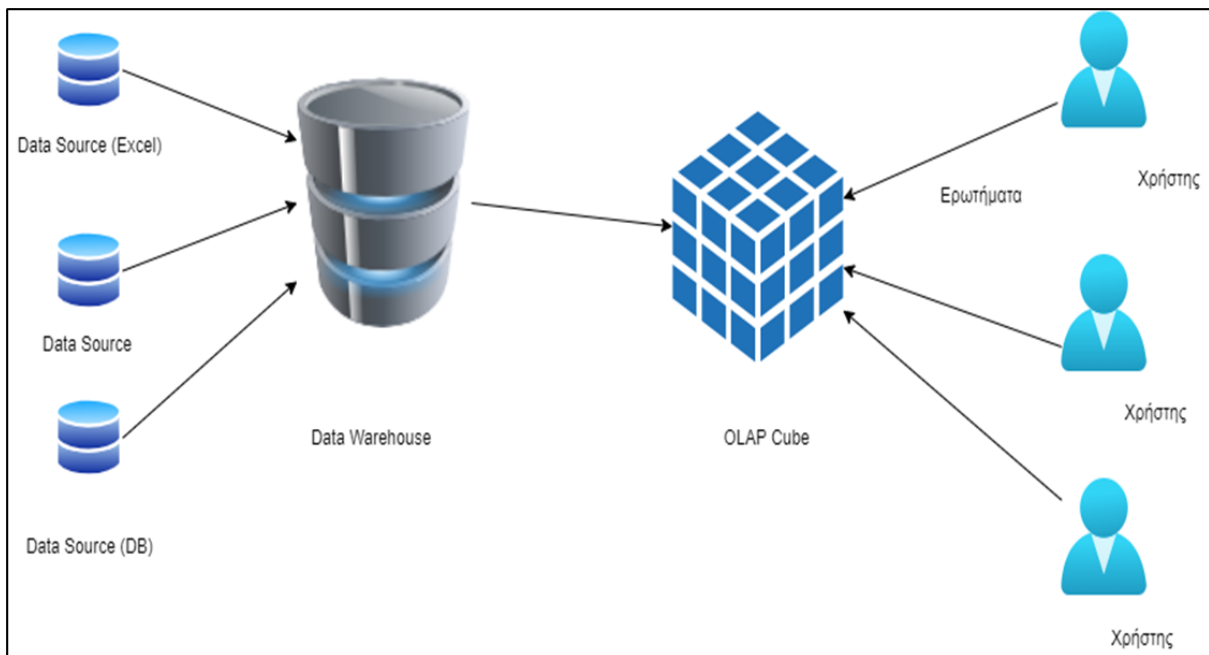


Εικόνα 1– Ενδεικτική Αποθήκη Δεδομένων μετανάστευσης

On-Line αναλυτική επεξεργασία(OLAP): Ο χρήστης με τη διαδικασία επεξεργασίας OLAP με κατάλληλες πράξεις χρησιμοποιεί διαδραστικά τις διαστάσεις του κύβου, αθροίζει ή επιμερίζει τα δεδομένα, και γενικά τα διερευνά, ώστε να πάρει τις πληροφορίες που χρειάζεται για τη λήψη απόφασης. Έτσι μπορεί να έχει ταχεία και ευέλικτη πρόσβαση σε μεγάλους όγκους δεδομένων και να επεξεργάζεται πολυδιάστατα σύνθετα ερωτήματα με πολυδιάστατη επεξεργασία τους, με διάφορα είδη ανάλυσης, τα κυριότερα εκ των οποίων είναι:

- *Αναλυτική κάθοδος (drill down):* Αποτελεί μετάβαση από υψηλή γενίκευση σε υψηλότερο επίπεδο λεπτομέρειας. π.χ. Έστω ότι γνωρίζουμε τον συνολικό αριθμό των αιτήσεων ασύλου τα τελευταία τρία χρόνια, αλλά θέλουμε να εξειδικεύσουμε στις συνολικές αιτήσεις ασύλου των ασυνόδευτων ανήλικων, ανά καθεστώς ανηλικού, ηλικία, φύλο και υπηκοότητα.
- *Συναθροιστική άνοδος (roll-up):* Αποτελεί μετάβαση σε γενίκευση- συνολική εικόνα. Πχ συνολικός αριθμός των ευάλωτων αιτούντων άσυλο ανά τόπο καταγραφής, ανά μήνα, μπορεί να γενικευτεί στον αριθμό των ευάλωτων σε όλη την επικράτεια, ανά έτος.
- *Τεμαχισμός (slicing):* Μπορούμε να επιλέξουμε μια ή περισσότερες τιμές από μια διάσταση ή περισσότερες τιμές από περισσότερες διαστάσεις. π.χ. από τις συνολικές εκκρεμείς αποφάσεις ασύλου ανά εξάμηνο, μπορούμε να δούμε τις εκκρεμείς αποφάσεις ανά περιφερειακό γραφείο ασύλου ανά εξάμηνο ή να δούμε τις εκκρεμείς αποφάσεις ανά φύλο και ηλικία ανά περιφερειακό γραφείο ασύλου ανά εξάμηνο.
- *Περιστροφή (dicing):* Σε αυτή τη περίπτωση δεν αυξομειώνονται οι διαστάσεις αλλά η ανάλυση δεδομένων γίνεται σε διαφορετικές διαστάσεις μέσω διαφορετικών φίλτρων. Για παράδειγμα, μπορεί να θέλουμε να μάθουμε εάν η μεταβλητότητα των εκκρεμών αποφάσεων σχετίζεται με τα γραφεία ασύλου, την περίοδο του έτους ή την αύξηση των αιτημάτων.

Τα συστήματα OLAP χρησιμοποιούνται από τους αναλυτές και τα υψηλόβαθμα στελέχη των επιχειρήσεων για τη διεξαγωγή αναλύσεων και τη λήψη αποφάσεων, και παρουσιάζονται σε μορφή γραφημάτων δίπλα στον συγκεντρωτικό πίνακα που περιέχει τα δεδομένα. Τα διαγράμματα αλλάζουν ανάλογα με την διενεργούμενη λειτουργία: επεκτείνονται σε περίπτωση εμβάθυνσης ή μικραίνουν σε περίπτωση αναδίπλωσης.



Εικόνα 2– DWH, OLAP Cube

Εξόρυξη δεδομένων (Data mining): Στο στάδιο αυτό εκτελείται υψηλού επιπέδου ανάλυση των δεδομένων, με τη χρήση των πιο εξελιγμένων τεχνικών. Χρησιμοποιούνται προχωρημένες στατιστικές μέθοδοι, αλλά και μέθοδοι που προέρχονται από την Τεχνητή

Νοημοσύνη και τη Μηχανική Μάθηση. Είναι μια διαδικασία επεξεργασίας δεδομένων με στόχο την ανακάλυψη πολύτιμης γνώσης, που είναι κρυμμένη σε μεγάλους όγκους δεδομένων (Han and Kamber, 2001). Αποτελεί στάδιο της ανακάλυψης γνώσης. Σε αυτό το στάδιο γίνονται ερωτήσεις του τύπου τι κατηγορίες ατόμων έχω; Πώς μπορώ να τους παρέχω καλύτερα υπηρεσίες; Πως μπορώ να τους καταναείμω καλύτερα ανά γεωγραφική περιοχή; Πώς μπορώ να τους εντάξω ομαλά στην κοινωνία με βάση το προφίλ τους; Η ανάλυση διενεργείται με τυποποίηση των σχέσεων ανάμεσα στην εξαρτημένη και στις ανεξάρτητες μεταβλητές, συνήθως με τη χρήση ενός μοντέλου, που δίνει τη δυνατότητα υπολογισμού της εξαρτημένης μεταβλητής καθώς και τη δυνατότητα προβλέψεων. Οι βασικές εργασίες Εξόρυξης Δεδομένων:

1. *Κατηγοριοποίηση*: Καταγράφεται η κατηγορία των αντικειμένων και γίνεται η πρόβλεψη της με βάση τα χαρακτηριστικά της πχ. την πρόβλεψη ατόμων που η καταληκτική απόφαση ασύλου θα είναι αρνητική, πρόβλεψη των θετικών απαντήσεων άλλων χωρών σε αιτήματα επανεγκατάστασης ή σε αιτήματα εξέτασης υπόθεσης ασύλου. Η πρόβλεψη θα εξαρτάται από ένα σύνολο κανόνων όπως η χώρα προέλευσης, η ηλικία, η οικονομική επιφάνεια.
2. *Ανάλυση Συστάδων*: Δεν υπάρχουν εκ των προτέρων γνωστές κατηγορίες, αλλά με τους αλγόριθμους της Ανάλυσης Συστάδων αναζητούνται ομοειδή αντικείμενα και δημιουργούνται ομάδες. Στόχος τους είναι να αναδείξουν τη μέγιστη ομοιότητα εντός των ομάδων ή τη μέγιστη ανομοιότητα μεταξύ των ομάδων. Αφού σχηματιστούν οι ομάδες, μπορούν να θεωρηθούν ως κατηγορίες και να εντοπιστούν ομοειδή χαρακτηριστικά. Πχ. Εύρεση ομοειδών χαρακτηριστικών μεταναστών, ανάλογα με τη θρησκεία, την ευαλωτότητα ή το φύλο με σκοπό τη βέλτιστη διαχείρισή τους.
3. *Ανάλυση Κανόνων Συσχέτισης*: Αφορά την ταξινόμηση κατηγοριών για τον εντοπισμό προτύπων και την καλύτερη κατανόηση των πραγματικών αναγκών. Συσχετισμός πχ. φύλου, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, χώρας προέλευσης, οικογενειακής κατάστασης από αλγόριθμους για την καλύτερη κατανόηση των αναγκών και τη διαμόρφωση δράσεων, στέγασης στις δομές αλλά και πολιτικών ένταξης.

4. *Ανάλυση Χρονοσειρών*: Αφορά ανάλυση μετρήσεων δεδομένων διαφορετικών χρονικών περιόδων. Ο εντοπισμός πχ. των διακυμάνσεων των μεταναστευτικών ροών στη διάρκεια του χρόνου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διατύπωση προβλέψεων. Η πρόβλεψη πιθανής μεταναστευτικής κρίσης από τα χαρακτηριστικά των ροών μας είναι πολύτιμη για την εκτίμηση μιας πιθανής εκκίνησης του μηχανισμού αλληλεγγύης ή αιτήματος έκτακτης χρηματοδότησης ή εκκίνηση διπλωματικών ενεργειών.
5. *Αξιολόγηση απόδοσης*: Δυνατότητα μέτρησης των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων, συγκρίνοντάς τα με το αναμενόμενο αποτέλεσμα, προκειμένου να επιτευχθεί μια διαχείριση βάσει στόχων. πχ. Δείκτες μέτρησης στόχων όπως, ταχύτερης διεκπεραίωσης ασύλου, ταχύτερης διεκπεραίωσης αιτημάτων χορήγησης άδειας διαμονής ανάλογα με τις διαφορετικές περιπτώσεις αιτούντων, απορρόφησης κονδυλίων από τις δράσεις των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων κλπ.

Γενικά, οι αλγόριθμοι διαβάζουν τα στοιχεία, κατασκευάζουν ένα μοντέλο από κανόνες της μορφής εάν-τότε και με μεθόδους ανάλυσης παρέχουν μια σειρά ενδεχόμενων λύσεων και ο αρμόδιος θα επιλέξει τη βέλτιστη, με βάση τη γνώση, τη νομολογία, τη λογική, τη διαίσθηση, τις ικανότητές του, αλλά και τις πιέσεις σε πολιτικό επίπεδο.

Οπτικοποίηση: Ο συνηθέστερος τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών στα ΣΕΕ είναι τα λεγόμενα «ταμπλό» ή «dashboards», τα οποία δίνουν τις πληροφορίες με οπτικό και συνοπτικό τρόπο. Είναι διαδραστικά και ενημερώνονται αυτόματα από την εισαγωγή νέων δεδομένων. Εξοικονομείται χρόνος καθώς δεν χρειάζεται να περιμένει κανείς τη σύνταξη πολλαπλών εκθέσεων και να τις διαβάσει. Οι τρόποι απεικόνισης είναι πολλοί (ραβδογράμματα, πίτες, συγκεντρωτικοί πίνακες) και μπορεί να επιλεγεί το καταλληλότερο γράφημα ανάλογα με τα δεδομένα. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα σημάτων ειδοποίησης όταν ένας δείκτης παραβιάζει τα επιθυμητά όρια που έχουν καθοριστεί. Τέλος, δίνουν τη δυνατότητα μηνυμάτων εγρήγορσης μέσω διαδικτύου ή κινητών καθώς και τη δυνατότητα συνεργασίας με άλλα στελέχη του οργανισμού.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα ερευνητική εργασία εξετάζει τις θεσμικές και διοικητικές διαστάσεις του μεταναστευτικού και την πιθανή διαχείρισή του με ψηφιακά μέσα. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει ότι η εφαρμογή ενός συστήματος επιχειρηματικής ευφυΐας για τη διαχείριση και αναλυτική επεξεργασία των πρωτογενών δεδομένων της μετανάστευσης μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο και να οδηγήσει στην εξόρυξη γνώσης και σε λήψη αποφάσεων για τη βέλτιστη αντιμετώπιση του φαινομένου. Οι διεθνείς εξελίξεις και η ραγδαία αλλαγή των παγκόσμιων σταθερών, προκάλεσαν αύξηση των μεταναστευτικών ροών παγκοσμίως. Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της μορφολογίας των συνόρων της μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής προσφύγων /μεταναστών και θα συνεχίσει να δέχεται και στο μέλλον ροές, και πρέπει να είναι προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει μια παρόμοια κρίση σαν αυτή του 2015, αλλά και να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες, ενισχύοντας τη νόμιμη μετανάστευση, όπως την προσέλκυση επενδυτών και εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης που θα ενισχύσουν την ελληνική οικονομία και γενικότερα την εισροή τεχνογνωσίας, οικονομικού και διανοητικού κεφαλαίου στη χώρα.

Στο πλαίσιο της προβληματικής της μετανάστευσης και των βασικών πυλώνων διαχείρισής της που ερευνήσαμε παραπάνω η παρούσα μελέτη στοχεύει να διερευνήσει τα ακόλουθα ερωτήματα.

- Μπορεί η εξόρυξη δεδομένων από συστήματα επιχειρηματικής ευφυΐας να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο **α)** καταγραφής αναγκών, **β)** συντόμευσης διαδικασιών, **γ)** διαλειτουργικότητας υπαρχόντων πληροφοριακών συστημάτων, **δ)** επιχειρησιακού και στρατηγικού σχεδιασμού αλλά και λήψης αποφάσεων για τη χάραξη πολιτικής;
- Κατά πόσο θα απέδιδε η χρήση «έξυπνων» λογισμικών στο Δημόσιο τομέα στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην ψηφιοποίηση του μεταναστευτικού, από το υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, ώστε η χώρα **α)** να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις **β)** να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες της μετανάστευσης, με την προϋπόθεση ότι τηρεί παράλληλα τις δεσμεύσεις της απέναντι στην ΕΕ και εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

Η ερευνητική διαδικασία διεξήχθη μέσω δευτερογενούς έρευνας. Συμπεριλαμβάνει τη μελέτη πολυάριθμων δευτερογενών πηγών σχετικών δεδομένων. Τα δευτερογενή δεδομένα που συγκεντρώνονται προέρχονται τόσο από εσωτερικές πηγές, όπως ιστορικά στοιχεία ή παραδοχές που δημοσιεύτηκαν από εταιρείες σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα, όσο και εξωτερικές πηγές, λ.χ. κυβερνητικά και διακρατικά δημοσιεύματα, μελέτες οργανισμών, δημοσιεύματα (papers) άλλων μελετητών σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση και τα ερωτήματα που θέτει η παρούσα έρευνα, πανεπιστημιακές έρευνες και σχετικά άρθρα σχολιασμού των δεδομένων. Η συλλογή δεδομένων έγινε μόνο από αξιόπιστες πηγές, όπως για παράδειγμα πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, πανεπιστημιακές εκδόσεις, διεθνούς φήμης συνδρομητικές ερευνητικές πύλες (Elsevier, Springer κ.α.), συλλογικές έρευνες από μεγάλους οργανισμούς διεθνούς εμβέλειας, και αποκλειστικά peer-reviewed άρθρα. Τέλος, για τη μείωση του ρίσκου ανακρίβειας και υποκειμενικότητας των συμπερασμάτων, αποφεύχθηκε η χρήση δεδομένων από πηγές όπου συνήθως ο έλεγχος συλλογής δεδομένων δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες μιας ακαδημαϊκής έρευνας, λ.χ. μη ακαδημαϊκοί ιστότοποι στο διαδίκτυο.

Επίσης, έγινε κάθε δυνατή προσπάθεια παροχής στοιχείων από το υπουργείο μετανάστευσης και ασύλου κατόπιν συνέντευξης και γραπτού αιτήματος αλλά δεν κατέστη εφικτό λόγω της πολιτικής απορρήτου. Ως εκ τούτου επιχειρήθηκε η δόμηση ενός δείγματος συστήματος Επιχειρηματικής Ευφυΐας, στο Microsoft BI, μια πλατφόρμα επιχειρηματικής ευφυΐας που παρέχει εργαλεία για τη συγκέντρωση, ανάλυση, οπτικοποίηση και κοινή χρήση δεδομένων, και η ενημέρωση που παρέχει είναι σε πραγματικό χρόνο. Τα δεδομένα του δείγματος ατόμων που τοποθετήθηκαν στο σύστημα είναι μη πραγματικά δεδομένα και ταξινομήθηκαν και εισάχθηκαν στην πλατφόρμα του Microsoft BI με βάση τα πεδία εισαγωγής δεδομένων τα οποία παρασχέθηκαν από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν 6.670 καταγραφές τυχαία κατανεμημένες στα πέντε Κέντρα Υποδοχής. Για κάθε καταγραφή δόθηκε: ένας μοναδικός αριθμός(αριθμός ατομικού φακέλου), ημερομηνία καταγραφής, τόπος καταγραφής, ημερομηνία γέννησης, φύλο (άρρεν, θήλυ), υπηκοότητα, ευαλωτότητα (θύματα βασανιστηρίων πολέμου, ασυνόδευτοι ανήλικοι, ηλικιωμένοι κλπ). Κατόπιν, διατυπώθηκαν υποθέσεις εργασίας/σενάρια και τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν με τη μορφή στιγμιότυπων από την εφαρμογή Microsoft Power BI και αναλύθηκαν. Αξίζει να

σημειωθεί πως το συγκεκριμένο λογισμικό προτιμήθηκε έναντι άλλων γιατί ολοκληρώνεται με τα εργαλεία Microsoft Office όπως το Excel, τα οποία είναι εύκολα στη χρήση και ήδη χρησιμοποιούνται στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.

Οι περιορισμοί της έρευνας εντοπίζονται στην έλλειψη βιβλιογραφίας σχετικά με εφαρμογές της Επιχειρηματικής Ευφυΐας σε ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής και ασύλου. Επίσης και στο ότι ήταν αδύνατη η παροχή πρωτογενών δεδομένων λόγω του ότι θεωρούνται ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, οπότε το δείγμα των καταγραφών και οι ερμηνείες των αναφορών δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, ωστόσο προσομοιώνουν στο μέτρο του δυνατού την πραγματικότητα.

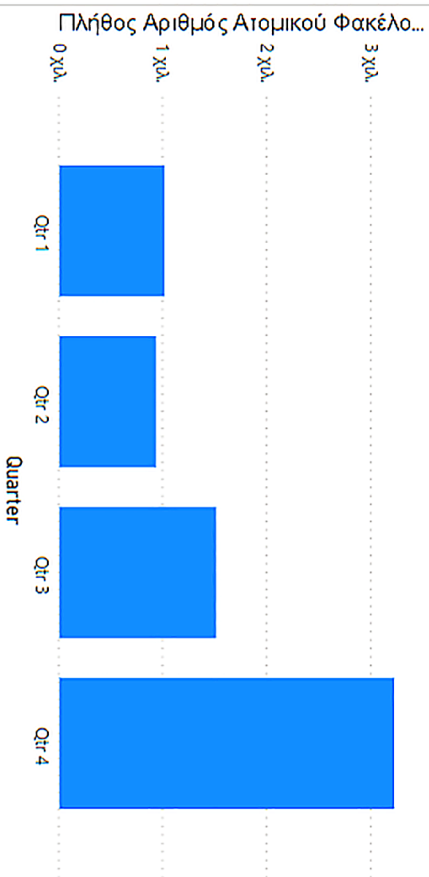
Ευελπιστούμε πως η παρούσα ερευνητική προσπάθεια θα ληφθεί υπόψη τόσο από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, όσο και από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Μια συνεργασία μεταξύ των προαναφερθέντων φορέων, για την υλοποίηση ενός τέτοιου έργου ενδεχομένως να αποδειχθεί χρήσιμη για όλους όσους παίρνουν αποφάσεις για τη διαχείριση του φαινομένου και κατ' επέκταση για τους ωφελούμενους και για την κοινωνία.

ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

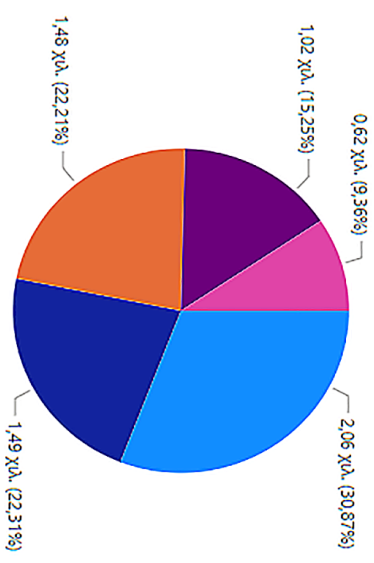
Στη συνέχεια θα αναλύσουμε κάποια παραδείγματα επεξεργασίας δεδομένων επιχειρηματικής ευφυΐας με τη βοήθεια του λογισμικού οπτικοποίησης Microsoft BI. Για λόγους απεικόνισης των δυνατοτήτων του Microsoft BI, έγινε εισαγωγή ενός τυχαίου δείγματος 6.670 τυχαίων καταγραφών πολιτών τρίτων χωρών, που ο καθένας χαρακτηρίζεται από έναν μοναδικό ατομικό αριθμό, υπηκοότητα, φύλο, ευαλωτότητα, τόπο καταγραφής, ημερομηνία γέννησης και ημερομηνία καταγραφής.

Θέλουμε να παρακολουθήσουμε το έτος 2021 ανά τρίμηνο, τον αριθμό των παράτυπα εισερχομένων στη χώρα. Στη συνέχεια σε μεγαλύτερο επίπεδο λεπτομέρειας, θέλουμε να δούμε α) τον αριθμό των εισερχομένων ανά τόπο καταγραφής β) ανά υπηκοότητα και γ) τον αριθμό των ευάλωτων ατόμων. Οι πληροφορίες αυτές απεικονίζονται στο παρακάτω dashboard και μας δείχνουν μια πρώτη γενική κατάσταση για το έτος 2021.

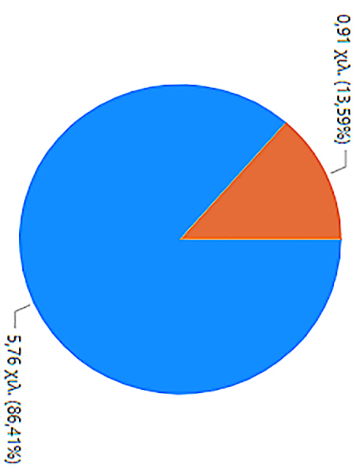
Αφίξεις ανά τρίμηνο - 2021



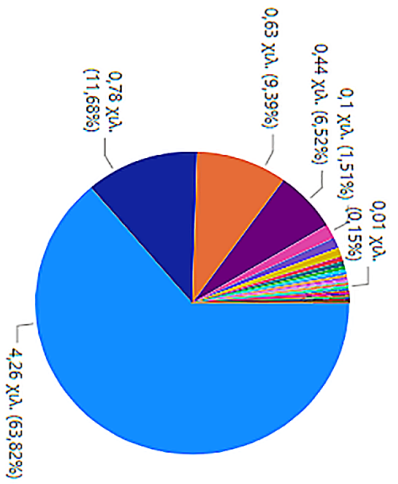
Εισερχόμενοι κατά Περιφερειακή Υπηρεσία ΥΠΥΤ



Ευαλωτότητα



Υπηρεσιότητα



Διάγραμμα 1

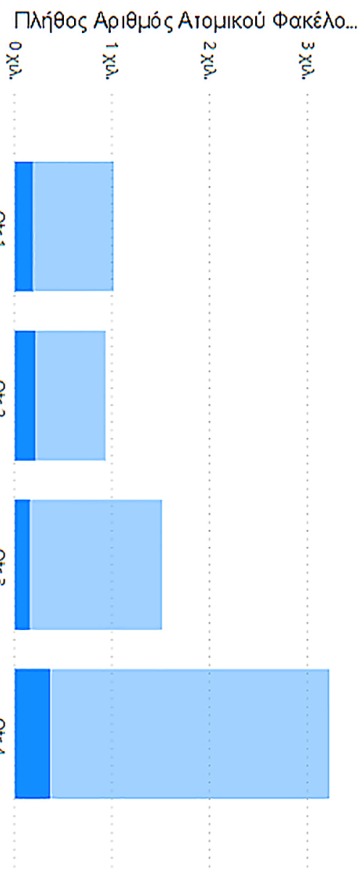
Παρατηρούμε ότι οι ροές τείνουν αυξητικές με κορύφωση το τελευταίο τρίμηνο. Η ανώτερη διοίκηση θα πρέπει συνυπολογίζοντας τις διεθνείς εξελίξεις να κάνει ενέργειες για την διαφύλαξη των συνόρων σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή (FRONTEX) για ενίσχυση της επιχειρησιακής της δράσης και παράλληλα διπλωματικές ενέργειες να τηρηθούν οι διμερείς συμφωνίες και να επιταχυνθούν οι διαδικασίες επανεγκατάστασης και επανεισοχής. Αν η πρόβλεψη είναι ότι οι ροές θα συνεχίσουν να είναι αυξητικές και θα ξεπεράσουν το όριο του δείκτη που έχει τεθεί τότε θα πρέπει να παρθούν αποφάσεις για ενεργοποίηση του μηχανισμού αλληλεγγύης ή και για έκτακτη χρηματοδότηση.

Το μεσαίο επίπεδο διοίκησης βλέποντας σε πια κέντρα υποδοχής υπάρχει ο μεγαλύτερος όγκος καταγραφών αποφασίζει τις απαιτούμενες συνεργασίες με τους συνεργαζόμενους φορείς και οργανώσεις και σχεδιάζει τις χρηματοδοτήσεις των δράσεων για τις βέλτιστες συνθήκες υποδοχής.

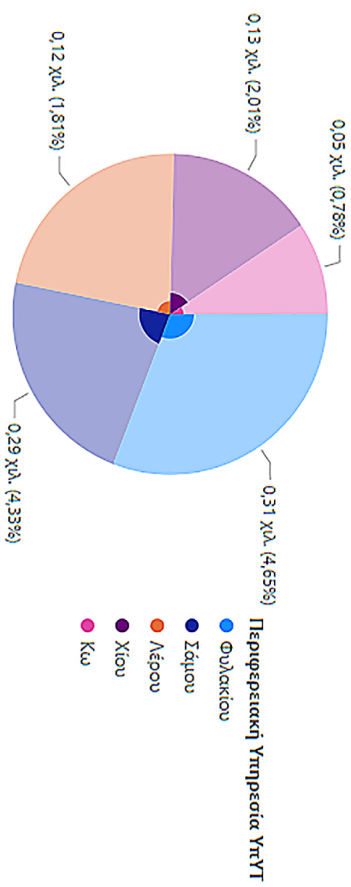
Στο επιχειρησιακό επίπεδο κατεβαίνοντας σε μεγαλύτερο επίπεδο λεπτομέρειας μπορούμε να δούμε άμεσα τους εισερχόμενους σε απόλυτους αριθμούς, σε υπηκοότητα, φύλο κλπ και να εκτιμηθούν σωστά οι παροχές διερμηνείας, ειδών πρώτης ανάγκης κ.α., αλλά και να τους αντιμετωπίσουμε διαπολιτισμικά, δηλαδή να τους παρέχουμε σίτιση ανάλογα με τις διατροφικές συνήθειες της πατρίδας τους, να οργανώσουμε δραστηριότητες συμβατές με την κουλτούρα τους και γενικότερα να τους δώσουμε τη δυνατότητα να εκφράζουν τη διαφορετικότητά τους μέσα σε ένα πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αρμονία με τον Ελληνικό Πολιτισμό. Επίσης στους τόπους καταγραφής που η πίεση των ροών ξεπερνάει κάποιο συγκεκριμένο όριο που έχουμε θέσει να παρθούν αποφάσεις μετακίνησης των εισερχομένων στην ενδοχώρα για αποσυμφόρηση των κέντρων υποδοχής.

Για παράδειγμα κάνοντας δεξί «κλικ» στο dashboard στο ποσοστό της ευαλωτότητας το αρχικό μας διάγραμμα μετασχηματίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

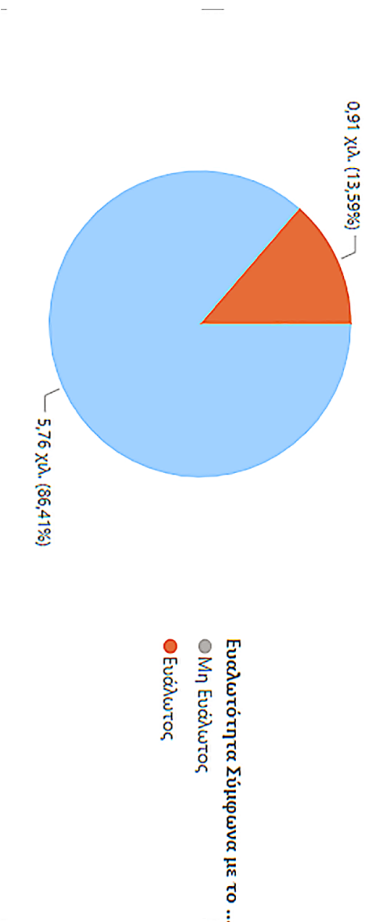
Αφίξεις ανά τρίμηνο - 2021



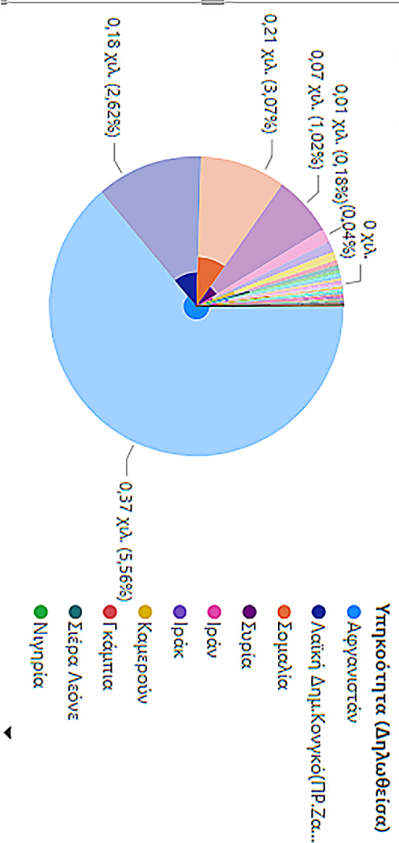
Εισερχόμενοι κατά Περιφερειακή Υπηρεσία ΥπΥΤ



Ευαλωτότητα



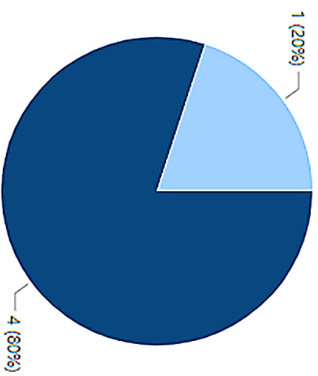
Υψηκότητα



Διάγραμμα 2

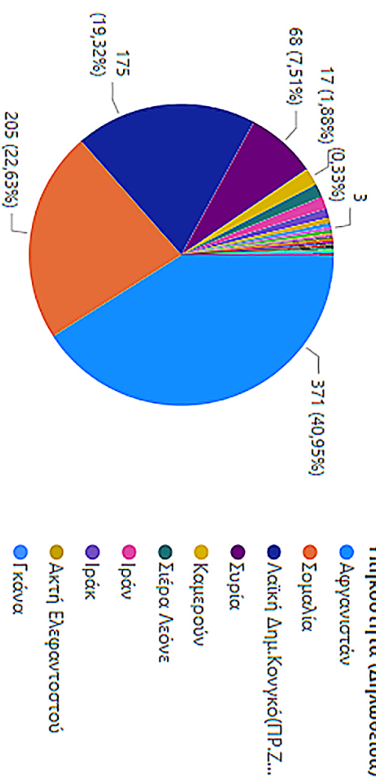
Γνωρίζοντας τον αριθμό των ευάλωτων ομάδων ανά τόπο καταγραφής είμαστε σε εγρήγορση για προτεραιότητα στις διαδικασίες υποδοχής και εξατομίκευσης της μεταχείρισης. Η λήψη απόφασης αφορά στο σχεδιασμό δράσεων και τη συνεργασία με αρμόδιους φορείς για δυνατότητα παροχής ψυχοκοινωνικής και ιατρικής φροντίδας και άμεσης μετακίνησής τους σε κατάλληλες Δομές Φιλοξενίας. Το σύνολο των ευάλωτων σε συνδυασμό με την αυξητική τάση που φαίνεται από το διάγραμμα και με την πρόβλεψη των μελλοντικών εισροών, θα βοηθήσει στη λήψη αποφάσεων για διάθεση κονδυλίων για αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων Κέντρων και Δομών σε εξειδικευμένο προσωπικό ή σε εγκαταστάσεις.

Κατεβαίνοντας επίπεδο ανάλυσης, από τις ευάλωτες ομάδες μπορούμε να δούμε στο παρακάτω διάγραμμα την κατηγορία των ασυνόδευτων ανηλίκων, κατηγορία που χρήζει κατεπείγουσας ανταπόκρισης.



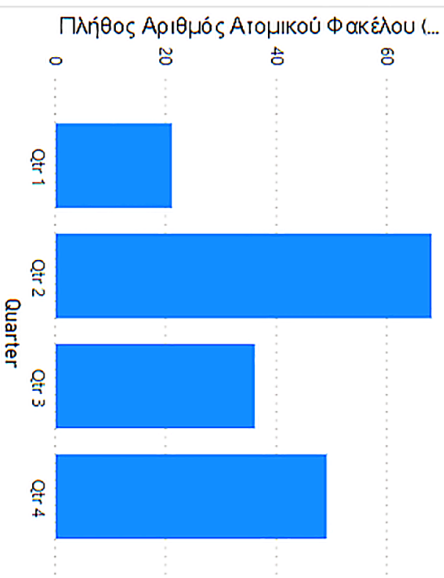
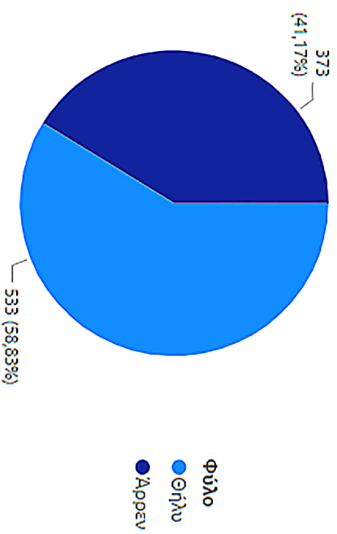
Ασυνόδευτοι ανήλικοι κατά φύλο

2η Ευστάτοτητα Σύμφωνα ...



Ασυνόδευτοι ανήλικοι κατά ηλικιακή ομάδα

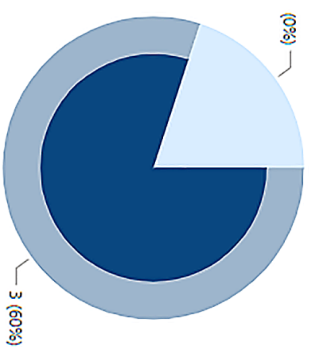
Αφίξεις ασυνόδευτοι ανήλικοι ανά τρίμηνο - 2021



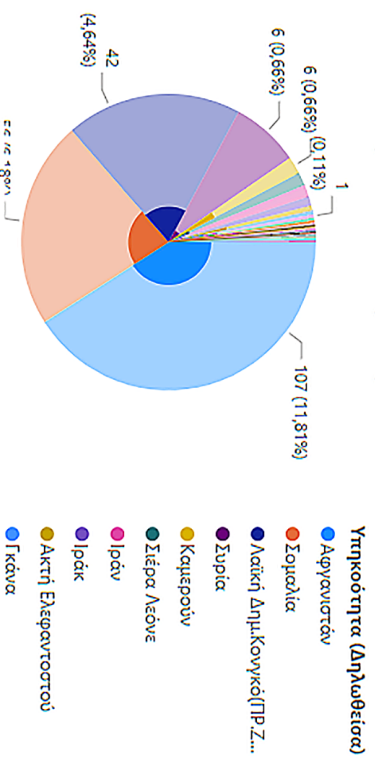
Παρατηρούμε ότι έχουμε μια σχετικά σταθερή προς αυξητική κατά μέσο όρο ροή ασυνόδευτων ανηλίκων, κυρίως από το Αφγανιστάν, το 80% θύματα βασανιστηρίων, κυρίως ηλικίας 16-18 εκ των οποίων το 58,83% είναι κορίτσια.

Κατεβαίνοντας σε χαμηλότερο επίπεδο ανάλυσης μπορούμε να δούμε στοιχεία μεγαλύτερης λεπτομέρειας, για παράδειγμα την ανάλυση της επικρατέστερης ηλικιακής κατηγορίας όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

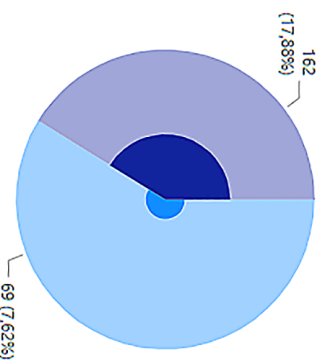
Ασυνόδευτοι ανήλικοι κατά ευαλωτότητα



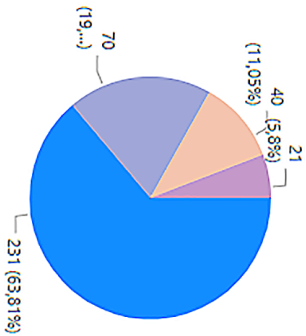
Ασυνόδευτοι ανήλικοι κατά υπηκοότητα



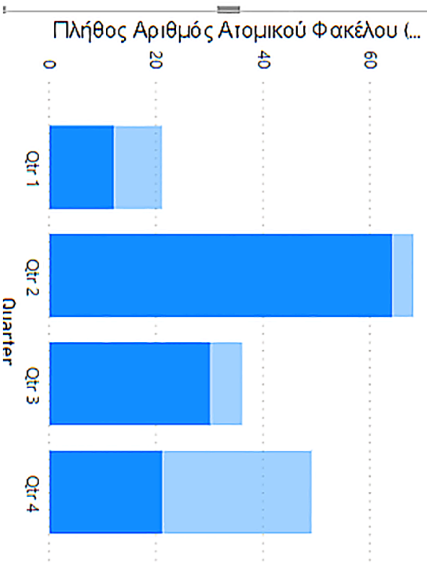
Ασυνόδευτοι ανήλικοι κατά φύλο



Ασυνόδευτοι ανήλικοι κατά ηλικιακή ομάδα



Αφίξεις ασυνόδευτοι ανήλικοι ανά τρίμηνο - 2021



Διάγραμμα 4

Γνωρίζοντας τον αριθμό των αφίξεων των ασυνόδευτων ανηλίκων, την ηλικιακή ομάδα, το φύλο και την προέλευση μπορούμε να πάρουμε γρήγορα αποφάσεις για την κατανομή τους σε Δομές Φιλοξενίας, με βάση το βέλτιστο συμφέρον τους και την ασφάλειά τους, για τις απαιτούμενες ψυχοκοινωνικές και ιατρικές παροχές, για τη δυνατότητα συμμετοχής τους στην εκπαίδευση, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και γενικότερα σε προγράμματα ένταξης. Βλέποντας ότι η μεγαλύτερη κατηγορία ασυνόδευτων είναι ηλικίας 16-18 πρέπει να ληφθούν αποφάσεις για σχεδιασμό δράσεων και αποφάσεων ίσως παράτασης της ανηλικότητας που θα τους δίνει τη δυνατότητα να μεταβούν ομαλά στο καθεστώς των ενηλίκων.

Επίσης, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη και τη διεθνή κρίση και τους κινδύνους αλλά και τον αριθμό των ανηλίκων της χώρας μπορούμε να προχωρήσουμε στο στρατηγικό σχεδιασμό του εθνικού συστήματος φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων καθώς και στο σχεδιασμό ολοκληρωμένων ετήσιων σχεδίων δράσης για την ένταξη τους, και για την επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση.

Η αξία των απεικονίσεων αυτών έγκειται κυρίως στη δυναμικότητά τους και τη διαδραστικότητα τους. Κάθε φορά που εισάγονται νέα δεδομένα αλλάζουν ανάλογα και αυτά και έτσι για κάθε δείκτη που θέλουμε να μετρήσουμε έχουμε την πραγματική εικόνα σε πραγματικό χρόνο. Αυτή την εικόνα μπορούμε να τη σχολιάσουμε και να τη δημοσιεύσουμε άμεσα στους συνεργάτες που κρίνουμε απαραίτητο να ενημερωθούν, να σχολιάσουν ή να προβούν σε ενέργειες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ βρέθηκε αντιμέτωπη με απότομη αύξηση των μεταναστευτικών ροών η οποία έθεσε προ προκλήσεων το πλαίσιο της ΕΕ για το άσυλο, τη μετανάστευση και τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Η Ελλάδα βρέθηκε στην πρώτη γραμμή, επιβαρύνθηκε δυσανάλογα και καλείται να διαχειριστεί μεγάλο όγκο μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών, στο πλαίσιο ενός κράτους δικαίου, εφαρμόζοντας διεθνείς και ευρωπαϊκές συνθήκες. Με τη χρηματοδότηση της ΕΕ, τις συνεργασίες με διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς και μη κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς και με μια σειρά νομοθετικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις κατόρθωσε να μειώσει τις πιέσεις στο

σύστημα υποδοχής και ασύλου, να βελτιώσει την προστασία των ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων, και γενικότερα να κάνει βήματα προς μια σύννομη και ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική. Παρόλα αυτά δεν έχει πετύχει ακόμα τους στόχους ταχύτητας διαδικασιών σε εκκρεμείς υποθέσεις ασύλου, μετεγκαταστάσεις/επιστροφές, έκδοση αδειών παραμονής κ.α. Επίσης, δεν έχει μειώσει το χρόνο διεκπεραίωσης υλοποίησης των χρηματοδοτούμενων δράσεων με αποτέλεσμα τη μείωση της αποδοτικότητας τους τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και στην έγκυρη παράδοση.

Ο τεράστιος όγκος των εισερχόμενων πολιτών τρίτων χωρών, οι πολλές και διαφορετικές κατηγορίες νομικών καθεστώτων που τους διέπουν, η εμπλοκή πολλών διαφορετικών υπηρεσιών, φορέων, διεθνών οργανισμών αλλά και κρατών μελών, οι πολλαπλές κατηγορίες νόμιμης μετανάστευσης, καταδεικνύουν την ανάγκη διαχείρισης των δεδομένων με χρήση ψηφιακών τεχνολογιών που θα απλουστεύουν τις διαδικασίες, θα τις συντομεύουν και θα παρέχουν τη δυνατότητα διαμόρφωσης κοινών κανόνων και προτύπων και ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης. Η λήψη αποφάσεων είναι η σημαντικότερη ευθύνη της διοίκησης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Η διοίκηση εκτελεί εργασίες πρόβλεψης και κατάστρωσης σχεδίων, οργάνωσης των δομών και διάθεσης υλικών και ανθρωπίνων πόρων, συντονισμού, ενοποίησης και εναρμόνισης πρακτικών και τέλος, ελέγχου συμφωνίας με καθορισμένες πρακτικές και πολιτικές. Οι αποφάσεις που σχετίζονται με ζητήματα στρατηγικού σχεδιασμού στο μεταναστευτικό ζήτημα περιέχουν μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας γιατί οι κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές εξελίξεις είναι ασταθείς, και μεταβάλλονται απρόβλεπτα όπως και οι επιθυμίες των ατόμων να μετακινηθούν. Επίσης, ειδικά όταν οι μεταναστευτικές ροές γιγαντώνονται, ο ρυθμός παροχής πληροφοριών είναι καταγιγιστικός και η διαχείρισή τους καθίσταται δύσκολη. Από την άλλη μεριά οι υποχρεώσεις που επιβάλλουν οι κανονιστικές και νομικές διατάξεις, καθώς και οι δεσμεύσεις προς την ΕΕ, επιτρέπουν συγκεκριμένη ευελιξία κινήσεων και εναλλακτικών λύσεων. Εξαιτίας λοιπόν της πολυσυνθετότητας του φαινομένου, καθοριστικός παράγοντας στη λήψη αποφάσεων είναι η παροχή σωστής πληροφορίας, τη σωστή στιγμή.

Η αποθήκευση και επεξεργασία του όγκου των πληροφοριών κατά τρόπο οργανωμένο και συστημικό μέσα από ένα πρότυπο πληροφοριακό σύστημα Επιχειρηματικής Ευφυΐας (Business Intelligence) για το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, στο πλαίσιο της εφαρμογής πολιτικών ψηφιακής διακυβέρνησης στο Δημόσιο Τομέα, καταδεικνύεται σημαντική για τη βέλτιστη αντιμετώπιση του φαινομένου τόσο για τους πρόσφυγες/μετανάστες όσο και για την ελληνική κοινωνία. Αναλυτικότερα, τα ακατέργαστα δεδομένα που θα εισάγονται στην αποθήκη δεδομένων από εσωτερικές ή εξωτερικές πηγές θα επεξεργάζονται με βελτιωμένες μεθόδους και μέσα από υψηλές μεθοδολογίες θα μετατρέπονται σε πολύτιμες πληροφορίες και εν τέλει σε συλλογική γνώση που θα μπορεί να είναι προσβάσιμη από το σύνολο του οργανισμού, αλλά και από όλους τους εμπλεκόμενους. Η απεικόνιση των πληροφοριών σε dashboard τα οποία μας δίνουν άμεσα την εικόνα των δεικτών που θέλουμε να μελετήσουμε και αλλάζουν αυτόματα με την εισαγωγή νέων δεδομένων είναι τα πλέον κατάλληλα για ένα τόσο δυναμικό φαινόμενο όπως οι μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές. Κατά αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα, ενώ η συσσωρευμένη γνώση, ενισχύει την ορθή, ποιοτική και ταχεία λήψη αποφάσεων, διευκολύνει τη χάραξη πολιτικής και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία και τις δεσμεύσεις της χώρας.

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη από έναν ερευνητή, σε περιορισμένο χρόνο και δεν χορηγήθηκαν ακατέργαστα δεδομένα από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, γεγονός που περιόρισε την ερευνητική διαδικασία. Μελλοντικά, θα μπορούσε να διερευνηθεί ο τρόπος προστασίας των προσωπικών δεδομένων από τη χρήση ενός τέτοιου πληροφοριακού συστήματος, καθώς και κατά πόσο μπορούν οι αλγόριθμοι να είναι χρήσιμοι σε αποφάσεις που δεν είναι πάντα ορθολογικές αλλά βασίζονται και σε πολιτικές πιέσεις και διεθνή γεγονότα, αλλά και σε συχνές αλλαγές κυβερνήσεων οι οποίες χαράσσουν διαφορετικές πολιτικές. Μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί και να δώσει σημαντικά αποτελέσματα με μια πιλοτική χρήση ενός συστήματος επιχειρηματικής ευφυΐας που θα υλοποιηθεί από εξειδικευμένους επιστήμονες πολλών επιστημονικών πεδίων, σε συνεργασία με στελέχη του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Όπως σημειώθηκε σε προηγούμενη ενότητα στην πιλοτική εφαρμογή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η εναλλακτική του ανοιχτού κώδικα BI η οποία παρέχει τα πλεονεκτήματα που αναλύθηκαν, ενώ η ανησυχία

ως προς την υποστήριξη μπορεί να αντιμετωπιστεί με σχετική επέκταση ή επιμόρφωση του προσωπικού του τμήματος πληροφορικής του Υπουργείου ή με συμβόλαια συντήρησης από ιδιωτική εταιρεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

AlSayyad, N., & Guvenc, M. (2015). Virtual Uprisings: On the Interaction of New Social Media, Traditional Media Coverage and Urban Space during the “Arab Spring.” *Urban Studies*, 52(11), 2018–2034. <https://www.jstor.org/stable/26146115>

Amnesty International (2021) <https://www.amnesty.org/en/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

Anthony, R. N. (1965). Planning and control systems: A framework for analysis [by]. Division of Research, *Graduate School of Business Administration*, Harvard University.

Bakewell, O. 2010, “Some Reflections on Structure and Agency in Migration Theory”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 36, No 10, p. 1689-1708.

Barbieri, D. (2012). Business Intelligence and its Applications to the Public Administration. *Journal of Business Management and Applied Economics*.

Bélanger, F., van Slyke, C. & Crossler, R. (2016) *Information Systems for Business: An Experiential Approach*, Prospect Press; 2nd edition.

Big Data for Migration Alliance (2021) <https://data4migration.org/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

Bigo, D. 2002, Security and immigration: Towards a critique of the governmentality of unease’, *Alternatives: Global, Local Political*, Vol. 27, p. 63-92.

Castles, Stephen (2010) Studying social transformation and international migration (COMCAD Arbeitspapiere - working papers; 83) Bielefeld: COMCAD - Center on Migration, Citizenship and Development. Posted at BiPrints Repository, Bielefeld University. <http://repositories.ub.uni-bielefeld.de/biprints/volltexte/201>

EASO (2017). *Operating Plan: Agreed by EASO and Greece*. Διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Greece%20OP%202018-13-12-2017.pdf>

Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2021

EASO, Διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/easo-history> Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2021

Ec.Europa.eu (2021). *European Commission New Pact on Migration and Asylum*. Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_en Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2021

Ec.Europa.eu (2022): Μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου της ΕΕ, Διαθέσιμο σε: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-migration-policy/eu-asylum-reform/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2022

Emekkaoui, A. (2008). How Government Agencies Are Using BI. Διαθέσιμο σε: https://aminemekkaoui.typepad.com/business_intelligence/2008/09/how-government-agencies-are-using-bi.html Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2021

EU Settlement Scheme (2021). Διαθέσιμο σε: <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families> Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2021

European Commission (2017α) Fourteenth report on relocation and resettlement, COM(2017) 405 final, 26/7/2017. Διαθέσιμο σε: <https://www.europeansources.info/record/fourteenth-report-on-emergency-relocation-and-resettlement/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

European Commission (2017β) The protection of children in migration, COM(2017) 211 final, 12/4/2017. Διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0211> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

Eurostat (α), Migration & asylum – Overview. Διαθέσιμο σε: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/overview> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Eurostat (β), International Migration, Citizenship. Διαθέσιμο σε: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/international-migration-citizenship> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Eurostat (γ), Asylum. Διαθέσιμο σε: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration->

asylum/asylum Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Eurostat (δ), Managed Migration. Διαθέσιμο σε:
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/managed-migration> Τελευταία
Πρόσβαση: 25/9/2021

Eurostat (ε), Children in Migration. Διαθέσιμο σε:
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/children-in-migration> Τελευταία
Πρόσβαση: 25/9/2021

Eurostat (στ), Migrant integraton. Διαθέσιμο σε:
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/migrant-integration> Τελευταία
Πρόσβαση: 25/9/2021

Eurostat (ζ), Methodology. Διαθέσιμο σε: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/asylum/methodology>. Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Friedman, T. L. (2016) *Thank You for Being Late: An Optimist's Guide to Thriving in the Age of Accelerations*. London: Penguin.

Goldin, I. and Muggah R. (2019) *Terra Incognita*, London: Penguin.

Goldin, I., Cameron, G. and Balarajan, M. (2011) *Exceptional People: How Migration Shaped Our World and Will Define Our Future*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

Han, J., & Kamber, M. (2001). *Data Mining Concepts and Techniques*. San Francisco, CA: Morgan Kaufmann Publishers

Hartley, M. & Seymour, L., 2015. Key success factors for implementing Business Intelligence in South African public sector organizations. At *9th IDIA Conference, IDIA2015*. Nungwi: Zanzibar 8-11 November 2015. IDIA. Available through: <https://pdfs.semanticscholar.org/78f8/36cbb65225d2a402b8fd800455b5aab0e24d.pdf> [accessed 11/03/2022].

Inmon, W. H. (1996). *Building the Data Warehouse*. New York, NY: John Wiley & Sons Inc

IOM (2016) Mixed Migration Weekly Flows in the Mediterranean and Beyond. Compilation #13, 7 April. https://issuu.com/iomdrd/docs/weekly_flows__compilation_no__13__7. Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

IOM (2021α). IOM International website. Greece section. Διαθέσιμο σε: <https://greece.iom.int/el/%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

IOM (2021β). Ο ΔΟΜ παρείχε διαμονή και υπηρεσίες σε περισσότερα από 1.000 ασυνόδευτα παιδιά, από τις αρχές του 2020. Διαθέσιμο σε: <https://greece.iom.int/el/news/o-dom-pareihe-diamoni-kai-ypiresies-se-perissotera-apo-1000-asynodeyta-paidia-apo-tis-arhes-toy-2020-0> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

IOM, IOM and Migration, Environment and Climate Change (MECC). Διαθέσιμο σε: <https://environmentalmigration.iom.int/iom-and-migration-environment-and-climate-change-mecc> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Keen, P. G. W. (1980). Adaptive Design for Decision Support Systems. *SIGMIS Database*, 12(1-2), 15-25. doi: 10.1145/1017654.1017659

King, R. 2002, "Towards a new map of European migration", *International Journal of Population Geography*, Vol. 8, p. 89- 106.

King, R. 2012, "Geography and migration studies: retrospect and prospect", *Population, Space and Place*, Vol. 18 No 2, p. 134-153.

Klaus Schwab, K. (2016) *The Fourth Industrial Revolution*. New York: Crown Business.

Koser, Khalid (2016) *International Migration: A Very Short Introduction*, Oxford: Oxford University Press.

Κύρκος Ε. (2015) Επιχειρηματική Ευφυΐα & Εξόρυξη Δεδομένων. https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1226/3/Epixeirimatiki_Efyia_kai_exorixi_Dedomenon_pdf.pdf Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Lawspot (2020) Δημοσιεύθηκε η απόφαση για το Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ και των μελών τους. Διαθέσιμο σε: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/dimosieythike-i-apofasi-gia-mitroo-ellinikon-kai-xenon-mko-kai-ton-melon-toys> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Lee, A. S. (2001). Editorial, *MIS Quarterly*, Vol. 25, No. 1

Mauldin, J. (2018) The Age Of Change Is Coming, And These Tech Trends Will Drive Economic Growth. *Forbes*, 29 August, <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2018/08/29/the-age-of-change-is-coming-and-these-tech-trends-will-drive-the-next-decades-economic-growth/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

McAdam, R. & Reid, R., 2000. A comparison of public and private sector perceptions and use of knowledge management. *Journal of European Industrial Training*, 24 (6), pp. 317-329. Available through: https://www.researchgate.net/publication/242025021_A_comparison_of_public_and_private_sector_perceptions_and_use_of_knowledge_management [accessed 10/03/2022].

McLeod, R. (1990). *Management Information Systems*. New York, NY: Macmillan Publishing Company

McAuliffe, M. (2018) The nexus between forced and irregular migration: Insights from demography' in Hugo, G., Abbasi-Shavazi, M.J. & Kraly, E.P. (eds) *The Demography of Refugee and Forced Migration*. Springer & IUSSP.

Microsoft.com (2021) Microsoft Power BI Description. Διαθέσιμο σε: <https://powerbi.microsoft.com/en-au/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Migration Data Portal (2020), International migration flows. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/international-migration-flows> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021α), <https://www.migrationdataportal.org/themes/g20-and-migration> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021β), <https://www.migrationdataportal.org/themes/mixed-migration> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021γ), Gender and migration. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/gender-and-migration> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021δ), International migrant stocks. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/international-migrant-stocks> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021ε), Human trafficking. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/human-trafficking> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021ζ), Return migration. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/return-migration> Τελευταία Πρόσβαση: 3/2/2022

Migration Data Portal (2021σ), Migrant deaths and disappearances. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/migrant-deaths-and-disappearances> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2021η), About the migration governance indicator. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/overviews/mgi#5> Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2021

Migration Data Portal (2022), IOM data overview. Διαθέσιμο σε: <https://www.migrationdataportal.org/themes/iom-data-overview> Τελευταία Πρόσβαση: 2/2/2022

Mishra, P. (2017) *Age of Anger*, Allen Lane.

Nash, K. 2015, *The Political Sociology of Human Rights*, Cambridge University Press.

Papadopoulos, A.G. 2011, "Migration and Security Threats in Southeastern Europe",

Southeast European and Black Sea Studies, Vol. 11, No 4, p. 451-469.

Papastergiadis, N. 2010, "Wars of Mobility", *European Journal of Social Theory*, Vol. 13, No 3, p. 343- 361.

Rana, K. S. (2011). *21st-Century Diplomacy: A Practitioner's Guide*. Bloomsbury Publishing USA.

Refugee Rights Europe, Έγγραφο Θέσης: Απελάσεις και παραβιάσεις δικαιωμάτων στα ευρωπαϊκά σύνορα. Διαθέσιμο σε https://refugee-rights.eu/wp-content/uploads/2020/07/RRE_%CE%95%CC%81%CE%98_%CE%91%CF%80%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CC%81%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CC%81.pdf Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Simon, H. A. (1960). *The new science of management decision*, Harper.

Simon, H. A. (1977). The organization of complex systems. In *Models of discovery* (pp. 245-261). Springer, Dordrecht.

Triandafyllidou, A. (ed) (2018), *Handbook on Migration and Globalisation*, Edward Elgar, <https://doi.org/10.4337/9781785367519>

Turban, E. & Volonino, L. (2012). *Information Technology Management*, 8th edition International Student Version, Wiley.

Turban, E., Aronson, J. E., & Liang, T. P. (2005). *Decision Support Systems and Intelligence Systems*. New Jersey, NJ: Pearson Education Inc).

Ubaldi, B. (2013). Open government data: Towards empirical analysis of open government data, <https://doi.org/10.1787/5k46bj4f03s7-en>

UN DESA (2019α) Population facts, September 2019, No. 2019/4. Διαθέσιμο σε https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationStock2019_PopFacts_2019-04.pdf Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

UN DESA (2019β) International Migration 2019 Report, Διαθέσιμο σε https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/InternationalMigration2019_Report.pdf Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

UNGA (2016) New York Declaration for Refugees and Migrants, Διαθέσιμο σε: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/71/1 Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

UNHCR (2020) Global Trends 2019, Διαθέσιμο σε: <https://www.unhcr.org/flagship-reports/globaltrends/globaltrends2019/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

UNHCR (2021α) <https://www.unhcr.org/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

UNHCR (2021β) Global Trends 2020, <https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

UNHCR (2021γ) Climate change is an emergency for everyone, everywhere. Διαθέσιμο σε: <https://www.unhcr.org/uk/news/stories/2021/11/618a301d5/climate-change-emergency-everywhere.html> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

UNHCR Greece. Διαθέσιμο σε: <https://www.unhcr.org/gr/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

University of Bristol (2021). Migration, Mobilities and Citizenship. Futurelearn.

Van Hear, N. 2011, "Mixed Migration: Policy Challenges, Policy Primer", *The Migration Observatory*. Διαθέσιμο σε <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Vouliwatch (2020) Κύρωση της Συμφωνίας για την έδρα μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) για τη λειτουργία του επιχειρησιακού γραφείου της EASO στην Ελλάδα. Διαθέσιμο σε: <https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/95e9ec2f-4314-4b26-af20-b3d0563d0826> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Αλήθεια (2020) Λέσβος: Για κακούργημα 33 μέλη ΜΚΟ στον Εισαγγελέα. Διαθέσιμο σε: <https://www.alithia.gr/koinonia/lesvos-gia-kakourgima-33-meli-mko-ston-eisaggelea>
Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Γεωργακόπουλος, Θ. (2020) Τι Πιστεύουν Οι Μετανάστες. Ιανουάριος. Διανέοσις, <https://www.dianeosis.org/2020/01/ti-pisteoun-oi-metanastes/>

Ε.Υ.ΣΥ.Δ.-Μ.Ε.Υ (2021) Migration an borders funds review, issue 1. Διαθέσιμο σε: https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/09/YMA_2021_Magazine_T01.pdf

Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021
Ευρωπαϊκή Ένωση (2014), Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Διεθνής Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζόμενους» (2004/C 302/12), 7/12/2004. Διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004IE0960&from=FI> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Ένας σύγχρονος προϋπολογισμός για μια Ένωση που προστατεύει, ενδυναμώνει και υπερασπίζεται τους πολίτες της. Διαθέσιμο σε: https://reproe.gr/images/diavouleusi_2021-2027/thesmiko-plaisio/03-Polyetes_Dimosionomiko_Plaisio_2021-2027.pdf Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) Νέο ξεκίνημα για τη μετανάστευση: Οικοδόμηση εμπιστοσύνης και επίτευξη νέας ισορροπίας μεταξύ ευθύνης και αλληλεγγύης, 23 Σεπτεμβρίου. Διαθέσιμο σε https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1706 Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στατιστικές για τη μετανάστευση στην Ευρώπη. Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_el#developmentsin20192018 Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019α) BRIEFING: Πολιτικές της ΕΕ – Μέρη για τους πολίτες: Το μεταναστευτικό. Ιούνιος. Διαθέσιμο σε https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus04_el.pdf Τελευταία Πρόσβαση:

25/9/2021

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019β), Σένγκεν: Όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη ζώνη ελεύθερης κυκλοφορίας της ΕΕ. Διαθέσιμο σε <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/priorities/metanasteusi/20190612STO54307/ola-osa-chreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-zoni-sengken> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2019γ) Το μεταναστευτικό στην Ευρώπη, Διαθέσιμο σε <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20170629STO78632/to-metanasteutiko-stin-europi> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021.

Νόμος 4636/2019: Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 169/Α/1-11-2019. Διαθέσιμο σε: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-allodapoi/prosphuges-politiko-asulo/nomos-4636-2019-rhek-169a-1-11-2019.html> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021.

ΟΟΣΑ (2014). OECD Economic Outlook No. 95. Διαθέσιμο σε: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/data/oecd-economic-outlook-statistics-and-projections/oecd-economic-outlook-no-95_data-00688-en Τελευταία Πρόσβαση: 15/1/2021

Παπαδόπουλος, Α. (2017) «Η 'μεταναστευτική κρίση' στην Ελλάδα της οικονομικής ύφεσης: Αναζητώντας ένα νέο πλαίσιο για την προσέγγιση του φαινομένου» στο Ν. Δεμερτζής, Η. Κικίλιας, Δ. Μπαλούρδος, Ν. Σπυροπούλου, Μ. Χρυσάκης, *Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας 2016-2017*, σελ. 33-58.

Σουλτάνη, Ο. (2018), Ιστορικό πλαίσιο των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών στην Ευρώπη και την Ελλάδα, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet. Διαθέσιμο σε: <https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/06/Soyltani-Ourania-istoriko-plaisio-Metanasteytikon-rovn-1.pdf> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

Το Βήμα (2021), ΔΟΜ: Υπερδιπλασιάστηκαν οι θάνατοι μεταναστών στη θάλασσα, 14 Ιουλίου. Διαθέσιμο σε: <https://www.tovima.gr/2021/07/14/world/dom-yperdiplasiastikan-oi-thanatoi-metanaston-sti-thalassa/> Τελευταία Πρόσβαση: 15/10/2021

Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας (2020) Σε διαβούλευση το νομοσχέδιο για την

περαιτέρω επιτάχυνση των διαδικασιών ασύλου. Διαθέσιμο σε: <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/se-dianoyleysi-to-nomoschedio-gia-tin-peraitero-epitachynsi-ton-diadikasion-asyloy-ti-perilamvanei.html> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη. Διαθέσιμο σε: <http://www.opengov.gr/immigration/?p=799> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2020α), Ξεκινά η λειτουργία του Μητρώου ΜΚΟ και μελών ΜΚΟ στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Διαθέσιμο σε: <https://migration.gov.gr/xekina-i-leitoyrgia-toy-mitrooy-mko-kai-melon-mko-sto-yπουργείο-metanasteysis-kai-asyloy/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). Δελτία Τύπου 2020-2021. Διαθέσιμο σε: <https://migration.gov.gr/press> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021
Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021β), Νότης Μηταράκης. Διαθέσιμο σε: <https://migration.gov.gr/notis-mitarakis-i-ellada-tha-synechizei-na-yperaspizetai-tin-anagki-gia-aytomati-kai-apotelesmatiki-allilegyi-sto-metanasteytiko-kathistontas-safes-oti-den-tha-epitrepsoumeta-nisia-toy-ai/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021γ), 2η Συνεδρίαση Παρακολούθησης των Εθνικών Προγραμμάτων (Ε.Π.) του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) για την Προγραμματική Περίοδο 2014 – 2020. Διαθέσιμο σε: <https://migration.gov.gr/2i-synedriasi-parakolythisis-ton-ethnikon-programmaton-e-p-toy-tameioug-asyloy-metanasteysis-kai-entaxis-tame-kai-toy-tameioug-esoterikis-asfaleias-tea-gia-tin-programmatiki-periodo-2014-2020/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021δ), 2η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης των Εθνικών Προγραμμάτων Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξη και Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας 2014-2020. Διαθέσιμο σε: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/08/6%CE%924%CE%A446%CE%9C%CE%94%CE%A8%CE%9F-%CE%9C%CE%98%CE%91-%CE%A3%CF%85%CE%BC%CF%80%CE>

%B5%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-2%CE%B7-%CE%95%CE
%A0%CE%A0%CE%91.pdf Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021ε) Ετήσιο Σχέδιο Δράσης 2021. Διαθέσιμο σε:
<https://www.government.gov.gr/wp-content/uploads/2021/03/%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%91%CF%83%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85.pdf> Τελευταία Πρόσβαση:
25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Η Υπηρεσία. Διαθέσιμο σε:
<https://migration.gov.gr/ris2/h-ypiresia-2/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Στατιστικά. Διαθέσιμο σε:
<https://migration.gov.gr/statistika/> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (2019α), Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη.
Διαθέσιμο σε:
http://www.opengov.gr/immigration/wp-content/uploads/downloads/2019/07/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%88%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7_final_.pdf Τελευταία
Πρόσβαση: 25/9/2021

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (2019β), Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη:
Νομοθετικό πλαίσιο για το άσυλο. Διαθέσιμο σε: <http://www.opengov.gr/immigration/?p=789> Τελευταία Πρόσβαση: 25/9/2021

Zhao, Zixuan; Navarrete, Carlos; and Iriberry, Alicia, “Open Source Alternatives for Business Intelligence: Critical Success Factors for Adoption” (2012). AMCIS 2012 Proceedings.29.
Διαθέσιμο σε <https://aisel.aisnet.org/amcis2012/proceedings/DecisionSupport/29/>
Τελευταία πρόσβαση 12/4/22

Mehedi Hasan(2021). Top 20 Best Open Source BI Tools and Software. Διαθέσιμο σε

<https://www.ubuntupit.com/best-open-source-bi-tools-and-software/> Τελευταία πρόσβαση
12/4/22